

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

SREDNJA EVROPA VČERAJ IN DANES

Zgodovina je že od nekdaj pogojevala vsak človeški razvoj in ga seveda pogojuje tudi danes. Po drugi svetovni vojni in zmagi svobodoljubnih sil nad nacifašizmom je v Evropi vedno bolj zaživela ideja o skupnem povezovanju v širšo in večjo nadnarodno enoto. Prav zgrešene in nerazumne totalitarne ideologije so namreč s pretiranim malikovanjem naroda in države (spominja nas pravzaprav na že staro Nietzschejevo idejo o nadčloveku, ki je tudi botrovala temnim rasističnim zablodam našega stoletja) po vojni skupno z njih režimi sramotno propadle, čeprav še tu ali tam lebdi v bolnih fantazijah kakega zanesenjaka. Proces evropskega združevanja in kasnejše integracije je zato imel ugodna tla in se tako danes po dobrem polstoletju obstoja v zahodni Evropi naglo širi tudi v srednji in vzhodni strani stare celine.

V ožjem prostoru, kjer je dolga obdobja vladala habšburška monarhija, pa se je v teku časa razvila ideja o srednjeevropski nekdanji politični, danes pa predvsem kulturni povezavi (Mitteleuropa). V tem smislu so tu nastale razne teorije in miselne smeri, ki so vsemu temu hoteli dati neko ideološko podlago. Šlo je najprej za razne predvsem nemške zgodovinarje, literate in filozofe, ki so hoteli dati temu seveda germanski pečat. Gotovo so te hote ali nehote sledile filozofom zgodovine nemškega sveta, zlasti od Fichteja do Hegla, ki sta v svojih delih dala prednost germanskemu duhu. Vse to so med prejšnjim in našim stoletjem prevzeli razni modernejši zagovorniki Mitteleurope kot List, Naumann in drugi. Jasno je, da je vse to zlasti do prve svetovne vojne služilo tudi interesom nemškega in avstroogrškega cesarstva. Po padcu obeh velikih srednjeevropskih imperijev pa je tudi sama srednjeevropska ideja v bistvu zapustila vsako politično vlogo, čeprav je nacistična ideologija spretno priprijela za preostale, njej koristne ideje in jih tako prilagodila svojemu monopolističnemu germansko-arijanskemu sistemu z gospodovalno ostjo proti vsem drugim narodom, zlasti Slovanom in Judom.

To je le bežno podan okvir, v katerem se je srednjeevropska stvarnost zgodovinsko oblikovala in razvijala. Danes smo seveda daleč od nostalgij in drugih reminiscenc in gledamo na celoten problem z drugačnimi očmi. Srednja Evropa je vsekakor že nad dobrih sedemdeset let prostor, kjer živijo suverene države s slovansko, germansko in še drugačno osnovo. Vsak narod teh držav, v katerih živijo navadno tudi večje narodne manjšine, se zaveda lastne kulturne in narodne identitete in danes enakopravno išče svoj prostor v širši politični Evropi. Narodne kulture teh dežel so gotovo dosegle nekdanji monopol močne germanske kulture, ki je prevladovala skozi stoletja.

Kaj pa danes? Goriški simpozij o Srednji Evropi, ki je potekal v dneh 21. in 22. t.m., je letos obravnaval zelo zanimivo temo o državi in narodu. In prav ta dva pojma sta se zlasti v latinskih državah vedno nekje mešala in istovetila, s tem pa je nastal znani državni centralizem, ki je posebno v Franciji in Italiji dosegel skrajne meje. /STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 Saša Rudolf VOLITVE V REPUBLIKI SRBSKI

Prodi je zamerljiv, D'Alema odbija, Veltroni je baržunast gobezdač, Visco nevrotično živčen, Bertinotti utopičen razbijač.

(GIAMPAOLO PANSA)

ITALIJA PO PRVEM KROGU UPRAVNIH VOLITEV

DRAGO LEGIŠA

Nedelja, 30. november, bo spet pomemben dan za politično življenje v Italiji. V občinah, kjer pred dvema tednoma niso izvolili županov, bodo ožje volitve ali t.i. balotaža. Volilni upravičenci bodo izbirali le med kandidata, ki sta v prvem krogu prejela največ glasov. Izvoljen bo, kdor bo imel večino. Precejšen pomen dalje pripisujejo upravnim volitvam na Siciliji, ki bodo prav tako prihodnje nedeljo.

Ne glede na izid skorajšnjih volilnih preizkušenj je treba priznati, da so že izidi upravnih volitev 16. novembra zelo razburkali politične vode in širšo italijansko javnost.

V krogih Prodijeve vlade in zlasti v okviru "Oljke" so se lahko upravičeno veselili prodorne zmage županskih kandidatov "Oljke" v Rimu, Benetkah in Neaplju. Vsi trije dosedanji župani so bili potrjeni že v prvem krogu in prejeli toliko glasov, kolikor jih je le malokdo pričakoval. Če pomislimo, da je bilo v teh treh velikih občinah kakih 5 milijonov upravičencev in je torej volila polovica vseh upravičencev, ki so bili 16. novembra poklicani k volilnim žaram, moramo priznati, da sta si Prodi in večina, ki podpira njegovo vlado, popolnoma upravičeno dajala duška svojemu veselju.

Prvi krog upravnih volitev je v bistvu potrdil težnjo, ki je prišla do izraza le teden prej na senatnih nadomestnih volitvah v Toskani (Mugello), kjer je kandidat "Oljke", znani Di Pietro, tako rekoč "ponižal" oba svoja tekmeca, ki sta kandidirala za "Pol svoboščin" oziroma za prenovljene komuniste.

Poraza, ki ju je dvakrat zapovrstjo doživel "Pol svoboščin", je predvsem imel za posledico, da se je v temeljih za-

majala vodilna vloga Silvia Berlusconija. Dogaja se, da ga je tokrat zares začel nevarno ogrožati zlasti glavni tajnik Nacionalnega zavezništva Fini, ki je na primer na upravnih volitvah v Rimu zbral zares veliko število glasov, in sicer še enkrat toliko kot glavni tajnik Demokratične stranke levičarjev D'Alema. V večnem mestu je Finijeva stranka najmočnejša politična sila. Berlusconi dalje že odkrito graja nekateri politično angažirani intelektualci, ki se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da še ni zadovoljivo rešil vprašanja konfliktnosti interesov, ki je z vso silo udarilo na dan v trenutku, ko se je veliki podjetnik in zlasti založnik ter televizijski mogotec pojavil v politični areni kot vodilni dejavnik.

Kot se v politiki sicer često dogaja, je trenutek Berlusconijeve šibkosti prvi takoj izkoristil bivši predsednik republike Francesco Cossiga. Ta je že 18. novembra, torej le dva dni po volitvah, zbral v znanem rimskem hotelu večjo skupino predvsem priletnih politikov in takoj predlagal, naj se ustanovi Demokratska stranka, češ da so volilni izidi zgovorno pokazali, kako je Berlusconi že postal političen mrlič, medtem ko je nedopustno, da se politično vodstvo države prepusti D'Alemove levičarji. "Cossiga hoče, je dejal liberalce, socialdemokrate, liberalce in katoličane v eni sami politični stranki. Ne gre za števeček kratik, ampak za naravnost očarljiv politični načrt." Cossiga ni govoril o "tretjem polu", temveč mislil, kot je dejal minister Maccanico, na zmerno katoliško-liberalno politično formacijo. Ta naj se postavi proti katoliško-demokratski formaciji, ki je že del leve sredine, tako da v vsakem primeru ostaneta dva pola.

STRAN 2

FOTO SRDAN ŽIVULOVIC / ROBO / MAG

MILAN KUČAN ŠPET PREDSEDNIK DRŽAVE

MARJAN DROBEŽ

Volitve predsednika republike Slovenije so ovrgle razne napovedi in pričakovanja tudi glede števila in odstotka glasov, ki so jih prejeli posamezni predsedniški kandidati. Največje presenečenje volitev je zagotovo to, da je bil novi državni poglavar izvoljen že v prvem krogu volitev.

Po neuradnih izidih - uradni bodo objavljeni 2. decembra, potem ko bodo prispele glasovnice slovenskih državljanov iz tujine - naj bi dobil Milan Kučan okoli 56 odstotkov glasov. Na drugo mesto se je z glasovi, ki po neuradnih podatkih dosegajo blizu 18%, uvrstil dr. Janez Podobnik, predsednik parlamenta in predsedniški kandidat SLS. Sledijo jim z nižjimi odstotki glasov dr. Jože Bernik, kandidat SDS in SKD, nato Marjan Cerar, kandidat LDS dr. Bogomir Kovač, kandidat Ljudske stranke Marjan Poljšak, Demokratske stranke Anton Peršak ter Franc Miklavčič,

predsedniški kandidat Krščanskosocialne stranke.

Nadaljnja značilnost volitev je bila nizka volilna udeležba. Na volišča je prišlo in oddalo glasovnice okoli 900 tisoč upravičencev, kar je le okoli 60% celotnega volilnega telesa. Ob tem pa je treba poudariti, da v Sloveniji udeležba na volitvah ni obvezna. V Mariboru je glasovalo samo 49% volilnih upravičencev, kar je sploh najnižja volilna udeležba v tem mestu doslej. Ponekod so volitve spremljali bojkoti, razni protesti in obtožbe. V Baški grapi je volilo le 17% upravičencev, drugi pa so volitve bojkotirali zato, ker država temu območju ne namena nobene skrbi in sredstev. V Zagorju, t.i. rdečih revirjih, so ljudje sicer volili, toda so protestirali oz. izrekli obžalovanje, da jih med predsedniško kampanjo ni obiskal niti eden od osmih predsedniških kandidatov, da bi ga seznanili s svojimi problemi.

STRAN 13

03 Drago Legiša / intervju TOMAŽ PAVŠIČ

04 25 LET DUHOVNIJE SV. IVANA V GORICI

06 Jurij Paljk ZBIRKA MOHORJEVK ZA LETO 1998

07 Danijel Devetak / intervju ALEKSANDER IPAVEC

08 SSK o volitvah v Nabrežini "VOLITE ODGOVORNO PO SVOJI VESTI"

10 SSK ODLOČNO ZA VOLČIČA

10 Harjet Dornik "ŠOLA V ZELENJU"

12 Erika Jazbar / intervju MARINO VERTOVEC

14 Damjan Hlede REFORMA NEPROFITNIH ORGANIZACIJ

15 Erik Dolhar SLOVENSKO SMUČANJE TIK POD VRHOM

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

ITALIJA PO PRVEM KROGU UPRAVNIH VOLITEV

Na račun zborovalcev, ki so se odzvali vabilu bivšega predsednika republike, je bilo v dnevnem tisku objavljenih mnogo pikrih besed. Tako smo lahko v milanskem Corriere della sera brali, da so v rimski hotel prišli "politični mrtvaki in beračili za malo verjetno vstajenje prve republike". "Nisem štel prisotnih, a jih je površno bilo za kakih 1.500 let ječe; polovico so novačili v Rebibbii (glavnem rimskem zaporu), polovico pa v zavetišču Santa Calla," je še napisal omenjeni dnevnik.

Zanimivo je, da se zborovanja ni udeležil Mino Martinazzoli, čeprav je znano, da je sodeloval pri sestavi "kulture listine", ki naj bi bila podlaga za novo politično formacijo v Italiji. V intervjuju za katoliški dnevnik Avvenire pa je zadnji politični tajnik krščanskodemokratske stranke in prvi politični tajnik Ljudske stranke ter sedanji župan v Brescii dal jasno razumeti, da se strinja z bistvom Cossigovih izvajanj in da je treba izkoristiti priložnost za globlji politični in kulturni razmislek, češ da sedanji italijanski sistem ni zadovoljiv.

Kako odgovarja na napade glavni obtoženec Berlusconi? Dne 21. t.m., je med televizijsko oddajo tretjega omrežja smelo in samozavestno dejal: "90 odstotkov pripadnikov 'Pola svoboda' želi, da ostanem njegov voditelj, Fini pa bo prevzel vodstvo le, če bi Nacionalno zavezništvo postalo prva stranka." O Cossigi pa je rekel, kako "90 odstotkov 'Pola svoboda' meni, da ne sme postati njegov voditelj." Naj še pristavimo, kako je znani politolog Giovanni Sartori mnenja, da bo Cossigov poskus "pogoltnil" del "Pola svoboda" in gotovo "pospešil krizo Berlusconijevega Gibanja Naprej Italija."

Kot je znano, tudi "Oljka" ni brez težav. Poleg Bertinotijevih komunistov, ki so gotovo nadležni zavezniki, jo skrbi nadaljnji potek prizadevanj za ustavne reforme. Razprava o

dokumentu dvodomne komisije se bo začela 13. januarja in je že v teku ostra polemika o tolmačenju in zavezanosti kompromisa za novi volilni zakon, da sporov o ureditvi sodstva niti ne omenjamo. Uganka končno ostaja novopečeni senator Di Pietro. Da je rad "solist", je znano. Da hoče takšen biti tudi v politiki, je dokazal s tem, da hoče ustanoviti svojo senatno skupino. S tem si je nakopal jezo manjših skupin v okviru "Oljke", ki jim gre na živce, če jim kdo hodi v zelje. Tako je predsednik Ljudske stranke Gerardo Bianco izjavil, da obstaja nevarnost nekakšne "oligarhične demokracije, ki nima nič skupnega z demokracijo političnih sil in gibanj. To so namreč središča, kjer se oblikujejo načrti in programi ter se določajo smernice. Poosebljanje politike pa je nevarno".

Volilni rezultat v Sloveniji je bil dejansko že napovedan, čeprav je kdo morda pričakoval, da bo do balotaže le prišlo. Že nekaj minut po zaprtju 3.441 volišč je bilo jasno, kdo bo zmagovalc drugih predsedniških volitev od državne osamosvojitve. Dosedanji predsednik Milan Kučan je imel od samega začetka preveliko prednost. Podatki o tem, kako so se izrekli slovenski volilci, so sproti prihajali v Cankarjev dom v Ljubljani, kjer so uredili tiskovno središče. Kučan je že takoj po preštetju prvih glasov imel več kot 50 odstotkov preferenc, njegov protikandidat Slovenske ljudske stranke Janez Podobnik pa jih je dosegel nekaj manj kot 20. Kučanova prednost je s časom še naraščala in ob koncu dosegla skoraj 57 odstotkov preferenc, kar odgovarja glasu nad 560 tisočih volivcev. Podobnik je zbral 18 odstotkov in pol glasov. Zelo

S 1. STRANI

SREDNJA EVROPA VČERAJ IN DANES

Naj spomnimo samo na podatek, da še danes na naših osebnih dokumentih marsikdaj pojem narodnost (nazionalità) pomeni predvsem državljanstvo in le v redkih listinah pride do ločitve med pojmom narodnosti in državljanstvom (cittadinanza).

Sicer pa naš namen ni tu pisati o poteku goriškega simpozija. O tem poročajo kronike. Vsekakor pa je pomen zborovanja in obravnavane teme velik. Če smo prej omenili zlasti današnjo kulturno vlogo pojma Mitteleurope moramo podčrtati njeno še vedno živo aktualnost iste.

Nekateri avtorji so že pred več kot pol stoletja v pisanju o samem pojmu Mitteleurope zapisali, da je med drugim več skupnih značilnosti, ki jih narodi tega področja imajo. Med temi recimo omenjajo delavnost, marljivost in točnost, čut dolžnosti, prizadevnost itd. Da so to gotovo določene lastnosti srednjeevropskega človeka je znano. Ne vemo pa, če bi danes vse to še veljalo, vsaj kot označujoče geslo za sam pojem Srednje Evrope in njenega značaja. Lahko pa bi pripomnili, da so to gotovo neke poteze, po katerih se ti narodi razlikujejo od sredozemskih ljudstev.

Še beseda o germanskem in slovanskem elementu, kar smo sicer delno že podčrtali. Poleg znanih citiranih nemških filozofov moderne dobe in velikih literatov (od Goetheja in Schillerja do novejših, Kafke in Musila) moramo spomniti na velik prispevek slovanskih narodov na tem evropskem področju. Od Poljaka Mićkiewicza do slovenskega Prešerna, od Čehov in Slovakov Šafarika in Kolarja do hrvaškega Preradovića, pa še v tem stoletju naših Župančiča, Cankarja, Kosovela in Gradnika, pa spet Čeha Kundera itd.

Vse to nam daje možnost resnega premisleka in vrednotenja pojma Srednje Evrope, ki je ostal zgodovinsko živ in aktualen. Naj nam pomaga pri sodobnem prehodu iz male v veliko Evropo!

PRESEDNIŠKE VOLITVE V SLOVENIJI

RAZCEPLJENOST NI KORISTNA

HELENA JOVANOVIČ

daleč pa je ostalih 6 kandidatov. Jožef Bernik, kandidat Slovenskih krščanskih demokratov, je prejel 9 in pol odstotkov glasov, za Marjana Cerarja - predlagalo ga je skoraj 6.000 volivcev - se je izreklo nekaj nad 7 odstotkov upravičencev, predstavnik Nacionalne stranke dela Marjan Poljšak, Tone Peršak od Demokratske stranke in Bogomir Kovač, kandidat Liberalne demokracije Slovenije, so zbrali okrog tri odstotke, zadnji pa je bil Franc Miklavčič od Krščansko socialne unije, ki ni dobil niti celega odstotka preferenc.

Ko so bili izidi že znani, so časnikarji v Cankarjevem domu "obkolili" ponovno izvoljenega predsednika Kučana, ki je dejal, da je v volilno zmago od samega začetka verjel. Poudaril je, da si bo v času svojega prihodnjega, 5 let trajajočega mandata, prizadeval za okrepitev Slovenije na vseh področjih, predvsem za vstop v Evropsko zvezo in NATO. Kar zadeva lustracijski zakon - o njem se bo moral izreči državni zbor - pa je odvrnil, da ga ne zaskrblja. Gre za zakon, s katerim naj bi nekdanjim ko-

munističnim vodjem prepovedali opravljanje javnih političnih funkcij. Tako so že odločili nekateri parlamenti vzhodnoevropskih držav.

Janez Podobnik je po objavi volilnih izidov vseeno izrazil osebno zadovoljstvo nad doseženim rezultatom. Žal pa mu je bilo, da ostali kandidati niso prejeli dovolj glasov, da bi prišlo do balotaže.

Upravičencev je bilo na teh predsedniških volitvah 1.551.790, glasovalo pa jih je nekaj manj kot 70 odstotkov. Tokratna novost je bila, da so lahko volili tudi Slovenci v tujini in sicer na diplomatskih predstavništvih. Na tržaškem konzulatu se je zglasilo 31 državljanov - 13 jih je volilo za Kučana, 11 za Bernika, 6 za Podobnika in 1 za Peršaka.

VOLITVE V REPUBLIKI SRBSKI

KDO BO VLADAL?

SAŠA RUDOLF

Če bo šlo po sreči, si nihče ne bo zagotovil večine v novoizvoljenem 83-članskem parlamentu Republike srbske, pravo katastrofo pa bi za Bosno in ves Balkan predstavljala uveljavitev Krajišnikovih nacionalistov, za katerimi stoji Radovan Karadžić, in ki že razmišljajo o koalicijski povezavi s Šešeljevimi skrajnimi desničarji. Tako meni predstavnik Mednarodnega kriznega sveta Chris Bennet, ki že nekaj let od blizu spremlja politične razplete v Bosni in Hercegovini. Za končne rezultate bomo zvedeli šele čez dva tedna, ko bodo prešteli tudi

volilnice beguncev. Ti so imeli možnost glasovanja na posebnih voliščih v ostalih predelih Bosne in Hercegovine in Zvezne Jugoslavije. Volilni odbor ne bo imel lahkega dela, saj bo moral beguncev glas uvrstiti v rojstni kraj, oziroma mesto, kjer je imel stalno bivališče. Rezultatov ne bodo objavili pred 7. decembrom, ko bodo v Srbiji predsedniške volitve, na katerih ima skrajni desničar Šešelj dokajšnje možnosti za zmago.

Čeprav rezultati iz Republike srbske še niso znani, pa je na dlani, da Biljana Plavšić, za katero v zadnjih mesecih navija zahod, ni prepričala večine volivcev. Biljani je zahod

odpuštil vse, pozabil je celo, da je bila med najdoslednejšimi zagovorniki etničnega čiščenja. V Banja Luki je prejela le 36 odstotkov glasov, skupno s socialisti, ki so zvesti Miloševiću, pa bi lahko imela večino. Podobna slika je v Prijedoru in drugih zahodnih okrajih, medtem ko v vzhodnem predelu vodi Krajišnikova Srbska demokratska stranka, ki dosega večino s Šešeljevimi radikalci. V Bijeljini ima nacionalistična naveza 55 odstotkov, v Zvorniku 59 in Tesliću 56. Republika srbska ostaja razdeljena z dvema prestolnicama Banja Luko in Palami, različnima koalicijskima večinama s povsem drugačnim pogledom v prihodnost. Skupen je verjetno v vitimizem, ki ostaja konstanta ožje in velike Srbije.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

MANJŠINA V PRECEPU MED VSEDRŽAVNO IN LASTNO POLITIKO

V kolikor poostavimo trditev, da je naša manjšina še posebej v zadnjem času v precepu med vsedržavno in lastno politiko, potem je tudi mogoče, da mnogi tega precepa sploh niso opazili. V mislih imamo tisti del manjšine, ki vidi v utrjevanju Oljke tako prodoren in smiseln uspeh, da mu ni kaj dodajati. To še zlasti velja za nedavne upravne volitve, ki so izrazito okrepile zavezništvo sil leve sredine, česar se seveda veselimo vsi. Toda v kolikor bi bila na ta način res uresničena vsa manjšinska pričakovanja, bi pristali na stališčih predhodnikov Narodnega zavezništva, ki so manjšino tiščali navzdol z opozorilom, da gre v bistvu le za posebno skupnost italijanskih državljanov in nič več. Omenjena stališča so odrekala tudi naši manjšini vsakršno dodatno lastno organiziranost, za katero vemo, da je osnovni pogoj manjšinskega razvoja in celo obstoja.

Če govorimo o vsedržavni na eni in lastni politiki na drugi strani, potem imamo v mislih dvoje. V prvem primeru si manjšina s svojimi opredelitvami prizadeva za takšno državno ureditev, ki bo imela zanj, se pravi za manjšino, kar največ posluha. Lastna politika pa pomeni, da si manjšina vzporedno gradi takšno lastno organiziranost, ki ji bo zagotavljala obstoj in toliko bolj razvoj. Dejstvo je, da smo v zadnjih letih skoraj vse energije posvečali prizadevanjem za čim ugodnejšo

vsedržavno ureditev, ki se je uveljavila tudi na naši krajevni ravni, ob tem pa bolj ali manj pustili ob strani lastno organiziranost, ki je ohranila pravila preseženega povojnega obdobja. V zadnjem času je skorajda celokupno manjšinsko politično delovanje usmerilo vse razpoložljive energije v potrjevanje in utrjevanje Oljke, še pred njo pa Dinijeve tehnične vlade, ki je že pomenila uvod v sedanje zavezništvo sil leve sredine. Po nedavni volilni zmagi je prav gotovo napačen čas za tehtnejši premislek o ravni manjšinske organiziranosti, ki je prešibka za izzive novega časa. Bilo bi prav, da bi se z vsemi političnimi različnostmi v večji meri posvetili samim sebi, kot smo to počeli v zadnjem obdobju. Pustimo ob strani dejstvo, da je Oljka kot velik uspeh za celotno Italijo obenem čas največjih izgub za našo manjšino. To dokazuje, da je Italija z Oljko prirodno narodnostno obarvana in v tem smislu učinkovito štiti svoje interese v odnosu do Slovenije kakor tudi do lastne manjšine v Sloveniji oziroma na Hrvaškem. Naša manjšina kot da je v tem okviru pozabila na svoje interese oziroma krepitev lastne organiziranosti, česar zanj ne bo storil nihče drug, niti Oljka in niti Slovenija ne. Čas je torej, da tudi mi, tako kot to delajo za se drugi, v okviru zakonitosti poskrbimo za našo manjšino in njen razvoj. V nasprotnem primeru ne bomo vedeli ne kod ne kam.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PROF. TOMAŽ PAVŠIČ

PRAVI MOŽ NA PRAVEM MESTU

DRAGO LEGIŠA

Te dni je slovenski konzul prof. Tomaž Pavšič zapustil Trst in se vrnil v svojo Idrijo. Štiri leta je bil v diplomatski službi na območju generalnega konzulata republike Slovenije v Trstu, ki obsega celotno severovzhodno Italijo. Prof. Pavšič je že pred prihodom v Trst dobro poznal našo zamejsko in italijansko stvarnost; upravičeno lahko rečemo, da je bil "pravi mož na pravem mestu". Videvali smo ga tudi na manj pomembnih prireditvah, da važnih niti ne omenjamo. Povsod in vedno je častno in dostojno predstavljal svojo državo.

S kakšnimi občutki zapuščaš Trst?

Gotovo je nekaj nostalgije, vendar so zelo lepi spomini. Trst me je privlačeval že od otroških let. Prvič sem ga doživel, ko sem imel šest let in smo šli na romanje na Barbano, nazaj grede smo obiskali še Trst in se ustavili v Rojanu. V letih '46-47 sem bil kaka dva tedna v Nabrežini in Sesljanu in sem se kopal pri Brojenci. Oktobra 1954 sem se v Trst pripeljal s kolesom iz Gorice. Ko so odpravili vizume, pa sem iz Idrije stalno prihajal v Trst in seveda še najmanj po nakupih. Mesto svetega Jуста sem zmeraj zavestno doživljal kot "tudi naše mesto Trst", tako ga je določil Boris Pahor v svojih prvih novelah.

Mislím, da je tržaška duša nekoliko zapletena, a ima vendar svojo

ČESTITKE PREDSEDNIKU MILANU KUČANU

DEŽELNI TAJNIK SSK
MARTIN BRECELJ JE
PREDSEDNIKU KUČANU
POSAL NASLEDNJE PISMO:

"Spoštovani gospod Predsednik!
Ob Vaši ponovni izvolitvi na čelo slovenske države Vam najlepše čestitam v imenu Slovenske skupnosti in v lastnem.

Trdno si želimo, da bi bil ta Vaš ponovni mandat čas razvoja Slovenije v sodobno, cvetočo in demokratično evropsko državo, kakor tudi, da boste pri opravljanju svojega visokega poslanstva pozorni na Slovence, ki živimo zunaj meja matične države. Še zlasti pričakujemo, da boste v okviru svojih pristojnosti podpirali Slovence v Italiji, ki preživljamo posebno zahtevno in delikatno obdobje v svoji zgodovini. Pristrčen pozdrav!"

IZJAVA SVETA
SLOVENSkih ORGANIZACIJ
OB IZVOLITVI
PREDSEDNIKA KUČANA

Svet slovenskih organizacij čestita Milanu Kučanu za ponovno izvolitev na čelo države. Izid volitev izpričuje zaupanje slovenskih volilcev možu, ki je začel demokratizacijo v Sloveniji. Manjšinska krovna organizacija, ki je v času njegovega predsedovanja bila deležna prvega uradnega priznanja in pomoči Slovenije, voščil Milanu Kučanu, da bi v novem, prestižnem mandatu uspešno vodil proces stalnega izpopolnjevanja zahtevnega demokratičnega procesa slovenske družbe in da bi pripomogel k vstopu Slovenije v Evropo.

Gospod predsednik, še naprej imejte pri srcu materialni in duhovni obstoj, rast in krepitev vseh Slovencev zunaj matičnih meja, kakor ste to storili doslej!

- SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ
TRST, GORICA, ČEDAD

značilnost, ki je zrasla iz vedrine Mediterana in miselnosti "Mittel-europe". Všeč mi je tržaška zemlja naravnost, odprtost za tuje vplive, pripravljenost na prijateljstvo... V svojem štiriletnem bivanju v Trstu pa so me tudi motile tri stvari: najprej burja (zanjo Tržačani niso prav nič krivi in jim je baje potrebna); dovolj sem jo preskusil v štirih dijaških zimah v Postojni (Bogdan Berdon se bo še spomnil, kako nas je zeblo v dijaškem domu) in takoj podpišem, kar je o tržaški burji zapisal nekdanji francoski konzul v Trstu - pisatelj romana *Črno in belo* Henri Beyle (Stendhal). Druga nesimpatična stvar so Tržačani kot avtomobilisti; četudi jim gre priznanje, da so silno večji za parkiranje, so pogosto živčni in agresivni, zlasti do neukih ali nerodnih tujcev. A to sta - le dve obrobni pripombi. Kar me globlje prizadeva, je tisto nerazsodno pododano in privzgojeno krivično zaničevanje skoraj vsega, kar je slovenskega, čeprav velik del Tržačanov korenini v slovenskem narodu. In Slovenci jim gremo veliko bolj na živce kot drugi Slovani, čeprav smo prav mi največja avtohtona narodna skupnost v mestu in jih naša država skoraj krog in krog objema kot obroč. Seveda pa niso vsi taki.

Sicer pa se tvoje vprašanje gotovo ne nanaša le na sam Trst, temveč sploh na moje slovo od konzularne službe. Tu je treba najprej povedati, da je slovensko predstavništvo v Trstu nekaj drugega kot kakšno konzularno predstavništvo nasploh in kjerkoli. Tako kot tisto v Celovcu ima še posebne naloge zaradi tu živčih slovenskih rojakov. Na konzulatu sem se moral precej posvečati vzdrževanju stikov s slovensko manjšino, kar mi je bilo v veliko veselje, saj sem se za ta vprašanja spontano zanimal tako rekoč od zgodnje mladosti. Občutek sem imel, da smo si bili drug drugemu zelo blizu. Pri tem mi je pomagalo tudi to, da sem že od prej v teh krajih imel mnogo prijateljev, in ne iz enega samega kroga. Kot prvi konzularni funkcionar - sprva vicekonzul, nato pa tri leta kot konzul, ki ni izhajal iz prejšnje jugoslovanske in komunistične strukture, sem se zavzemal, da bi Slovenci in Italijani začeli zares jemati naš generalni konzulat kot predstavništvo samostojne in demokratične slovenske države. Na konzulatu, kjer smo bili sami Primorci, smo se za to prazvprav trudili vsi.

Na katere osebe in dogodke se boš najbolj spominjal?

Prav nikomur ne bi želel delati krivice in s tem vprašanjem me spravljaš v skušnjavo in še bolj v zadrego. A naj bo: rekel sem že, da sem k sreči imel lepo vrsto prijateljev že pred prihodom v Trst. Veliko ljudi, ki so vzbudili mojo pozornost, željo po bližjem poznanstvu, spoštovanje ali simpatijo, sem seveda spoznal tu-

FOTO BUMBACA

di v razmerah, ki jih prinaša konzularna služba. Tudi med našimi strankami, ki so zaradi tega ali onega opravka zašli na konzulat. To so ljudje obeh spolov in raznih narodnosti. Bom pa vseeno izbral tudi kako osebo: za Slovence naj bo to Drago Štoka, ki ima k sreči tudi mnogo prijateljev, ki so tudi moji prijatelji ali dobri znanci, za Italijane pa naj bo ta oseba pokojni škof Lovrenc in seveda Fulvio Tomizza, ki marsikaj povezuje.

Seveda v teh štirih letih ni manjkalo dogodkov, ki so se mi vtisnili globoko v spomin. Eden takih je gotovo okrogla miza o vprašanju istrskih optantov ("ezulov"), ki jo je pripravila revija *Lettere Triestine* skupno z uredništvom Piccola (Kosič, Manzin) in na kateri sva v palači zavarovalnice RAS na Trgu Republike nastopila tudi dva predstavnika Slovenije, poleg mene še Tone Poljšak. Na nasprotni strani sta govorila Lucio Toth, Ruggero Rovatti in morda še kdo. (Bilo je februarja 1994). Ko sem spregovoril v slovenščini, se je začelo huronsko vpitje, vstajanje in cepetanje z nogami... Zanimivo pa je, da smo se z nekaterimi, ki so bili moji opONENTI, pozneje kje prav prijazno in prešerno pozdravili! Nepozaben, a prijeten spomin imam na predstavitev prve otroške knjige z ilustracijami v terskem narečju. Tisti večer smo bili v tisti popotresni dvoranici v vasi Ter ganjeni, saj smo bili pričča nekakšnega vstajanja od mrtvih za slovensko besedo iz tistih krajev. Vem, da so istega mnenja tedanji prisotni: Pavle in Jasna Merku, Peter Vencelj, Marij Maver, Viljem Černo, Maurizio Mizza. Rad se spominjam Pahorjevega in Rebulovega jubileja pri Subanu, mnogih prireditev in praznikov, pa tudi kakega kratkega postanka v tej ali oni osmici, bodisi v Mačkolkah (kjer smo spoznali bližnjega plemenitega originala s perfektnim znanjem francoščine) ali pa v Slivnem pri znanem "Fantu" izpod Grmade. Spominjam se seveda tudi žalostnega slovesa od slovenskega senatorja. Med lepe spomine vsekakor spada tudi odkritje spomenika Srečku Kosovelu v Ljudskem vrtu v Trstu. Pa tudi mnogo lepih večerov v Gorici.

Kaj meniš o naši zamejski slovenski skupnosti, zlasti o njeni prihodnosti?

Na preteklosti se učimo, prihodnost pa ustvarjamo. Če bo zamejska slovenska skupnost znala v sebi ohraniti moč in voljo "biti Slovenec" oziroma Slovenka in to ne le v zasebnosti, je ni sile, ki bi Slovence lahko dokončno asimilirala. Slovensko prisotnost je treba na vseh mestih poudarjati, ne pa sramežljivo zakrivati. Ob jubilejni razstavi velikega umetnika Spacala smo iz italijanskih medijev zvedeli, da je Luigi Spacal Tržačan in Kraševcevec, ne pa, da je Slovenec, ki je bil zaradi tega dejstva tudi preganjan. Skrbeti je treba za ohranitev jezika, saj je to glavna oznaka naše istovetnosti. Če se kdo vne-ma za multikulturalnost, naj jo usmerja tako, da bo raslo zanimanje za naš jezik tudi pri Italijanih, ne pa, da se bomo laže in hitreje asimilirali.

Bil si v Trstu, ko sta slovenska osrednja denarna zavoda doživela zlom in dejansko prešla v italijanske roke. Bi o tem kaj povedal?

Spominjam se tistih tednov in mesecev ali celo več kot leta, ko se je zgrinjala temna usoda nad denarnima zavodoma in je potem prišla prava katastrofa. To je bil tako strašen polom in sramota, ki sta za dolgo dobo usodno prizadeli Slovence v Italiji, da o tem ne želim govoriti.

Pri obranjanju narodne zavesti in bitnosti sta važna tako kultura kot gospodarstvo. Čemu in komu bi dajal prednost?

Rad soglašam, da sta za ohranitev narodne zavesti enako važna tako kultura kot gospodarstvo. Kot so za hišo važni tako temelji in zidovi kot streha. Dal si na prvo mesto kulturo, ta je zame temelj, streha naj bi bilo gospodarstvo. Morda je streha pri hiši pomembnejša, je pa tudi lažje in hitreje obnovljiva. Res pa je, da denar in gospodarska moč omogočata neodvisnost. Spomnimo se, da je bilo pred nastopom Hitlerja v Nemčiji sedem milijonov komunistov oz. levičarjev. Ob rednih mesečnih plačah (ne le zaradi terorja) se je stanje hitro spremenilo. Slovenski kmetje, ki so se sami preživljali, se tudi niso potujčevali. S teh vidikov je tudi prejšnje vprašanje, čeprav brez odgovora, zelo jasno.

Od vedno si dober poznavalec Benečije. Si med svojim bivanjem v Trstu zaznal kak napredek v procesu narodnega osveščanja naših Benečanov?

Prihodnjo pomlad bo trideset let, odkar zahajam v Benečijo. Nekoč so se za moja potovanja zanimali udbovci in včasih so nas opazovali in nam sledili orožniki. Danes je seveda drugače. Tudi kot konzul sem rad zahajal v Benečijo, bolj poredko tudi v Kanalsko dolino. Četudi je po beneških vaseh vedno manj ljudi in so nekatera naselja že tako rekoč izumrla, četudi je zlom banke prizadel tudi Benečijo, imam občutek, da na drugih področjih delo "čedermacev" in drugih beneških javnih delavcev rodi lepe sadove. Temelj je seveda šola v Špetru, pomembne pa so tudi mnoge druge ustanove. Temna leta Benečije so povzročila, da ponekod še mažejo domače slovenske krajevne napise, vendar je splošna kultur-

na in narodna zavest v Benečiji v močnem porastu. Upanje dajejo novi kadri in mladi ljudje.

Kakšni so bili Tvoji stiki z Italijani?

Občutek imam, da je z Italijani prijeto in netežavno navezovati stike. Žal Slovenci to premalo upoštevamo. Kot konzul sem prihajal precejkrat v stik z njimi. Največkrat seveda na kakih uradnih srečanjih, zborovanjih ali simpozijih in seveda v poslovanju z oblastmi. Tako sem se dobro spoznal z županom Illyjem, podžupanom Damianijem, prefektom De Feisom, polkovnikom finančnih straž Picciafuochijem, z nekaterimi sindikalnimi voditelji, mnogimi župani v deželi, z nekaterimi deželnimi svetovalci in odborniki, novinarji pri Piccolo, člani konzularnega zbora (v Trstu je skoraj 30 honorarnih konzulov raznih držav, povečini so Tržačani), pa tudi z mnogimi navadnimi občani. Moram reči, da so me vsi sprejemali s simpatijo, tako do moje osebe kot do države, ki sem jo predstavljal. Sicer pa v Trstu pravih Italijanov ni prav veliko. Na razne načine sem sodeloval s kulturnim združenjem Mittel-europa, ki je precej kozmopolitsko in mu je cilj prijateljsko povezovati narode, ki so nekoč živeli v isti državni in kulturno-zgodovinski skupnosti.

...in s Furlani?

To pa je skoraj posebno poglavje. V zares prijateljski stik s furlansko skupnostjo v tej deželi (ki vsebuje tudi furlansko ime) sem prišel največ po zaslugi Paola Petziola, predsednika "Mittel-europe" in prvga častnega konzula Republike Češke v Vidmu. Na srečanjih ob cesarskem prazniku v Krminu sem najprej imel kratek pozdrav, potem pa vsako leto daljši nagovor v furlanščini. S tem sem Furlanom nekako odprl duše in so mi bili zato prav hvaležni. To navado je sedaj prevzel od mene, tako mi je dejal, tudi krminski župan. To poletje sem nastopil z nagovori na raznih kulturnih prireditvah tudi v manjših krajih v Furlaniji (Rive d'Arcano, Povoletto). Furlanski študentje so me vabili na razna predavanja v Videm in na druge prireditve. Z upanjem so se obračali name in mi na pisma pisali Stimät nestri - Consul di Republiche di Slovenie - Triest. Spoznal sem, da resnično obstaja problem furlanske identitete.

Furlanstvo je namreč pojem, ki ima ob prepletanju s pojmom italijanstvo, podobne ali še večje težave, kot se zrcalijo v odnosih Črnogorci - Srbi, Avstrijci - Nemci, Škoti - Angleži. Ne glede na kake utvare tipa Padanija, imajo Furlani vso pravico, da svojo narodnost primerno oblikujejo. Novi deželni zakon jim sedaj vsaj glede jezika prinaša nove možnosti.

Kaj boš odslej počenjal, saj si Te težko predstavljam kot upokojenca?

To me prav vsi sprašujejo, a me prav nič ne skrbi. Če mi Bog da zdravje, bi rad v obliki konjička naredil še kaj vsaj malo ustvarjalnega, morda kaj napisal. Sicer pa je toliko drobnih in nujnih del za vsakega človeka ne le za penzionista, da dan še prehitro mine. Rad bi se še malo ukvarjal s politiko, s kulturo, kaj malega potoval, obiskoval prijatelje, zasledoval javno življenje... Nekomu sem na isto vprašanje odgovoril, da bom urejeval in pospravljaval omare in predale ter prebiral enciklopedijo; čudno me je pogledal, jaz pa sem mislil skoraj resno.

No, malo mi bo gotovo dolgčas po starih prijateljih in znancih. Zato bo treba poskrbeti, da se bomo večkrat videli.

3

ČETRTEK
27. NOVEMBRA
1997

GORICA, 26.11.1972 - 23.11.1997

DVANAJSTERI:

ZVONE ŠTRUBELJ

KAJ SE JE DOGAJALO MED UČENCI IN UČITELJEM NA ČLOVEŠKI RAVNI? (3)

Odkod Jezusu oblast, smo se vprašali v prejšnjem razmišljanju. V Janezovem evangeliju je kar nekaj strani namenjenih temu vprašanju. Jezus se sklicuje na Očeta, ki ga pošilja in je njegov edini garant. Prav zato se Jezusova oblast nanaša na Boga. "Kakor ima namreč Oče življenje v sebi, tako je dal tudi Sinu, da ima življenje v sebi. Oblast mu je dal, da sodi, ker je Sin človekov" (Jn 5,26).

Jezusova dela to oblast potrjujejo, saj so čudežna in presejajo človeške moči. S tem želi četrti evangelist legitimirati Jezusovo poslanstvo in njegove drzne posege v versko in družbeno tkivo judovstva. "Jaz imam pričevanje, ki je večje kakor Janezovo: dela namreč, ki jih je dal moj Oče, da jih opravljam, pričajo o meni, da me je poslal Oče" (Jn 5,36).

Ta Jezusov pogled na vprašanje Jezusove karizme in njegove posebne oblasti je že teološki odgovor, nekakšna sinteza Jezusovega življenja in njegovega odrešilnega dela. Če bi navedenim citatom iz Janezovega evangelija dodali še Jezusovo trditev: "Besede, ki sem vam jih govoril, so duh in življenje" (Jn 6,63), bi lahko razmišljali o Jezusovi oblasti že v ključu svete Trojice. Teološko bi bilo to vsakakor najbolj prav in najbolj avtentično, ker bi povzelo dolgo pot prvih krščanskih generacij, ki so v razmišljanju (in večkrat tudi v zablodah in stranpoteh) o pomenu Jezusovega življenja in dela prišle prav do resnice o Bogu kot o enosti treh božjih oseb. Bolj potrebno pa se mi zdi ovrednotiti skrivnost prve faze, se pravi, trenutkov živih stikov med dvanajsterimi apostoli in njihovim Učiteljem. O tem se malo piše in govori.

Pri predstavitvi srečanja med Jezusom in prvimi učenci, kasnejšimi apostoli, evangelisti podčrtajo intenzivnost prvega srečanja, nekakšen bliskovit poseg Jezusovega pogleda v vse plasti njihovega bitja. Pomen tega močnega doživetja učencev ni takoj razumljiv. Potreben je bil čas, da so prepoznali tistega, ki jih bo rodil po duhu. Med prvim srečanjem in dokončnim vpoklicem v zbor dvanajsterih je minilo kar nekaj časa. Evangelist Luka dokončno odločitev za Jezusa uvrsti po čudežnem ribolovu. Duhovna vez med učenci in Učiteljem se bo krepila v mesecih, ki jih bodo preživljali ob Jezusu. Tudi v tem obdobju bomo pričeli dvomom in preizkušnjam, kot to potrjuje Jezusovo vprašanje po govoru o kruhu življenja v Kafarnaumu "Hočete tudi vi oditi?" Tega vprašanja ne moremo obiti. Apostol Peter, ki odgovori v imenu dvanajsterih, pokloni Jezusu odgovor vere: "Gospod, h komu naj gremo? Besede večnega življenja imaš in mi trdno verujemo in vemo, da si ti Sveti, Božji" (Jn 6,68).

Petrova izpoved vere jasno kaže na odnos duhovnega sinovstva in očetovstva. Temelj takega odnosa je najprej globoko in popolno zaupanje. Med učenci in Jezusom se je v prvem obdobju skupnega življenja zagotovo spletla trdna vez na človeški ravni. Kdaj je ta odnos zavestno zaobjel tudi to, kar je bilo v Jezusu božjega, je težko reči. Nekateri domnevajo, da je bilo potrebno čakati vse do Jezusove smrti in dogodkov po njej. Zelo verjetno, če upoštevamo, da so evangeljska besedila že sad polstoletnega razmišljanja v luči že sprejetega dejstva, da je Jezus božji Sin in človekov Odrešenik.

Katere posebne značilnosti je imelo duhovno sinovstvo pri dvanajsterih apostolih? Ga lahko primerjamo z odnosom, ki ga še danes lahko vzpostavimo z nekom, ki ga najprej občudujemo, mu nato sledimo in se mu končno prepustimo kot duhovnemu očetu? O tem v nadaljevanju.

TAJNI ČEŠKI DUHOVNIKI

Med komunistično vlado v Čehoslovaški si je katoliška Cerkev pomagala tako, da so skrivaj posvečevali mašnike. Tajno je bilo posvečenih okrog 600 moških, med temi je bilo okrog 50 posvečenih za škofe. Ko je leta 1989 nastopila svoboda, je nastalo vprašanje, kaj s temi mašniki. Neporočeni so javno začeli opravljati svoje

mašniško poslanstvo. Kaj pa poročeni? Sv. Stolica je njihov položaj rešila tako, da so prestopili v grškokatoliški obred in bili vključeni v grškokatoliško škofijo, ki, podobno kot pravoslavna, predvideva tudi poročene mašnike. Vendar Vatikan zahteva, da so znova posvečeni, ker se ne ve zadržati, ali so bili veljavno posvečeni.

25 LET DUHOVNIJE SV. IVANA

DANIJELO DEVETAK

Kdor je v nedeljo, 23. t.m., stopil v cerkev sv. Ivana k župnijski maši ob 11.30, je takoj razumel, da se je na ta dan proslavljala poseben dan. Bil je velik praznik za vse goriške Slovence: skupno smo se na nedeljo Kristusa Kralja in hkrati na zahvalno nedeljo spomnili na 25-letnico ustanovitve slovenskega dušnopastirskega središča.

Pred nekaj meseci je bila cerkev pod vodstvom večletnega kaplana g. Marijana Markežiča temeljito prenovljena, tako da je ob jubileju zblestela v vsej svoji lepoti. Za slovesnost se je nabralo izjemno število ljudi, ki navljujejo tako množično le za Božič ali večje praznike. Prisotni so bili skavtje in sploh lepo število

še na kratko nakazane bratovščine in kongregacije, ki so delovale v našem stoletju v sklopu te cerkve. Delo dopolnjujejo primerna bibliografija in kratki povzetki v nemščini, angleščini in francoščini.

Po maši je pred cerkvijo vse prisotne čakal prijeten in domač praznik. Medtem ko so se udeleženci slavja pogostili ob bogato obloženih mizah, je pod vodstvom Zdrav-

(graditi so jo začeli l. 1654). Bogoslužje pri sv. Ivanu je bilo tako odvisno od travniškega župnika in njegovega posluha za potrebe Slovencev. Med prvo svetovno vojno je bila cerkev precej poškodovana, nato zasilo popravljena in je z odlokom nadškofa Sedeja postala sedež placutske župnije. Okrog l. 1920 je g. Ivan Reščič s težavo pridobil cerkev sv. Ivana za potrebe slovenskih vernikov. Že ob koncu prejšnjega stoletja je namreč naraščala nestrpnost italijanskih prebivalcev do someščanov slovenske narodnosti. Med vojnama so naši ljudje, kot znano, doživljali žalitve in ponižanja, seveda tudi glede bogoslužja. Omenimo samo, da je bila cerkev sv. Ivana l. 1942 celo zažgana, da bi bilo onemogočeno in preprečeno zbiranje Slovencev. Šele po padcu Mussolinija je bilo v cerkvi spet dovoljeno slovensko bogoslužje; po l. 1951 sta to okrepila g. Reščič in travniški kaplan g. Mirko Mazora. L. 1955 je g. Reščiča nasledil g. Mirko Filej, ki je poživil tudi cerkveni zbor. Po njegovi smrti je l. 1962 prevzel skrb za slovensko središče g. Franc Močnik. Na dan Kristusa Kralja, 26. novembra 1972, je nadškof Cocolin razglasil cerkev sv. Ivana za dušnopastirsko središče Slovencev v Gorici; msgr. Močnik je bil prvi župnik, g. Jože Markuža pa prvi kaplan. Od l. 1983 požrtvovalno in očetovsko vodi slovensko duhovnijo g. Cvetko Žbogar, na kate-

FOTO BUMBACA

vaščanov iz okoliških župnij. Mašno daritev je ob somaševanju za to središče zaslužnih duhovnikov, in sicer g. Franca Močnika, g. Cvetka Žbogarja in g. Marijana Markežiča, obhajal štandreeški župnik Karlo Bolčina, ki je med pridigo iznesel nekaj pomembnih poudarkov. Kristus kot kralj vseh kraljev nima kraljestva, kajti on ne poseduje, ampak je. Vse, kar nekdo ima, izgubi; kar pa nekdo je, ostane. In Kristusovo kraljestvo je ljubezen, zato ne more preminiti. Na praznik Kristusove zvestobe, ki je, praznujemo, ker je prvi graditelj tega svetišča gradil na biti in ne na imeti.

Birmanci so nato prinesli na oltar bogate darove, medtem ko je krepki župnijski zbor z mladimi močmi vneto pel čudovito Vodopivčevo mašo v čast Devici Mariji.

Ob koncu obreda je dr. Verena Koršič kot avtorica na kratko in izčrpno predstavila knjižico o cerkvi sv. Ivana, ki je ob tej priložnosti izšla kot 224. zvezek v zbirki *Sakralni spomeniki Primorske* (predstavitev dr. Koršičeve objavljamo tu zraven). Gre za poglobljeno in pohvalno delo, dragocen biser in pričo naše prisotnosti na Goriškem, saj ima dušnopastirsko središče mestnih Slovencev pomemben zgodovinski in duhovni obseg. V slovenskem in italijanskem jeziku (prev. prof. Joško Vetrlih) sta orisana zgodovina cerkve in čas, v katerem je bila zgrajena; sledi opis glavnega in stranskih oltarjev, orgel, zvonov in nekdanjega pokopališča ob svetišču. Nato so

ka Klanjščka pel moški zbor Mirko Filej, ki zna s krepko pesmijo pristrčno obeležiti pomembne trenutke skupnosti; iskrena zahvala tudi tem pevcem, zborovodji in ženam, ki so požrtvovalno poskrbele za zakusko.

KRATEK ZGODOVINSKI ORIS CERKVE SV. IVANA

Ko je bila Gorica v 16. stol. majhno mesto, v katerem so prebivali pretežno Slovenci, je baron Vid Dornberški (1529-91) leta 1585 začel graditi to cerkev, delo odličnega arhitekta, ki je dobro obvladal italijansko klasično umetnost in imel izrazit smisel za plastično obdelavo arhitekturnih površin. Vid Dornberški je bil član mogočne rodbine, ki je imela svoje fevde tudi na Vipavskem in Tolminskem; nekaj časa je bil goriški deželni glavar, povišan je bil v zlatega viteza Svetega rimskega cesarstva, imenovan za ambasadorja pri Beneški republiki in kapitan Trsta, pa tudi dvorni svetovalec v Gradcu. Cerkev je bila končana l. 1590, kmalu je služila Slovincem, Italijanom, Nemcem in Hrvatom. Vidov nečak Gašper Dornberg jo je po stričevi smrti daroval jezuitom, ki so tedaj skrbeli za versko prenovo in kulturni dvig mesta; pri sv. Ivanu so pogosto zagovarjali svoje disertacije tudi znani študentje iz slavnega jezuitskega kolegija. Po razpustitvi jezuitskega reda 1773 so cerkev zaprli, po smrti Jožefa II. so jo delili v uporabo meščanski kongregaciji, kasneje pa so jo vrnilo travniški cerkvi, ki je medtem postala glavno središče župnijskih dejavnosti

rem sloni trenutno skoraj vsa duhovna oskrba pri sv. Ivanu, pa ne samo tam, saj za slovenske vernike mašuje tudi po drugih cerkvah.

Marsikatero drugo informacijo lahko še zasledimo v knjižici žepnega formata, ki jo je dr. Verena Koršič napisala v tekočem slogu in lepem jeziku. Za to se ji zahvaljujemo, hkrati pa izrekamo iskreno zahvalo vsem tistim, ki so v teh desetletjih ohranili živo pastoralno središče, ki naj ostane za Goričane vir duhovne širine in življenjske volje. Lepo je, da imamo svojo cerkev; na nas je, da ostanemo in se ohranimo kot skupnost-Cerkev.

FOTO BUMBACA

Knjižica, ki jo boste danes ob zahvalni nedelji dobili v roke, je izšla kot 224. zvezek v zbirki *Sakralni spomeniki Primorske*, ki jo urejuje g. Marijan Breclj. To dejstvo že začrtuje obseg in značaj dela: zbirka upošteva spomenike tudi manjše umetniške vrednosti, ki pa so drugače pomembni in so na različne načine povezani s krajevno versko skupnostjo.

Cerkev sv. Ivana je sicer s svojo renesančno - manieristično arhitekturo edinstven umetniški spomenik v Gorici, za nas Slovence pa pomeni še nekaj več: od leta 1972 je tu sedež našega dušnopastirskega središča.

Že od svojih začetkov je cerkev sv. Ivana simbolično povezana s slovenskimi ljudmi. Zgradijo jo je dal baron Vid Dornberg, vidna osebnost na dunajskem dvoru zaradi obsežnih posesti v naših krajih pa tesno povezan s slovenskim človekom, ki mu je zemljo zvesto obdeloval. Marsikateri težak trenutek slovenske krajevne zgodovine je zapisan prav v tej cerkvi: npr. trpljenje tolminskih puntarjev, od katerih je bil Ivan Laharnar po smrtni kazni tu pokopan; marsikateri grenak trenutek iz polpretekle zgodovine je zaznamoval ta kraj. V cerkvi pa so se dogajale tudi spodbudne stvari: Slovenci so se k svetemu Ivanu radi zatekali in tu poslušali božjo besedo v svojem jeziku. Posebno v tem stoletju, ko je postala ta cerkev nekakšno neuradno zbirališče Slovencev, so v njej našle sedež razne bratovščine, ki so spodbujale ljudske pobožnosti.

V knjižici je tudi nekaj kulturnozgodovinskih podatkov, ki želijo opozoriti na nekatere cerkvene tudi umetniško pomembne značilnosti, ki jih zob časa in drugi dejavniki še niso uničili. Že samo dejstvo, da je bila cerkev zgrajena leta 1585, torej pred več kot 400 leti, da so se v teh dolgih stoletjih izvrstili duhovni preobrati, številne vojne, zasedbe, kuga in druge hude bolezni, ki so tukajšnje ljudi težko preizkušali, nas mora navdajati s spoštljivostjo.

Upamo, da boste knjižico naklonjeno sprejeli in da vam bo morda tudi pomagala ponovno stakiti ali utrjevati vezi s svetoivansko cerkvijo in slovenskim dušnopastirskim središčem.

- VERENA KORŠIČ

PAPEŽ OB DNEVU EMIGRANTOV IN BEGUNCEV

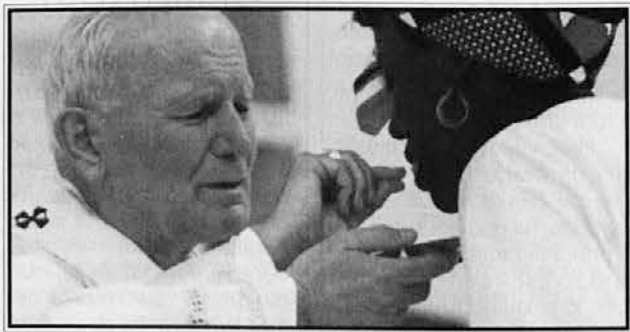
SOLIDARNOST JE NUJA!

JURIJ PALJK

Janez Pavel II. je minuli teden govoril o Dnevu emigrantov in beguncev, ki se bo obhajal prihodnje leto, in je dal iztočnice Cerkvi ter ji naročil, naj se zavzema za vse begunce in naj obenem pazi, da bo napela v prihodnosti vse moči za odpravo vsakovrstne diskriminacije po vsem svetu.

Papež je povedal, da Cerkev z velikim zanimanjem in z veliko mero zaskrbljenosti opazuje, kako se v svetu vsak dan večja število beguncev in drugih izseljencev, ki so svet zase, saj jim je bila tako ali drugače ukradena domovina in si morajo drugo šele najti. Cerkev se zaveda zapletenosti tega problema, saj postaja problem beguncev in izseljencev eden največjih problemov današnje družbe. Pravi ti ljudje so največkrat žrtev najbolj nizkotnih diskriminacij in socialnih ter pravnih krivic, razvite in dobro stoječe družbe jih nočejo sprejeti. Kot glavni razlog za pobege in migracije je sv. oče navedel nasilje, kot drugi pa pomanjkanje, siromaštvo. Ljudje bežijo pred nasiljem in vojnami, predvsem pa pred lakoto in vsakovrstnim pomanjkanjem. Papež je povedal, da se Cerkev zaveda velikih težav, ki jih imajo ljudje v novih državah, kamor so prišli iskati boljši kos kruha. Poudaril je, da podpira in blagoslovlja vse tiste, ki dajo prišlekom pomoč in jim pomagajo, da se vključijo v novo okolje in si opomorejo tako duhovno kot materialno.

Papež pa je tudi opozoril na nove težave, ki jih s seboj prinašajo prišleki iz tretjega sveta, saj se vsaka razvita družba boji, da bi s prevelikim dohlivom teh izgubila lastno identiteto in predvsem blagostanje. Zato sv. oče svetuje, naj pride do počasnega in harmoničnega vključevanja ubožnikov in izseljencev. Hkrati

naroča župnikom, naj se prvi zavzemajo za izseljence in begunce in naj jim tudi poskrbijo streho nad glavo. Duhovnikom naroča, naj bodo prav oni vezni člen med dvema različnima kulturama, saj je znano, da so izseljenci največkrat iz nam tujih svetov.

Papež Wojtyła je tudi poudaril, da pri vseh teh pojavih odigravajo pomembno vlogo sredstva javnega obveščanja, saj so prav ta večkrat odgovorna, če na prišleke gledamo grdo ali pa jih sprejemamo kot nam enake ljudi. Dejal je tudi, da bi morala sredstva javnega obveščanja skrbno paziti, kako poročajo o beguncih in izseljencih-priseljencih: morala bi omogočati čim boljše poznavanje teh ljudi in ne netiti sovraštva do njih in njihove omike.

Papež je povedal, da se mora Cerkev zavedati težav, ki jih imajo begunci in emigranti; zato mora posvetiti posebno pastoralo prav njim in ljudem, ki begunce sprejemajo medse. "Za kristjana sprejemanje in solidarnost do tujcev nista samo človeška dolžnost gostoljubnosti, ampak točno določena nuja, ki prihaja iz vere v Kristusov nauk," je dejal sv. oče in dodal: "Ko pomagamo tujcem in emigrantom, pomeni, da se trudimo najti bratrom in sestram, ki so prišli od daleč, mesto v posameznih krščanskih občestvih in se obenem trudimo, da bi vsakemu od njih bile priznane človečanske pravice. Zato Cer-

kev vabi vse ljudi dobre volje, naj se potrudijo, da bi bil vsak posameznik spoštovan in bi izginito vsako krivično razločevanje med ljudmi, ki ponižuje človeško dostojanstvo."

Sv. oče je v daljšem posegu tudi povedal, da spominjajo današnje selitve ljudi na prvo krščansko Cerkev. Na koncu je pristavil, da moli k Materi Božji, da bi se posebno posvetila beguncem in izseljencem, katere kot dobra Mati gotovo ljubi.

NA MNOGA LETA, MONSINJOR BATTISTI!

V nedeljo popoldan je bilo v videmski stolnici posebno slovesno. Verniki iz videmske nadškofije so namreč praznovali pomemben življenjski in duhovni jubilej nadškofa Alfreda Battistija, ki vodi versko življenje na Videmskem že celih 25 let. Papež Pavel VI. je namreč 13. decembra 1972 izbral takratnega generalnega vikarja padovanskega škofa za videmskega nadškofa.

Ob prisotnosti najvišjih deželnih in lokalnih oblasti, škofov iz cele dežele ter s somaševanjem 300 duhovnikov se je nabito polna stolnica zahvalila duhovniku in človeku, ki je bil v teh 25 letih posebno pozoren na raznoliko družbeno in kulturno realnost videmske nadškofije in ki je duhovno vodil vernike in jim bil konkretno ob strani, ko so doživeli marsikateri hud trenutek.

Praznovanje jubileja je bilo zelo občuteno, saj je msgr. Battisti zelo priljubljen. Pomembna njegova zasluga je tudi valorizacija vloge laikov pri sooblikovanju in razširjanju cerkvenega nauka med ljudmi. Laiki so zato bili posebno aktivni prisotni v velikem številu tudi na štirih pripravniških srečanjih na nedeljsko slovesnost, med katerimi so sodelovali tudi duhovniki iz Bene-

čije s slovensko pesmijo, molitvijo ter berili.

Posebno pozornost na jezikovne specifičnosti te zemlje so organizatorji dokazali tudi z uporabo pri maši treh različnih jezikov, ki se govorijo v nadškofiji. Božja beseda, prebrana v slovenskem jeziku pred vsemi verniki ter lepota melodij slovenske pevske tradicije sta nedvomno najlepši in najenostavnejši način, s katerim je monsinjor Alfredo Battisti ponovno pokazal svojo odprtost in spoštovanje do bogate realnosti v nadškofiji.

EJ

posredno spregovori samo v 7. členu, ki pravi: "Država in verske skupnosti so ločene." Toda vernike ne žene k maši ne Ustava ne Zakonik cerkvene prava, marveč potreba. V samo srce jim je Bog vsadil potrebo po sedmem dnevu in po maši, ko naj bi mož le uzrl poleg drugega tudi ženo, tudi otroke, tudi Boga. Ljudje so namreč žejni Boga, le da se včasih želijo odžejati vseposod, le pri izviku ne, v domači cerkvi. Stopili so pač s tlakovane ceste na vijugasto stezo, a se bodo prej ali slej vrnili s solzami kesanja v obeh in izdavi: "Oče, grešil sem..."; in Oče jih bo objel in zanje gostijo naročil.

Pa še v Staro zavezo k Sirahu po podobo velikega duhovnika Simona!

Kako sijajen je bil, ko se je ljudstvo zbralo krog njega, / ko je stopil izza tempeljske zaveze!

Kakor zgodnja danica med oblaki, / kakor polna luna o praznikih,

kakor sonce, ki sije na svetišče najvišjega, / kakor mavrica, ki blesti v veličastnih oblakih,

kakor vrtnica v pomladanskih dneh, / kakor lilija ob studencu, / kakor libanonsko rastje v poletnih dneh,

kakor kadijo, ki ga zažigajo v kadilnici, / kakor posoda iz tolčenega zlata, / okrašena z vsakovrstnimi zlatimi kamni,

kakor oljka polna sadežev, / kakor cipresa, ki se pne v oblake!

Ko je oblekel praznično oblačilo / in si nadel razkošno okrasje in se vzpenjal k svetemu oltarju, / je odseval sijaj na tempeljski dvor. (Sir 50, 5-11; citirano po izdaji Ognjišča).

In tako svetel je bil in bo slovenski mašnik. Med človeštvo in Stvarnika se ustopa, s pateno in kelihom v dlaneh, za človeštvo, za slovenski narod.

DALJE

BESEDA ŽIVLJENJA

1. ADVENTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

PRIČAKOVANJE BOLJŠEGA SVETA

V televizijski oddaji "Kam gre naš svet?" so razni strokovnjaki (gospodarstveniki, etnologi, načrtovalci) pred gledalci razgrnili vse prej kot rožnato sliko našega sveta. Slika je temna zato, ker je na svetu premalo bratskega čuta, ker je vsakdo samemu sebi najbližji, za druge pa ima kvečjemu kako dobro besedo. Naravna bogastva, ki so last vsega človeštva, so porazdeljena strašno nepravilno: eni se preobjedamo, drugod pa ljudje od lakote umirajo. Prebivalstvo teh revnih predelov sveta, ki mu pravimo tretji svet, se naglo množi in nekega dne, pravijo ti strokovnjaki, bo upravičeno ustalo in zahtevalo del teh dobrin, ki mu pripada.

Pa bo rekel kdo: kakšno zvezo ima vse to z adventom, z evangelijem, z vero, z Bogom? Pa še kakšno! Mar ni osnovna resnica božičnega praznika, na katerega smo se z današnjo nedeljo začeli pripravljati, tale: Kristus je prišel na svet, da bi človeštvo povedal, da je Bog, Stvarnik sveta in vesolja, Oče vseh ljudi; prišel je, da bi nas naredil za resnične brate in sestre, da bi vsem pomagal do sreče tukaj in v večnosti, kajti pri njem je prostora za vse. Zato je prav, da se ob začetku adventnega časa, s katerim začnemo novo bogoslužno leto, z vso resnobo vprašamo: kakšno je moje krščanstvo? Ga pokažem samo v cerkvi ali se obnese tudi v vsakdanjem življenju? Sem se pri Kristusu v teh letih, kar ga poznam, naučil vsaj malo pravičnosti, nesebičnosti, obzirnosti?

Apostol Pavel nas v današnjem drugem berilu lepo prosi in opominja, da še bolj napredujemo v tem, kako je treba živeti po božjih zapovedih. Te so kakor prometni znaki na cesti našega življenja: urejajo naš odnos do Boga in do ljudi. Če se jih zvesto držimo, se nimamo ničesar bati. V evangeljskem odlomku smo slišali Jezusovo napoved o koncu sveta. Vsako živo bitje se nagonsko brani smrti; človek, ki ima razum, se življenja oklepa še bolj krčevito. Če nima vere, pomeni zanj smrt odhod v popolno temo in izničanje; vera pa nam daje zagotovilo, da se po smrti šele začne pravo življenje - za tistega, ki tukaj živi po Kristusovih navodilih. Kristus nas sviri pred sebičnostjo, pred pretirano zaverovanostjo v stvari tega sveta. "Varujte se, da vam srca ne bodo obtežena z razuzdanostjo, pijanostjo in življenjskimi skrbmi in da vas tisti dan ne ujame nenadoma kakor zanka." Ni lahko biti Kristusu zvest, kajti mihi tega sveta so tako vabljivi, mi pa smo zelo slabotni.

Potrebujemo odrešenja. Prav vsi. Tudi danes, danes morda še bolj kot kdajkoli. Kristus prihaja, da nas reši naših strahov, ki izvirajo iz naše sebičnosti. Prihaja, da nas "obogati in obilno napolni z ljubeznijo med seboj in do vseh," kot nam piše apostol Pavel. O svetem Frančišku Asiškem beremo, da je bil takrat, ko je ostal popolnoma brez vsega, najbolj srečen in najbolj bogat, kajti šele takrat se je, prost vseh stvari, ki jih je prej oboževal, v polnosti zavedel, da ima Boga. V vsakem človeku je potem res gledal svojega brata; kar je bilo njegovo, je bilo last vseh, vse stvarstvo mu je bilo ena sama pesem.

O, kako zelo moramo Boga prositi, naj nas odreši: naj nas odreši nevere, naj nas odreši greha, ki je kakor trda skorja okoli našega srca, da vanj ne more priti Bog s svojo milostjo, s svojim mirom, naj nas odreši površnosti, ozkosrčnosti, ko gre za Boga in za ljudi. Naj nam v tem adventnem času pomaga, da bomo v sebi in okoli sebe uresničevali pričakovanje boljšega sveta!

NOV POREŠKO-PULJSKI ŠKOF

Sveti oče je imenoval novega škofa za škofijo Poreč-Pulj. To je msgr. Ivan Milovan. Rodil se je v župniji Sanvinčenti v Istri leta 1940. Za mašnika je bil posvečen 25. julija 1964, vsa duhovniška leta je preživel v domači škofiji v raznih službah. Nazadnje je bil župnik v Rovinju od leta 1981. Uredništvo našega lista mu želi, da bi bil z božjim blagoslovom dober pastir.

STATI IN OBSTATI (11)

OTMAR ČRNILOGAR

In da bo mernik poln: Abrahamovemu edincu Izaku je bilo prizaneseno, svojemu edinemu Sinu pa Oče ni prizanesel. Pa ga je ta celo prosil, naj gre vendar tisti kelih mimo, a mu Oče ni ustregel. Izpiti ga je moral prav do dna. Okupatorski rimski oficir ga je gnal do Golgote, da se je zgodila Očetova volja. "Glej-te, Jagnje Božje, ki odjemlje grehe sveta!"

Vendar je za mašnika prav maša tista špica njegove sreče. Ni je postavil veliki duhovnik - ne Ana in ne Kajfa, marveč tisti Jezus iz Nazareta. Ta nam je prinesel sporočilo, da se razen s sosedom še s kom, z Bogom lahko pogovorimo, da je razen filozofov in strankarjev še kdo, ki se lahko z njim pomenimo, da v ta svet

nismo padli le zato, da bi delali družbo ženam in poskrbeli za deco, ne zato, da bi bili politiki te ali one stranke, marveč mašniki, ki z Jezusom na pateni upijemo v nebo Bogu čast in slavo. Jezus je grške hekatombe zamenjal s samim seboj.

Med mašo nastane v vesolju zatišje, ker se Bog pomiri s človekom. Zadovoljna sta oba, po Jezusu Kristusu. Maša poskrbi za vesoljni pokoj. Prav v tem je sreča mašnika: ustopiti se med Boga in tiste, ki so bili, ki so in ki bodo. Udeleženi smo pač v Božjem vesoljnem koncertu.

In verniki? Brez njih maše ni, je ne sme biti. Cerkevna zapoved njih sicer veleva, da morajo biti ob nedeljah in zapovedanih praznikih pobožno pri sveti maši. Ustava republike Slovenije jim glede maše

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

PREDSTAVITEV ZBIRKE GMD ZA LETO 1998

JURIJ PALJK

V četrtek, 21. t.m., so v Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici številnemu poslušalstvu predstavili zbirko knjig Goriške Mohorjeve družbe za leto 1998.

S predstavitev: (z leve) prof. Janko Jež, prof. Nada Pertot, g. Jože Markuža in tajnik GMD Marko Tavčar (Foto Bumbaca)

Tajnik GMD Marko Tavčar je prisotnim povedal, da so pri založbi veseli, ker lahko predstavijo knjižni dar GMD za prihodnje leto že konec meseca novembra, saj so druga leta zbirko mohorjevkih običajno predstavljali šele decembra. V svojem nagovoru se je spomnil dveh preminulih sodelavcev GMD, in sicer Milana Lipovca, pisatelja iz Trsta, kateremu je GMD izdala lansko leto knjigo, in goriškega duhovnika Srečka Šuligoja, ki je za letošnjo zbirko poskrbel prevod knjige *Mežnarjeve pridige* iz furlanščine, a ni čakal njenega izida, saj je preminil pred slabim mesecem, tik pred izidom knjige.

O koledarju GMD za leto 1998 je spregovoril urednik dr. Jože Markuža, ki je povedal, da je letošnji almanah kulturnih, političnih in verskih dogodkov Slovencev v Italiji bogatejši kot prejšnja leta, saj vsebuje zapise 51 avtorjev in objavlja kar 88 fotografij. Koledar GMD je dragocena priča slovenske prisotnosti in stvarjalnosti, saj govori o ljudeh in o delovanju slovenskih organizacij in društev v Italiji, prinaša pa tudi vrsto zapisov o nedavno umrlih javnih delavcih. Obsega 235 strani, obliko-

vno pa ga je lepo uredil Igor Devetak, ki mu je dal svežo in na oko prijetno zunanjo podobo. Koledar je bil oblikovno prenoveno nujno potreben in Devetaku je uspelo tradicijo koledarja oblikovno lepo posodobiti. Dr. Markuža je ob koncu svojega posega tudi dejal, da je vodilo koledarja GMD Slomškovo pravilo, ki pravi, naj mohorjevke vsebujejo verske, kulturne in narodne vrednote. "Teh načel smo se držali tudi pri urejanju koledarja."

Jezikovni priročnik Nade Pertot z naslovom *Pomagajmo si sami* bo kot nalašč za slovenske ljudi v Italiji, prav pa bo prišel tudi vsakomur, ki ceni materin jezik. Avtorica je na predstavitvi povedala, da se je kot profesor slovenskega jezika in kasneje kot ravnateljica vse življenje posvečala materinemu jeziku, svoje jezikovne razprave pa je objavljala vrsto

let najprej v *Katoliškem glasu*, kasneje v *Novem glasu* in za slovenski radio Trst A. Dejala je, da je priročnik namenjen tistim, ki se zavestno odločajo za rabo slovenskega jezika in bi ga radi lepo govorili. Gre za pomembno kulturno in narodnostno delo, saj bo priročnik prišel prav predvsem tistim, ki živijo v italijanskem okolju in imajo težave s pravilno rabo slovenskega jezika. "Jezik je izraz naše notranjosti, materin jezik je ogledalo naše notranjosti," je dejala prof. Nada Pertot.

Spominska knjiga prof. Janka Ježa z naslovom *Življenje moje nosi podnaslov Z akcijskim odborom za zedinjeno Slovenijo*. Avtor je znan slovenski šolnik, publicist in politični delavec, ki v knjigi obuja spomine na mladost v Trstu, študij v Ljubljani, tamkajšnje medvojno življenje ter na vojne dogodke in zapor v Italiji

ter povojni razvoj slovenskega šolstva pri nas, v katerem je tudi sam odigral veliko vlogo. Pisec knjige se je zahvalil tudi dr. Dragu Legiši, ker je njegove članke objavil v *Novem listu*, na podlagi le-teh pa je pripravil radijske pogovore za radio Trst A z urednico Lido Turk, ki je knjigo tudi uredila. Prof. Jež je na predstavitvi slikovito orisal vzdušje, ki je vladalo med vojno v Ljubljani in prve dni po vdoru italijanske vojske v slovensko glavno mesto. Gotovo bo v knjigi zanimivo predvsem opisovanje začetkov akcijskega odbora za zedinjeno Slovenijo, katerega se je prof. Jež tudi sam udeležil. Knjigo je opremil Pavel Medveček.

Predsednik GMD msgr. Oskar Simčič je občuteno predstavil knjigo z naslovom *Mežnarjeve pridige*. Delo furlanskega avtorja Giuseppeja Marchettija, ki se je podpisoval tudi s psevdonimom Vigj Scute, je biser furlanskega pripovedništva, prevedel pa jo je duhovnik Srečko Šuligoj, odlično poznavalec furlanskega jezika, ki pa žal ni dočkal izida knjige. Delo idealno izraža furlansko čutenje in miselnost; avtor slika svet Furlanov, ki sta ga danes industrija in sodobna civilizacija že zbrisala, zato ima knjiga *Mežnarjeve pridige* tudi zgodovinski pomen. Uvod v knjigo je napisal furlanski pesnik in esejist Celso Macor, ki se je predstavitve tudi udeležil. Oblikovno je knjigo uredil Hijacint Jussa, ki je za naslovno narisal cerkev s Subide pri Plešivem.

IZZIV ZA NAŠ ČAS

ČLOVEŠKA OKRUTNOST

Zadnja leta tega stoletja so zaznamovana z neverjetno okrutnostjo, čeprav so filozofi že pred leti sanjali o tem, da bodo ljudje nekoč dosegli stopnjo evolucije, ko bodo vojne samo še neprijeten spomin. Dovolj je le, da pomislimo na vojno v Bosni, Čečeniji, Ruandi, in že imamo grozovito sliko pred očmi. Najhuje je to, da skušajo ljudje svoje zločine zakriti z visokotečnimi humanističnimi frazami. Vojno v Bosni je omogočil t.i. evropski humanizem. Dopusčali so bombardiranje Sarajeva in že sanjarili o krasnih mirovnih koncertih, ki jih bodo prirejali, ko bo mesto porušeno.

Toda najhuša grozovitost, neverjeten zločin, ki ga je sposobna človeška krutost, se je zgodil nekje na začetku julija v Franciji. Neke noči je šla Fronta za osvoboditev vrtnih palčkov v akcijo in ugrabila kar 119 vrtnih palčkov. Iz finih mestnih vrtov jih je s kamionom odpeljala v gozd in tam zapustila. Pod pretvezo njihove osvoboditve jih je ugrabila in odpeljala daleč od udobnega okolja, na katerega so se navadili. Ta zločin je takoj prijavilo in obtožilo Gibanje za emancipacijo vrtnih palčkov, ki je javnosti dokazalo, da so vrtni palčki že razviti in so se vsled svoje emancipacije navadili na mestno oz. vrtno okolje. Gozd ni več njihov naravni ambient. Svojo obsodbo so sklenili s stavkom: "Samo pomislite, kako se ta mala bitja počutijo brez svojega orodja, daleč od svojih domov, zapuščena v temnih,

mrzlih gozdovih. Samo pomislite!" Seveda je policija takoj poskrbela za rešitev vrtnih palčkov in jih - kolikor je le bilo v njenih močeh - vse vrnila na prejšnje domove. Vsi evropski mediji so novici posvetili potrebno pozornost.

Ko pomislim na grozovitost tega tipa, se mi porodita predvsem dve misli. Milijarde in milijarde, ki jih prvi svet letno porabi za pasjo in mačjo hrano, ko stotine milijonov ljudi umirajo za lakoto; gibanja in klubi za zaščito živali imajo več denarja in so bolj učinkoviti od gibanj za zaščito ljudi; gibanja proti poskusom na živalih, ker trpinčijo živali. Koliko ljudi pa je v tretjem svetu umrlo, ko so jim zahodne farmacevtske družbe leta in leta prodajale namesto zdravih preprostih "placebo" tablete: samo sladkor? Prvi svet torej že tako neznožno živi v svojem bogastvu, da mu je očitno maščoba zalila možgane in se potem ukvarja že z nesmiselnimi stvarmi. In tu se porodi druga misel: morda pa ima prav. V politiki človek itak nima kaj početi. Navaden človek nikakor ne bo dosegel sprememb v političnih odločitvah. Tudi dobrodelne organizacije so vprašljiva stvar. Nihče nima popolnega nadzora nad njihovim denarjem in kdove, koliko ga dejansko gre potem v tretji svet. Vse se nam zdi že brezupno, v vsako stvar so vmešane sile, ki jih ne moremo nadzorovati, potem pa nam preostane le še skrb za to, v kar se nihče ne bo vmeševal in kjer bomo imeli popoln nadzor: t.j. emancipacija ali osvoboditev vrtnih palčkov.

- PETER SZABO

PODLISTEK

TRŽAŠKI ŽIGA ZOIS

NEKAJ NOVIH PODATKOV O NJEGOVEM ŠOLANJU V ITALIJI (2)

MARIJA KACIN

S padcem ancien régime in z Napoleonovo zasedbo je tudi v teh zavodih prišlo do sprememb.

Iz zgoraj navedenega jasno izhaja, da ni misliti, da bi bil lahko Žiga Zois sprejet v kak plemiški zavod: njegovemu očetu Michelangelu je do plemiškega naslova - baron Edelstein - uspelo priti leta 1760, to je samo leto dni predno je Žiga s svojimi brati prišel v Reggio Emilia in postal gojenec tamkajšnjega Seminaria - Collegia. Slednji, namreč Collegio, je bil leta 1750 ustanovljen prav z namenom, da sprejme sinove tako imenovanih "boljših družin", ki niso imeli dostopa v modenski plemiški zavod sv. Karla. Povod za ustanovitev pa je dal vojvoda Francesco III., ko je med svojim obiskom v Reggio, v juniju leta 1750, ministru Giacobazziju bežno omenil zadregero, v katero ga je spravil neki cav. Antonio Soliani iz Brescella: prosil ga je namreč, da bi enega izmed njegovih sinov sprejel v modenski zavod sv. Karla. Nepochlivo bi bilo, da bi vojvoda šel preko ustaljene tradicije, ki je bila merodajna za sprejem gojencev v plemiške zavode, ne bi bil pa rad odbil prošnje uglednega meščana. Tedaj mu je minister Giacobazzi predložil načrt, na katerega je že dalj časa mislil in ki ga je bil že izoblikoval: predlagal je, da se v sklopu semenišča ustanovi zavod za laične gojence. Vojvoda je najprej pomišljal, nato pa je načrt odobril. Tudi ovire, ki so prihajale iz vrst duhovščine, so bile odpravljene. Tako je bil 1. novembra 1750 Collegio slovesno odprt in odtlej se je ustanova imenovala Seminario - Collegio.

Novi zavod je imel svoj sedež v palači Busetti, ki stoji še danes v strogem zgodovinskem središču Reggia, na slavni rimski cesti Via Emilia. Palačo so pričeli graditi leta 1671, baje po načrtu slavnega Lorenza Berninija, dograjena pa je bila tri leta pozneje; desno, za eno nadstropje nižje krilo, je bilo

zgrajeno naknadno, prav za potrebe novega zavoda. V palači Busetti je ves čas svojega dvajsetletnega obstoja (1752-1772) imela svoj sedež tudi reggianska univerza. Ni mi bilo mogoče ugotoviti, ali je bil med slušatelji tudi Žiga; bil pa je gotovo njegov brat Anton: ohranjena je namreč njegova teza, natisnjena l. 1769.¹⁰⁾

Collegio ni bil pod avtoriteto vojvode. Prav tako kot nekako sto petdeset let prej ustanovljeno semenišče, je bil tudi novi zavod pod avtoriteto reggianskega nadškofa: vzgoja je bila torej izrazito verska; izobrazba, ki jo je zavod nudil, pa je imela za cilj izoblikovanje osebnosti pripadnika "višjih slojev."

Življenje v zavodu so v vsakem pogledu urejala pravila, ki so se jih morali vsi strogo držati. (Ob teh pravilih, ki so bila v slovensčini še neobjavljena, sem se ustavila v prispevku, ki je izšel v Koledarju GMD za leto 1998).

DALJE

¹⁰⁾ Propositiones ex rationali et morali Philosophia selectae, quae faustissimis sub auspiciis Illustrissimi, ad Reverendissimi D.D. Joannis Mariae Castelvetri Episcopi Regii, et Principis a publica censura vindicat Antonius Zois S.R.I. Lib. Bar. Edlstein Laubacensis in Collegio Convictor, et in Regiensi Universitate Philosophiae, ac Geometriae Auditor. - Facta cuilibet Doctori, ac Professori adversus quam libuerit post tertium insurgendi facultate. - Regii, MDCCCLXIX. Ex Ducali Typographia Joseph Davoli. Superiorum permissu.

GREGORČIČEVA PROSLAVA NA VRHU SV. MIHAELA

"Nazaj v planinski raj... O ti zemlja rodna, zemlja bedna, mala..." Pod tema verzoma Simona Gregorčiča in Ivana Trinka, ki odražata krepko zakoninjenost in nežno ljubezen do rodne zemlje, je potekala v ponedeljek, 24. t.m., v centru Danica na Vrhu sv. Mihaela Gregorčičeva proslava, ki jo je priredil Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela.

Pod vodstvom Marje Feinig je na začetku zapel otroški zbor, nato je nekaj uvodnih misli o liku beneškega očaka Ivana Trinka, ki mu je bila letošnja proslava posvečena, spregovoril predsednik Mladinskega zbora Marko Cotič. Kot učitelj v tej kraški vasi (lik Čeder-maca mu verjetno ni tuj) se je poklonil osebnosti beneškega duhovnika in vsestranske-

ga kulturnika, ki je opravljal pomembno politično delo za svoje ljudstvo. Pred nekaj meseci so Vrhovci obiskali Trinkove kraje, to povezanost so želeli zdaj še okrepiti. Lepo število mladih je nato predstavilo številnim prisotnim recital, ki ga je tudi letos sestavila in režirala Dorjana Devetak. Pred našimi očmi je zaživel Trinko kot zaveden Slovenec, klen nasprotnik fašistične diktature, vztrajen trčmunski kulturni delavec, ki je svojo nadarjenost in sposobnost nivoizal za vero in domovino. Nato je stopil na oder MoPZ Matajur, ki ga vodi David Klodič; nekaj ljudskih pesmi iz Trinkove male, rodne zemlje Benečije je res lepo sklenilo večer, ki se je nadaljeval v domačem vzdušju ob zvokih harmonike in petja.

EVASION: IŠČEMO IN IGRAMO NEKAJ NOVEGA...

DANIJE DEVETAK

Nedavno je v sklopu koncertne sezone SCGV Komel v Gorici nastopila instrumentalna skupina Evasion iz Tržaške. V njej igra tudi nezamenljivi kontrabasist Aleksander Ipavec, ki je v zamejstvu znan tudi po tem, da je odlični harmonikar. S svojim vedrim in dobrohotnim značajem brez dvoma veliko prispeva k temu, da skupina dobro "diba" skupaj. Ker ima torej neko ključno vlogo, smo mu o skupini in njem samem postavili nekaj vprašanj.

Kje deluješ kot glasbenik?

Na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici poučujem harmoniko, kontrabas, teorijo in solfeggio, letos imam nekaj ur tudi na Glasbeni matici v Čedadu. Poleg tega sodelujem še na drugih šolah, kot je npr. Scuola 55 v Trstu, kjer se ukvarjamo z glasbo jazz.

Na visoki ravni igraš harmoniko in kontrabas. Zakaj dva tako različna instrumenta?

Ko sem začel študirati harmoniko, ta še ni bila publicizirana, na konservatoriju ni bilo javnega izpita, ki bi sklenil njen študij. Profesorica mi je zato svetovala, naj se lotim drugega instrumenta; izbral sem kontrabas, čeprav ga sploh nisem poznal. Oddal sem prošnjo in so me sprejeli na konservatorij za študij kontrabasa. Sedaj sem pred diplomom. S kontrabasom sem začel kmalu sodelovati pri godalnem orkestru GM. Moram priznati, da sem v zadnjih letih veliko več na odru s kontrabasom kot pa s harmoniko.

Kaj najraje igraš?

Najraje igram... vse. Na začetku sem igral predvsem klasično in narodno-zabavno glasbo, v zadnjih letih pa se približujem jazzu.

Kaj lahko poveš o svojih kolegih v skupini Evasion? Kako gledaš nanje?

Vsi smo s Krasa, in sicer z Opčin, iz Sv. Križa, Praprota, Zgonika. Vsakdo izmed nas ima svojo glasbeno pot. Tamarja Tretjak je v skupini najmlajša; je odlična flavtistka, zelo dobro pripravljena. Študij flaute je dopolnila s prof. Danielo Brusolo. Stalno se udeležuje izpopolnjevalnih tečajev, tekmovalij itd., tako da je veliko časa proč. O Marku Feriju, najstarejšem (letnik 1967) v skupini, je težko kaj novega povedati, saj ni znan samo v zamejstvu. Zame je to eden najboljših kitaristov, kar sem jih slišal. In to ne samo glasbeno, ampak tudi kot oseba; z njim je namreč zelo lepo delati. Claudia Sedmach je pianistka, študij je končala na Glasbeni matici, kjer je sedaj

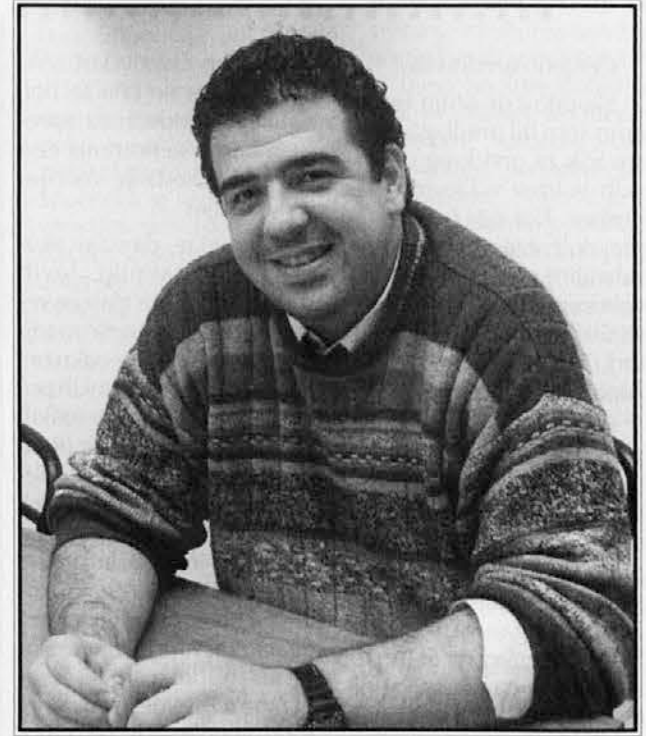

FOTO BUMBACA

redni profesor kot tudi Marko. Sodeluje pri številnih komornih zasedbah; naj še povem, da me je spremljala na izpitu kvintete iz kontrabasa na konservatoriju. Dario Šavron ni samo tolkalec in bobnar, ampak tudi harmonikar; sodeluje pri harmonikarskem kvintetu Glasbene matice s Proseka, katerega član sem tudi jaz; končuje študij tolkal na konservatoriju, igra tudi bobne. Ukvarja se z različnimi glasbenimi zvrstmi, od lahke glasbe do jazz in klasike. Igor Cante je odlični harmonikar, tudi on sodeluje pri istem kvintetu; zmagal je številne državne konkurse. Precej let je študiral tudi rog na GM in konservatoriju.

Zakaj ste dali skupini ime "Evasion"?

To je hudo vprašanje. Dosti časa smo iskali primerno ime. Marko je potem iztaknil ime Evasion (po špansko oz. francosko); prav Astor Piazzolla je napisal skladbo s takim imenom. Pojem je verjetno prav v tem, da iščeš in igraš nekaj novega.

Začeli ste pred kratkim, meseca junija, in vendar ste se odločno lotili točno določenih avtorjev...

S takimi avtorji, kot sta Bolling in Piazzolla, je v Italiji velik problem najti note. O skupini smo se pogovarjali že februarja oz. marca, material pa smo dobili komaj meseca maja. Prvič smo nastopili na nekem notranjem nastopu GM; igrali smo nekaj stavkov iz Bollingove suite. Ko smo predelali dovolj materiala, smo imeli avgusta krstni koncert v Zgoniku.

Kako so vas tedaj sprejeli?

Preden smo stopili na oder, so nas poznali kot posameznike. Našli smo se nekako... slučajno. Drugim članom skupine sem namreč predstavil partiture; samo po sebi se je zgodilo, da je Claudia pripeljala zraven Tamaro, Ferija smo dobili, ker je odlični kitarist itd. Po koncertu v Zgoniku so nas sprejeli zelo dobro. To je bilo za občinstvo nekaj nove-

ga; ne pretežkega za tistega, ki ne pozna klasične glasbe, ne preveč dolgočasnega pa za tistega, ki se ukvarja z jazzom. Našli smo svoj slog.

Ste mladi in publika, ki vas posluša, lahko kaj kmalu zasluži, da se med sabo dobro ujemate...

Ujemamo se, ker smo pač postali veliki prijatelji, in to tudi takrat, ko nismo na odru. Vaj ne utegnemo imeti pogosto; ponavadi jih strnemo v teden ali dva. Tedaj vadimo, če imamo čas, tudi 6-7 ur dnevno. Če pri takem delu ni določene "feelinga", kaj takega ni mogoče. Lahko rečem, da obstaja lepo in veliko prijateljstvo; če nimamo vaj ali nastopov, se radi najdemo vseeno.

S katerimi načrti in željami gledate na prihodnost?

Naslednjič naj bi nastopili na novoletnem koncertu v Sezani. Poleg tega iščemo nove stike; morda bo kaj v gledališču Miela v Trstu, ni pa še nič gotovega. Glede avtorjev pa tako: sedaj še vadimo Bollinga in Piazzollo, smo pa že dobili ponudbo nekega tržaškega glasbenika in pa nekega jazzista, ki živi v italijanskem ambientu, ki bi rada kaj napisala za nas. Zaenkrat ostajajo to le načrti in ideje...

Ali bočete s svojo glasbo povedati kaj posebnega?

Ne vem, če imamo kakšno posebno sporočilo. Lahko pa povem, kar mislim jaz: zame je to stil, preko katerega lahko skušamo dokazati nekemu, ki se ukvarja s klasično glasbo, da tudi jazz nekaj velja. In obratno: jazzistu, ki mu klasična glasba nič ne pomeni, skušamo - vedno po mojem mnenju - dokazati, da ima klasična glasba določene vrednote in da sloga nista nezdržljiva. O tem, da se ta dva svetova lahko stikata, nam priča Claude Bolling, ki spaja klasično glasbo z jazzom. Astor Piazzolla pa je svet zase, ki ti je všeč ali pa ne, ker nosi vsaka skladba svojstveno sporočilo.

SAMOVŠEČNOST

OB SLAVNOSTI ZA 50. OBLETNICO PEDAGOSKEGA LICEJA A.M. SLOMŠEK

ALEKSIJ PREGARČ

Skoraj obvezno sem se bil udeležil omenjene lepe akademije, saj smo včasih res moralno zadolženi za vsaj trpno prisotnost na prireditvah, ki predstavljajo nekakšne temeljne robnike vijugastih cest naše osvetečnosti. Tako je bilo tudi 15. novembra letos v našem Kulturnem domu v Trstu.

Smiselno je to morda bilo nekoliko stereotipno besedilo, v katerem je bilo čutiti šibko neposredno kreativnost nastopajočih dijakov, kajti ti so morali pač zrecitirati, kar jim je bilo brezpriklicno predloženo: storili so to po svojih najboljših močeh. Solidno torej, toda če ga primerjam kakemu njihovem izvirnemu "izdelku", kar ga je celo večina šolnikov spregledala, tako lepljenka "Prostor za vsakega - Un posto per tutti", izveden na natečaju Palio izpred dveh let, o katerem sem tedaj navdušeno pisal v Primorskem dnevniku, se mi je zdel zdajšnji nastop glede na potencialne možnosti mladih bistveno siromašnejši. Primeren bi bil kak živ prizorček, ob katerem naj bi podatkovna naštevanja zapalili kakemu dobremu bralec, izbranemu med nastopajočimi. Zavedam pa se, da so za nelahko in neplačano delo tako režiserka kot koreografinja in zborovodkinja naredile vse, kar je bilo sploh možno, in so konec koncev pripravile prisrčen večer. Reči moram tudi, da se ne strinjam s tistimi, ki so tarnali nad predolgim sporedom: bil je primeren za tako priložnost. Tudi zelo dobri mladi glasbeniki so nedvomno dvignili raven akademije, česar pa ne morem reči za osrednja gosta večera Verča in Kobala.

Priznan in priljubljen par, boste rekli. Da, tudi meni sta všeč in se jima prav prostodušno nasmejem. Toda ne vedno in ne za vsako ceno, priložnosti za njun sarkazem ne more biti vedno po njihovi meri. Kako naj bi to pot opletala s svojim repom, pa bi morala vsaj nakazati ali pa se o tem dogovoriti z organizatorjem. Tudi za taka genialca bi morala veljati nekakšna splošna pravila. Živimo namreč v svetu, kjer je vsak neroden izziv lahko sila neprijeten, celo za poslušalce, ki poznajo okvire komedijantske razposajenosti in ne prihajajo v prireditvene prostore s plašnico morale na očeh.

Skeč o maturantih, ki sta ga nastopajoča podala, je bil iskrič, čeprav ne ravno spodbuden za današnje dni; bolj bi bilo, da bi ga zaigrali dijaki sami, iz svoje kože. Drugega prizorčka bi si naša igralca ne upala prikazati niti v Sloveniji, zlasti ne, če bi bila za to plačana (recimo, da sta tu nastopala zastoni), ali pa bi ga lahko izvajala samo v kakem razvpitem undergroundu, gotovo pa ne na akademiji, katere slavnostni povabljenec je bil prav škofov vikar g. Vončina, ki je hkrati predstavljal cel niz nekdanjih in sedanjih veroučnih učiteljev, sooblikovalcev življenja naših mladih rodov, za kar si duhovniki nimajo kaj veliko očitati.

Ob tretjem skeču o razvpitem "prof. Pirhovcu" bi si lahko privoščili vlogo, ki jo odigrava zgodovinar prof. Pirjevec v naši sredi in veliko širše po svetu, muzali in meli roke. Ni nujno, da vsakdo izmed nas odobrava sleherni Pirjevčev strategski zgodovinarski sodbo, priznati pa mu moramo ogromno znanje in izkustva šolnika, kar marsikomu ni na dosegu in torej spoštovanja vredno delavnost in dejavnost. Ključna osebnost že dotrajanih skečev o prof. Pirhovcu bi ob tej priložnosti lahko izostala.

Poleg skeča o zapitem županiku, ki zahteva vrnitev gozdov v Sloveniji, pa je bil obsojanja vreden sklepni nastop s parodiranjem slovenske narodne himne. Zaman bi iskali npr. Italijana, ki bi svoj Inno di Mameli tako prostaško preoblikoval. To je pred knockou-

tom klasičen udarec v jetra. Lahko si to privoščijo samo neodgovorneži, zlasti pa na prireditvi in ob besedilu, pri katerem v normalnih pogojih udeleženci vstanejo; za to je ponekod predviden tudi zakonski pregon. Ker pa smo Slovenci v že pregovorni tranziciji in je anarho-liberalcem vse dovoljeno, se zgodi tudi to, da lahko brez posledic posvinjamo tudi svoje svetinje (prav ste slišali - svetinje!). Raveden sem, če bi se to zgodilo tudi v primeru, ko bi bil v dvorani naš stari in novi predsednik Milan Kučan, ali pa, kakšne vtise bi ob tem odnesla gospa Logarjeva!?

Razmisli o tem, gospoda Verč in Kobal, in ker sta zapri-sežena gledališka človeka, ki posredno in neposredno vplivata na naš odnos do gledališča tako pri nas kot v matični domovini, se sprašujem, če je to v prid gledalcem, ki (ne) napolnjujejo našo matično gledališko hišo in v podporo vsemu, kar je z njo v zvezi. Pa brez zamere!

GORICA / 12. FILM VIDEO MONITOR

UGLED SLOVENSKEGA FILMA

IGOR DEVETAK

Kaj se dogaja s sodobnim slovenskim filmom? Na vprašanje, ki si ga sicer vsakdo ne postavlja in to tudi zato, ker ni znal slovenski film zadnjih let vzbuditi pozornosti, kaj pa še debate okoli lastnih hib, vrednosti in perspektiv, vsako leto poskuša delno odgovorjati gorški Film video monitor. To je pregled letne slovenske film tv video produkcije, ki si ga je zamislil in ga letos dvanajstič izvajajo gorški Kinoatelj, društvo ljubiteljev filma, ki ga je leta 1977 začel zbirati senator Daro Bratina. Njegovemu spominu je Kinoatelj posvetil publikacijo - zbornik člankov in intervjujev o filmu, ki jih je Bratina začel objavljati v letih šestdeset. O knjigi kdaj drugič.

Ko je govor o slovenskem filmu, gre seveda misel na stopke, po katerih slovenski film nastaja. Dobronamerni režiser mora s scenarijem pod pazduho tehati skozi institucije, da si izbori delež omejenega državnega kapitala za nacionalni film. Denarja seveda ni za vse, zato naj bi veljalo pravilo, po katerem bo vsak prišel na vrsto, le če bo počakal. Slovenskim režiserjem ni dano, da postanejo dobri filmarji, ker veliko delajo.

Slovenija si sicer od osamosvojitve sem prizadeva, da bi vzpostavila zakonska jamstva (na domači film naj bi z javnim denarjem bdela Filmski sklad in RTV) in tehnično bazo, ki bi slovenski film ubranili usode npr. madžarskega. Odkar so multinacionalke (beri tudi Murdoch in Berlusconi) po licencah tržnega gospodarstva prevzele upravljanje madžarskega medijskega trga, je kinematografija, še do pred kratkim čudodelna roditeljica mojstrov, sposobna le izrodov.

Kaj je v zadnjih dveh letih slovenski filmski aparat spočel in gorški Film video monitor letos pokazal? Predvsem pet novih igranih domačih celovečernih filmov: Felix Boža Šprajca, Ekspres ekspres Igorja Šterka,

Andrej Košak

Herzog Mitje Milavca, Outsider Andreja Košaka, Stereotip Damjana Kozoleta. Košak, Šterk in Milavec so se prvič preizkusili s celovečercem. O posameznih filmih bi lahko marsikaj rekli. Ne da bi stopili filmom pod kožo, raje navedimo ugotovitve: zasluga teh filmov je, da je propadel tragični mit, po katerem slovenski gledalci - kaj pa še tuji! - slovenskega filma ne gledajo. Košakovega Outsiderja, uspešnico leta, je videlo devetdeset tisoč Slovencev, za film je zaprosilo približno dvajset festivalov, upal si bo konkurirati za oskarja, ... ko ne bi šlo od dobička 50% kinematografom in 20% distributerjem, bi zaslužek celo povrnili vloženi denar. Slišali bomo, da to še ni jamstvo za kakovost izdelka; je pa zasok!

Košak je v intervjuju za ljubljansko Delo sredi novembra rekel: "Povedal bi Godardovo misel - če nimaš dovolj denarja, potem deluje domišljija. Filmi, ki razpolagajo z veliko denarja (vsaj v Sloveniji je tako), so ponavadi slabi. Vsi filmi, ki so nastali zdaj, so bili nekakšni ekscenzi za majhen proračun. (...) Prvič se dogaja, da se filmi prodajajo. (...) Slovenskemu filmu se je popravil ugled. In na tem je treba graditi!"

Ali se bo po zaslugi "novih" filmarjev končno le začela vznemirljiva pustolovščina "novega slovenskega filma"?

PREJELI SMO

"PACTA CLARA,
BONI AMICI"

Cenjeno uredništvo!

Skupno z dr. Mitjo Terčonom sem bil predlagatelj liste SSK za prvi krog občinskih volitev v Devinu-Nabrežini. Kot tak čutim najprej dolžnost, da se iskreno zahvalim vsem volivkam in volivcem, ki so zaupali glas stranki SSK in domačinu Viktorju Tanceju, neodvisnemu županskemu kandidatu.

Prejšnjo nedeljo, 23. t.m., sem posredno sledil zadnji fazi razgovorov predstavnikov vseh strank, ki naj bi v drugem krogu volitev podprle Marina Voccija, županskega kandidata levice in Zelenih. Pogajanja med DSL, SKP in Zelenimi ter SSK in Listo 2000 županskega kandidata Giorgia Reta za sklenitev volilnega sporazuma so se, kot znano, izjalovila. Predstavnik obeh levih strank in Zelenih so odločno zavračali vsako možnost formalne povezave s SSK, in to tudi takrat, ko se je za takšno rešitev zavzela Retova občanska lista. Ta je bila pripravljena tako sestavljati politični formaciji zagotoviti zunanjo podporo.

Eden glavnih razlogov, ki so ga DSL, SKP in Zeleni navajali pri odklanjanju uradnega sporazuma s SSK, je bila ta, da bi v primeru zmage nove koalicije slovenski stranki pripadli (in to zaradi števila prejetih glasov ter zaradi veljavne volilne zakonodaje; poudaril pisec) 4 večinski svetovalci na skupnih 10. To naj bi po mnenju predstavnikov Voccijeve politične navede povsem nesprejemljivo vplivalo na zasnovo njihovega izhodiščnega zavezništva in na njegova notranja ravnanja.

Takšno argumentiranje je neprepričljivo, in to iz vsaj treh razlogov:

1. Kdor doseže v prvem krogu volitev 32,4 odstotkov vseh oddanih glasov, mora za zmago nekaj žrtvovati. Pripravljen na žrtve mora biti seveda tudi tisti, ki se pridruži že obstoječi koaliciji.

2. Novo zavezništvo, ki naj bi podprlo Voccija (obe levi stranki, Zeleni in SSK), bi bilo zelo podobno onemu, ki je do danes podpiralo župana prof. Giorgia Depangherja. Tudi v tej politični formaciji je SSK imela zaradi svoje politične teže 4 člane in vsi so kljub nekaterim nesoglasjem lojalno sodelovali s prof. Depangherjem.

3. Med zadnjimi nesrečnimi pogajanja so bili DSL, SKP in Zeleni pripravljali skleniti formalen sporazum s sredinsko Retovo listo (seveda brez SSK). Če bi bila Retova skupina sprejela ponudbo, bi v morebitni novi večini imela zaradi števila prejetih glasov v prvem krogu

vsaj toliko članov kot SSK. Ali bi s tem ne bila še bolj radikalno podvržena spremembam vsa notranja ravnovesja dosedanje Voccijeve koalicije?

Dejstvo je, da so se skušali predstavniki levih strank, za katere glasuje veliko pripadnikov naše manjšine, na vse načine odkrižati SSK, in to najbrž iz nekih povsem preživelih ideoloških predsodkov in iz neke nerazumljive maščevalnosti. Tega so se prav kmalu zavedeli člani Retove liste in eden izmed njih je to dogajanje v pogovoru komentiral takole: "La Sinistra no vedi l'ora de scazzar fora l'Unione Slovena!" (Oproščam se zaradi rabe tržaščine in vulgarizmov, vendar je le tako možno ohraniti originalni zven in plastičnost te izjave.)

Zdaj pa še nekaj o možnih posledicah tega neplodnega in nerazumnega početja. Zaradi odklonitve uradne povezave s SSK so se Vocci in njegovi odrekli mladane zagotavljeni zmagi. V primeru, da bi do omenjene povezave prišlo, in to velja še enkrat ponoviti, so bili Retovi sredinci pripravljali podpreti Voccijevo izvolitev. Kako se bodo ravnali sedaj, v novih okoliščinah, ko je Marino Vocci izrazil zgolj "čiste" levice, je vprašanje.

Slovenski predstavniki DSL in SKP, ki so sekundirali "žaganju" SSK od strani vodstev svojih strank, so s tem še bolj razdvojili tukajšnje Slovence. Poleg tega so hočeš nočeš dali razumeti skoraj 800 volivcem SSK in županskega kandidata Viktorja Tanceja, da so pravzaprav nezaželeni. Menim, da so tako postavljene skoraj vse premise, da se ponovi miljski politični scenarij.

Voccijevo zavezništvo očita SSK samostojni nastop v prvem krogu volitev. To je med možnimi zavezniki v večinskih volilnih sistemih res neobičajno (čeprav, resnici na ljubo, so v tistih sistemih, ki predvidevajo balotažne volitve, tovrstne izjeme kar številne). Toda še bolj neobičajno je, da v takšnih širokih zavezništvih določa županske in druge kandidate le ožji krog ljudi iz ene ali kvečjemu dveh političnih sil, ostali zavezniki pa naj bi brez pripomb sprejemali izvršena dejstva.

Prepričan sem, da so časi, ko je bilo le redkim posevečenim dovoljeno, da vžajo in regirajo, kot se jim zahoče, za vedno za nami. Veliko bolj zdravo bi bilo, ko bi vedno in povsod veljal že več kot dva tisoč let stari rek "Pacta clara, boni amici".

S spoštovanjem
- ALEŠ BRECELJ

"Županski kandidat Marino Vocci ni sprejel ponudbe, da bi se formalno povezal z listo SSK pred drugim krogom devinsko-nabrežinskih občinskih volitev, ki bo v nedeljo, 30. t.m. Devinsko-nabrežinska SSK ocenjuje, da je tako nastal izredno hud politični položaj, saj se je travmatično razbila dosedanja upravna koalicija kakor tudi širša koalicija, ki je nastajala ob sedanjih volilnih preizkušnji, poleg tega pa je zdaj tudi na kocki končni izid devinsko-nabrežinskih upravnih volitev.

Povedati moramo, da se je v pogovorih med levosredinskimi silami v občini Devin-Nabrežina pojavilo več predlogov o tem, kako naj bi se sile DSL, SKP in Na poti do Oljke, ki so v prvem krogu podpirale Voccija, predstavile skupno z listo SSK in listo 2000 v drugem krogu volitev. Tako je bil govor: 1. o možnosti, da bi novo večino sestavljale vse liste, se pravi DSL, SKP, Na poti do Oljke, SSK in 2000; 2. o možnosti, da bi novo večino sestavljale DSL, SKP, Na poti do Oljke in 2000 z zunanjo podporo SSK, ter 3. o možnosti, da bi novo večino sestavljale DSL, SKP, Na poti do Oljke in SSK z zunanjo podporo liste 2000.

Podčrtati moramo, da SSK ni a priori odklonila nobene variante. Še več. V primeru, da bi prišlo do formalne povezave z njeno listo, bi SSK ne postavljala drugih formalnih pogojev za sodelovanje. Spričo dejstva, da je lista 2000 od vsega začetka dala vedeti, da je na razpolago le za programsko povezavo in zunanjo podporo, pa je edina varianta, ki je dejansko ostala odprta, bila tretja od navedenih, se pravi tista, ki je predvi-

devala formalno povezavo med DSL, SKP, Na poti do Oljke in SSK z zunanjo podporo liste 2000. To varianto pa je Vocci s svojimi ožjimi zavezniki odklonil.

Na tak način se je ustvaril izredno težak političen položaj v občini Devin-Nabrežina, saj se pojavlja konkretna nevarnost, da se bo zaradi razbitosti levosredinskih sil uveljavila nacionalistična de-

snica. SSK bo v sedanjem težkem položaju vsekakor odgovorno ravnala, svojo dokončno odločitev pa je sprejela po javnem zborovanju širšega odbora devinsko-nabrežinske strankine sekcije, ki je bilo v torek, 25. t.m. na Rodovičevi domačiji v Nabrežini."

Nabrežinska sekcija SSK ugotavlja, da si je Marino Vocci s tem, da je odklonil formalno povezavo s SSK, prev-

zel odgovornost za morebitni končni neuspeh levo-sredinskih sil. Devinsko-nabrežinska SSK bo vsekakor v teh razmerah ravnala odgovorno in delala za dobro občine in za to, da bi se obnovilo levo-sredinsko zavezništvo. V tej luči je tudi pripravljena sprejeti upravno sodelovanje na podlagi dogovora z Retovo in Voccijevo skupino. Na osnovi teh dejstev devinsko-nabrežinska SSK poziva volivce, naj se na nedeljskih volitvah odločajo odgovorno po svoji vesti.

DEVIN-NABREŽINA:
ZGOLJ ZA
ZGODOVINSKI SPOMIN

V prvem krogu občinskih volitev sta kandidata, ki se bosta v nedeljo potegovala za župansko mesto, dobila 32% (Vocci) oz. 28% (Vlahov). Oba bosta nastopila sama, to se pravi brez kakršnekoli povezave, kar kaže na njuno samozavest, ki meji - zlasti za Voccija - že na aroganco!

Vsem je pri srcu, da bi se v tej občini ohranila taka uprava, ki bi bila sprejemljiva za večino prebivalcev; zato je prav, da zapišemo, kako so dogodki potekali. "Napredne" stranke (PDS, RC in Voccijeva lista) ter SSK in Retova lista 2000 so od vsega začetka, vsaj navzven, kazale voljo, da združene osvojijo večino v občini. Predloga za županskega kandidata Reta in nato Voccija, ki sta bila vsiljena izven kroga občinskih predstavnikov, nista bila za vse sprejemljiva. Slovenska skupnost je zahtevala kandidata, ki naj bi obvladala oba jezika, ki pa bi lahko pripadali katerikoli iz-

med omenjenih političnih skupin; v tem primeru bi se SSK povezala tudi z enim par-tnerjem. Žal smo naleteli na gluha ušesa in vsaka izmed treh skupin se je samostojno predstavila v prvem krogu. Uspeh je bil za vse dovoljen in volivci so jasno dokazali, da si želijo demokratično upravo, ki naj predstavlja večino prebivalcev.

Teden dni po prvem krogu volitev je potekal ob različnih pogajanjih med Voccijevo koalicijo, Retovo listo in SSK. Tako Ret kot SSK sta jasno povedala, da sta pripravljena podpreti Voccija s predhodno povezavo. SSK je še poudarila, da je pripravljena tudi sama vstopiti v koalicijo z Voccijem, ki je javno zatrjeval, da mu je pri srcu čim širša demokratična povezava! Ko pa so se predstavniki treh skupin zadnjič srečali v nedeljo zjutraj, neposredno pred zapadlostjo roka za volilno povezavo, je Vocci odločil, da ne sprejme nobene poveza-

ve, da si pa pričakuje podporo obeh zavrnjenih skupin, katerima obljublja predstavništvo v odboru.

V nedeljo se bodo demokratični in zlasti slovenski volivci znašli pred nezaslišanim stanjem, da bo občino v prihodnjih štirih letih vodila "večina", ki je na volitvah zbrala 32 oz. 28%, "manjšina", ki je zbrala pod ali nad 70%, pa bo sedela s šestimi svetovalci v opoziciji. Res lep zgled demokracije ali arogance!

V prvi vrsti županski kandidat Vocci ter stranke, ki ga podpirajo - Demokratična stranka levice, Stranka komunistične prenovitve ter Zeleni - so si prevzeli veliko odgovornost, da prevlada v nedeljo desni kandidat, vsekakor pa, da bo občino vodila večina, ki predstavlja komaj vsakega tretjega prebivalca in da bodo v občinskem svetu v najboljšem primeru le trije svetovalci slovenskega jezika (doslej jih je bilo enajst).

Vsakemu naj gre odgovornost, za katero se je sam odločil, posledice pa bomo žal nosili prav domačini!

ANTEK

SREDNJEVROPSKI POŠTNI
IN TELEGRAFSKI MUZEJ V TRSTU

ERIK DOLHAR

V njem je shranjen poštni in telegrafski material italijanske pošte in nekdanjih držav srednjeevropskega zaledja Trsta.

V petek, 28. t.m., bodo v pritličju poštne palače v Trstu na trgu Vittorio Veneto odprli Srednjeevropski poštni in telegrafski muzej. 340 kv. metrov je namenjenih razstavnemu materialu in deloma tudi tehničnim uslugam.

"Načrt muzej" je bil osnovan na konceptu, da so muzeji kot majhne oaze, razpršene sredi mesta. Gre za kapilarno prisotnost mreže muzejev, ki bi lahko omogočili ponovno vzpostavitev zveze med prebivalstvom in njegovo preteklostjo. Načrt posveča pozornost v prvi vrsti problemom, ki se porajajo v zvezi z vedno bolj razširjenim povpraševanjem po kulturnih vidikih, a tudi raziskovanju novih komunikacijskih teh-

nik, ki naj vzpostavijo novo učinkovito zvezo s kvalitetno in številčno novimi uporabniki. Razstavnici prostor ima predvsem didaktični namen, saj skuša obiskovalcu enostavno in shematsko obrazložiti pomen raznih razstavljenih predmetov, ki so pravi zgodov-

vinski dokumenti. Načrt želi izraziti diferenciran način razstavljanja predmetov, ki so si med seboj tako različni: od torbe pismonoše do dragocene znamke, od izvirnega žiga do prvih naprav za oddajanje iz začetka 19. stol. Prvi del razstavljenega materiala je posvečen zgodovini tržaške poštne palače. Drugo sobo so na pošti namenili različnim dejavnostim, od razstavljanja grafičnega materiala o

poštni arhitekturi do tematskih predstavitev s projekcijami diapozitivov in video posnetkov. V načrtu je predviden tudi prvi eksperimentalni studio v deželi, ki bo namenjen slepim.

Vstop v muzej je prost, odprt pa je vsak dan, vključno ob nedeljah, razen ob drugih praznikih, od 9. do 13. ure. Za podrobnejše informacije se lahko obrnete na: Ente Poste Italiane - sedež Furlanije-Juljske krajine, Trst, ul. S. Anastasio, 12. Tel: 040/4195148, fax: 040/425018. Tiskovni urad: tel: 040/4195240.

† Gospod življenja je dne 19.11.1997 odpoklical svojega zvestega služabnika
P. BOŽIDARJA ANTONA RUMPLERJA

župnika na Proseku od leta 1979 do leta 1986. S hvaležnostjo se ga spominja župnija Prosek.
Prosek, 23. novembra 1997

ZOISOVA PROSLAVA V TRSTU

KAJ SMO SE OD ZOISA ZNALI NAUČITI?

IVAN ŽERJAL

Državni trgovski tehnični zavod Žiga Zois se je prejšnji teden doživeto in kakovostno spomnil 250. obletnice rojstva gospodarstvenika, humanista, mecenarja in pospeševalca razvoja slovenske kulture, barona Žige Zoisa.

FOTO KROMA

DTZ Zois je moral proslavo pripraviti takorekoč na vrat na nos, potem ko posebni odbor, ki je nastal že lani ravno zato, da proslavi to obletnico, svoje naloge ni izpegljal. Prireditelji so si proslavo zamislili v dveh točkah. Tako je bila v četrtek, 20. t.m., v veliki dvorani liceja France Prešeren v Trstu okrogla miza o gospodarstvu in podjetništvu za dijake četrtih in petih razredov zavoda Zois. Svoje izkušnje in poglede na to problematiko so podali ravnatelj Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kocjančič, komercialist Boris Kuret ter podjetniki Elena Parovel, Sabrina Gec, David Stepančič, Vinko Sandalj in Rado Andolšek. Rdečo nit, ki je povezovala vse posege udeležencev, lahko povzamemo v poudarjanju trdega dela, volje do osamosvojitve, izobraževanja, predvsem pa verovanja v lastne sposobnosti.

Osrednji trenutek Zoisovega proslavljanja v Trstu pa je bila prav gotovo slavno-

stna akademija, ki je bila v Kulturnem domu v Trstu dan kasneje, v petek, 21. t.m. Ob tej priložnosti so tudi izdali brošuro z govorom predsednika SAZU dr. Franceta Bernika ob odkritju Zoisovega spomenika v Ljubljani in s spomini dijakov na njihovo šolo. V prostorih Kulturnega doma pa je bila na ogled razstava del likovnikov Rada Jagodica in Roberta Kocmana. Slavnostno akademijo so oblikovali igralci Adrijan Rustja, Lučka Počkaj in Danijel Malalan, flavtistka Tamara Trejtak, pianistka Tamara Ražem in Ženski pevski zbor Glasbene matice pod vodstvom Tamare Stanese. Uvodno in sklepno besedo je imel prof. Willj Mikac.

Slavnostni govornik, slavist prof. Jože Faganel, je nazorno orisal Zoisov lik in njegov pomen pri razvoju slovenskega gospodarstva, zlasti pa slovenske kulture in književnosti. Po tako lepem prazniku, kot je bila petkova slavnostna akademija, je še dodal prof. Faganel, pa bi si

morali izprašati vest, "kaj smo se od Zoisa znali naučiti kot Slovenci v matici in Slovenci v zamejstvu, tudi recimo v mešanih družinah. Česa smo se pripravljene naučiti od Zoisa kot institucije in kot država? Smo začutili samoumevno samozavest delovati za slovensko kulturo in znanost kot za eno od enakovrednih evropskih kultur brez samouničevalne avtocenzure o lastni majhnosti in nezanimivosti? Premalokrat. Smo doslej dovolj iztržili od svoje komparativne prednosti, ki jo je Zois spreminjal v kulturno politiko, da smo lahko posredniki med Jadranom in Dunajem? In ali vidimo svojo kulturno-politično kontinuiteto v veliki združenji Evropi res v nadaljevanju že začrtane Zoisove strategije ali čakamo na domačo nalogo od kakšnega bruseljskega komisarja, ki hodi po nasvetih k zanikovalcem naše kulturne in zgodovinske tisočletne prisotnosti v Evropi. Bi bilo res sramotno za visoke uradnike v ministrstvih, če bi

šli prepisovati svoje nacionalne programe k Zoisu na Breg 20 v 18. stoletje?"

Naj še omenimo, da so ravnatelj, profesorski zbor in zavodski svet zavoda Žiga Zois v pismu tržaškemu županu Riccardu Illyju predlagali poimenovanje ene od tržaških ulic po slavnem baronu. V odgovoru je podžupan Roberto Damiani napisal, da je predlog izročil toponomastični komisiji, a je izrazil tudi bojazen, da ne bo na razpolago kake ulice ali kraja brez imena. Dejal je tudi, da poimenovanje zahteva tudi svoj postopek, tako da ne bo mogoče to izvesti ravno ob 250-letnici rojstva. Nad dejstvom, da do danes nobena tržaška ulica ni poimenovana po Žigi Zoisu, je izrazil svoje nezadovoljstvo tudi družbenopolitično društvo Edinost, ki je v nedeljo, 23. t.m., priredilo proslavo pred Zoisovo rojstno hišo, na procelje katedere so predstavniki društva postavili lovorov venec.

PRVI KONCERT NOVE SEZONE GLASBENE MATICE

Po uspešnih koncertih zboru Glinka in orkestra Pro arte se je v torek, 18. t.m., s koncertom orkestra Camerata Labacensis iz Ljubljane v tržaškem Kulturnem domu tudi uradno začela nova abonmajnska sezona Glasbene matice 1997/98.

Orkester Camerata Labacensis je tržaškim ljubiteljem klasične glasbe dobro znan, saj je v naših krajih že večkrat nastopil in vsakič prežal poslušalce s svojim značajnim in prepričljivim izvajanjem. Tokrat je nastopil pod taktirko sarajevskega dirigenta Miroslava Homna in z dvema domačima, tržaškima solistoma - čelistom Vasjo Legišo in pianistko Tatjano Jercog.

Spored je bil osredotočen, kot piše tudi v koncertnem listu, na lika dveh "dunajskih klasikov", in sicer Franza Josepha Haydna in Wolfganga Amadeusa Mozarta. Orkester je namreč, po uvodni skladbi Karola Pahorja *Pesem brez besed* za godalni orkester, izvedel Haydnov Koncert št. 1 v C-duru za violončelo ter Mozartova Koncert št. 9 v Es-

FOTO KROMA

duru KV 271 za klavir in Simfonijo št. 42 v F-duru K 75. Pri Haydnovem in Mozartovem koncertu sta prišla do izraza zlasti solista - čelist Vasja Le-

giša in pianistka Tatjana Jercog - ki sta nadvse prepričljivo prikazala duh klasične druge polovice 18. stol., ko sta delovala Haydn in Mozart. Oba sta žela navdušen aplavz tr-

žaške publike, tako da sta morala kar sredi koncerta dodati še dve skladbi. Pri tem je treba omeniti zlasti živahen in suveren nastop Vasje Legiše. Drugače je orkester Camerata Labacensis še enkrat dokazal svoje sposobnosti in potrdil svojo vrhunskost.

Naj še omenimo, da bo drugi abonmajski koncert GM2. decembra, ko bosta ob 20.30 nastopila v Kulturnem domu violinist Igor Malinovski in pianist Christopher Hinterhuber.

— IŽ

UREDNIŠTVO OBVEŠČA

O vsakoletni maši ob prazniku Marijinega darovanja v tržaški cerkvi sv. Marije Velike bomo poročali prihodnjic.

OBVESTILA

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje svojo enajsto študijsko stipendijo iz sklada *Mihael Flajban*. Stipendija bo znašala 3.000.000 lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako nadaljnje leto redne študijske dobe, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Stipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1997-98. Podrobnejša pojasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46/1, tel. 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra 1997.

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete obvešča, da so na razpolago informacije o novoletnih izletih za študente v London, Krakov, Prago, New York in Washington ter na Irsko. Izlete organizira Študentska organizacija Univerze v Ljubljani. Informacije na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, ali na tel. št. 370846 (urad Slovenske prosvete - od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure).

ŽUPNIJA SV. Jerneja na Opčinah vabi vse domače likovne ustvarjalce k sodelovanju pri postavitvi razstave na temo: *Božična skrivnost*. Razstava bo v novem župnijskem domu *Andrej Zink* od 25. decembra do 6. januarja 1998. K sodelovanju vabimo tudi otroke in dijake, saj bo del razstave namenjen otroškimi božičnim risbam. Za informacije pokličite telefonsko številko 211276 vsak dan (razen nedelje) od 19.30 do 20.30.

KDO SO drugi: v gledališču *Miela* v Trstu bo v petek, 28. novembra, ob 16.30, okrogla miza *Pluralizem kultur: protistrup nacionalizmom, partikularizmom in odcepljenim gibanjem*; ob 21. uri koncert Vlada Kreslina in Beltinške bande. V soboto, 13., in nedeljo, 14. decembra, pa bo na železniški postaji na Marsovem polju (pri Sv. Andreju) ob 19. oz. 21. uri gledališka predstava *Merima Non est salus nisi in fuga*. Prirejajo ZSKD, zadruga *Bonaventura* in krožek *Istria*.

SLOVENSKI KULTURNI klub vabi v soboto, 29. novembra, ob 18.30 v ul. Donizetti 3 na srečanje z avtorjem. Gost večera bo pisatelj Igor Škamperle. Predstavil ga bo Ivo Kerže. Člani gledališkega krožka SKK bodo izvajali recital odlomkov iz avtorjevih del.

SV. MAŠA za edinost bo v Marijinem domu v ul. Risorta v pon., 1. decembra, ob 17. uri. Vabi ACM v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 1. decembra, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 na srečanje s kulturno ustvarjalnostjo katoličanov v Italiji. Na to temo bo spregovoril pesnik in pisatelj ter literarni kritik prof. Pasquale Maffeo iz Modene, podpredsednik mednarodne žirije, ki je oktobra v Madridu podelila III. literarno nagrado Serra pisatelju Alojzu Rebuli. Gosta bo predstavila književnica Ivanka Hergold. Začetek ob 20.30.

GLASBENA MATICA Trst - Koncertna sezona 97/98 (2. abonm.): v torek, 2. decembra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu: Igor Malinovski - violina in Christopher Hinterhuber - klavir (Beethoven, Schumann, Brahms, Waxmann). Prodaja vstopnic eno uro pred začetkom koncerta.

URA MOLITVE z mašo za duhovne poklice, mladino in družine bo v četrtek, 4. decembra, ob 16.30 v Barkovljah. Vodil jo bo g. Jože Špeh. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

SLOVENSKI KULTURNI klub, ul. Donizetti 3, Trst, vabi v soboto, 6. decembra, na Veselo miklavževanje; angelčki bodo pripravljali darila z duhovitimi posvetili ob 18. uri. Začetek ob 18.30.

DAROVI

V BLAG spomin na sorodnika Marija Hrvatiča in prijatelja Sergija Vatovca daruje Aleksij Pregarc z družino 30.000 lir za Sklad *Mitja Čuk*.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Ferdinand Kuret, Ricmanje, v spomin na pok. Sergija Vatovca 100.000; Bernarda Kuret, Ricmanje, v spomin pok. Albine Kuret, pok. Sergija Vatovca in pok. Maria Hrvatič 100.000.

ZA KARITAS v Ajdovščini: M.V. 100.000; A.C. 50.000.

SOŽALJE

Gospodu župniku Jožetu Špehu izraža župnijska skupnost s Kontovela ob smrti drage sestre Dore iskreno sožalje.

POPRAVEK

V prejšnji številki je prišlo pri seznamu darov do napake. Objavljamo popravljen verzijo: *Namesto cvetja na grob pok. dr. Teofila Simčiča daruje Edi Race za Marijin dom v ul. Risorta 100.000 lir. V isti namen daruje cerkveni pevski zbor od Novega sv. Antona 200.000 lir.*

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

VABI NA
PREDSTAVITEV
KNJIŽNE ZBIKRE
ZA LETO 1998

Tržaška knjigarna, sredi, 3.
decembra, ob 18. uri

TK

TRŽAŠKA KNJIGARNA - TRST

Od 2. do 28. decembra
smo pripravili za Vas

PROMOCIJO SLOVENSKE KNJIGE

S POPUSTI OD 10% DO 40%

Vera
Vera Stopper

Cvetje za vsako priložnost

Ul. S. Spiridione 12/A - Trst
tel. 040/763707 - mobilni 0337/535204

9

ČETRTEK
27. NOVEMBR
1997

POGOVOR / DAVID GRINOVERO

ODLOČNO ZA MITJO VOLČIČA!

David Grinovera smo povabili na uredništvo, da bi se pogovorili o delu goriške pokrajinske uprave in seveda tudi o bližnjih nadomestnih volitvah, na katerih bo SSK podprla kandidaturo slovenskega časnika Mitje Volčiča (na sliki prvi na levi).

FOTO BURBACA

Kako ocenjuješ delo nove pokrajinske uprave, v kateri si svetovalec, saj predstavljaš SSK?

Menim, da je sedanji predsednik goriške pokrajine inž. Giorgio Brandolin vrnil ugled pokrajini in njeni upravi spet dal mesto, ki ji pripada. Prejšnja uprava je namreč bila dobesedno odsotna in ni delala, kot bi morala delati. Z Brandolinom je pokrajinska uprava spet stopila na deželno raven. Mislim, da lahko pozitivno ocenimo dosedanje delo pokrajinske uprave. Če samo pogledamo, kakšna je razlika med občinsko upravo in pokrajino do Slovencev, nam je jasno, zakaj je bilo prav, da smo Slovenci podprli politično koalicijo Ojlika. Na eni strani je občinska uprava zavzela do zaščitnega zakona za Slovence skrajno negativno stališče, na drugi strani pa pokrajina sprejema Slovence demokratično in se zavzema za reševanje njihovih težav.

S katerimi težavami se trenutno sooča pokrajina?

Sedaj čaka pokrajinsko upravo zelo zahtevna naloga, saj bomo morali privatizirati pokrajinsko prevozno podjetje. Avtobusno podjetje bo namreč moralo postati delniška družba. Na čelu skupine, ki pripravlja operacijo, je Rupeni, izvedenec za take operacije na državni ravni; zato mislim, da bo tudi ta naloga uspešno opravljena. Druga zahtevna zadeva je preureditev

pokrajinskega konzorcija za skrbstvo prizadetih, tistih, ki so tako ali drugače prikrajšani za normalno življenje.

Kakšno je politično stanje v naši pokrajini?

Lahko povem, da smo v pokrajinski upravi predstavniki večine zelo složni in skupaj dobro delamo. Imamo še nekaj težav z Zelenimi, a mislim, da se bo tudi to uredilo, saj smo odnose z njimi zelo izboljšali. Mislim, da ne bom preveč samozavesten, če bom rekel, da sta opozicijski stranki zelo šibki - tako Pol svoboščin kot Severna liga - predvsem zaradi političnih adutov, ki jih nimajo.

Smo tik pred nadomestnimi volitvami....

Kot stranka bomo na teh volitvah podprli Mitjo Volčiča, kar smo že od vsega začetka jasno povedali. Zavedamo se dejstva, da bo zelo težko nadomestiti pokojnega Darka Bratino, obenem pa vemo, da je Volčič pravi mož na pravem mestu, saj gre za izkušenega človeka, ki dodobra pozna tako srednjeevropski prostor kakor tudi krajevno stvarnost, saj že vrsto let poučuje na fakulteti za diplomatske vede na goriški univerzi. SSK bo odločno podprla Mitjo Volčiča tudi zato, ker gre za umirjenega in treznega človeka, ki bo s svojimi izkušnjami in znanjem lahko veliko prispeval naši skupnosti in sploh deželi. Zato pozivamo vse somišljenike, naj volijo Volčiča.

JUP

MITJA VOLČIČ,

kandidat za senat v 2. senatnem okrožju, se bo srečal s slovenskimi volivci v Kulturnem centru Lojze Bratuž v sredo, 3. decembra, ob 18. uri.

VABLJENI!

Zlatarna
ŠULIGOJ

Ul. Carducci 49 - GORICA

1897-1997
Posebne ugodnosti
ob
100-letnici

SLOVENSKO ŠOLSKO SREDIŠČE JE "VZBRSTELO"

"ŠOLA V ZELENIJU"

HARJET DORNIK

Kmalu so se nad tem začeli navduševati še dijaki, ki so se zelo izkazali in dali temu načrtu odločilen prispevek. Kopali so jame za drevesa, nosili oporne kole in gnojila, humusno zemljo in sadike, in to v času, ko bi lahko mirno uživali med svojimi medrazrednimi zborovanji. Zato smo za doseženo izvedbo načrta izgubili prav malo učnih ur. Ob tolikšnem odzivu smo referenti za okolje začeli sanjati na debelo in navdušeno razmišljali o uredničenju botaničnega vrta v šolskem središču, kjer naj bi nas vsako drevo in vsaka grmovnica povežala z našo kraško gmajno, okoliško floro in alpskim svetom. Vsako rastlino bi imeli na dosego roke, ne bi bilo več potrebno voditi dijake po mestu na ogled dreves in naravoslovne ure bi lahko potekale v povsem drugačnem vzdušju. Lahko bi doživljali drevo skozi vse letne faze in ga na veliko prijetnejši način (s)poznali in torej bolj cenili in vzljubili. Ob vsem tem bi nam z leti ta avtohtona drevesa nudila še prepotrebno senco in izboljšala zrak. Izboljšali bi pogoje za šolsko delo tako dijakov kot drugega osebja v zahtevnem procesu šolskega dela. Učenje, poučevanje in delo za šolo je zlasti naporno in mučno ob koncu šolskega leta, ko je pripeka zaradi po-

sebnih struktur stavb res huda.

Središče se je razgibalo od tega našega iskanja in poskusov, radovednosti in navdušenja okoli našega pionirskega in včasih nerodnega dela. Tako so nastajale jame in se počasi polnile s sadikami, da je do danes zasajenih čez 40 različnih dreves in grmovnic. Vzporedno s prizadevanji za botanični vrt smo se posvečali predelu pred zavodom I. Cankar, ki je med tremi krili posebno izpostavljeno poletni pripeki. Tam so bila potrebna že velika drevesa. Tu ni šlo brez pomoči nekaterih podjetnikov in posameznikov, ki so nam finančno priskočili na pomoč. To so bili do sedaj podjetji Look in COPEGO, slikar Andrej Kosič, hotelir Vinko Levstik, podjetje Ter-

OSNOVNOŠOLCI Z VRHA SV. MIHAELA V BENETKAH

Konec oktobra smo se učenci osnovne šole na Vrhu sv. Mihaela odpeljali v Benetke. Vreme nam je bilo naklonjeno, saj je bil dan sicer hladno, a sončen. Po Furlanski nizini smo skozi okenca opazovali prostrana polja, ki se raztezajo na levi in desni strani.

V Benetkah nas je čakala vodička ga. Livia, ki nam je razkazala zanimivosti mesta. S trajektom smo se peljali po beneških kanalih, največji je Canal Grande. Benetke so zgrajene na vodi, in sicer na kolih. Mesto nima širokih cest, niti avtobusov, zato se ljudje peljejo s trajekti. Po kanalih švigajo številne črne gondole, tipični beneški čolni. V Benetkah je mnogo mostov, med katerimi sta zelo znana Rialto in Ponte dei Sospiri. Zadnji nosi to ime, ker so v starih časih po njem hodili obsojenci v ječe. Njihovi sorodniki so se ob tem mostu jokali in vzdihvali. Ogledali smo si ogromni trg sv. Marka, na katerem je polno golobov. Kot drugi turisti smo tudi mi golobom natrosili riža in se z njimi slikali. Na tem trgu se dviga bazilika sv. Marka. Na njenem pročelju je krilati lev, ki drži odprto knjigo. Le-ta je imela v starih časih svoj pomen. Če je bila odprta, je to pomenilo, da so Benečani živeli v miru z drugimi mesti oz. narodi; zaprta knjiga pa je pomenila, da se je mesto vojskovalo. Bazilika sloni na števil-

nih stebrih (vseh je tisoč), ki so jih Benečani prinesli iz tujih krajev kot vojni plen. Zraven bazilike se dviga stolp sv. Marka, ki je visok 99 metrov, in stoji čudovita Doževa palača. Stolp se je porušil, a Benečani so ga ponovno zgradili pred prvo svetovno vojno.

Zadnja točka našega izleta je bil ogled steklarne na otoku Murano (na sliki). V steklarski delavnici smo občudovali, kako spretni mojstri oblikujejo vaze in druge steklene predmete. Učitelji so nam dovolili, da si nakupimo steklene spominčke. Naš izlet se je tedaj bližal koncu. S trajektom smo se peljali na železniško postajo, od tam pa se z vlakom vrnili v Tržič, kjer so nas nestrpno pričakovali starši.

- UČENCI 4. IN 5. RAZREDA

UREDNIŠTVO OBVEŠČA

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere prispevke objavili prihodnjič. Sodelavcem in bralcem se opravičujemo.

OBČNI ZBOR SKPD F.B. SEDEJ

Ob prisotnosti številnih gostov in domačinov je bil v petek, 11. t.m., v Sedejevem domu v Števerjanu redni občni zbor društva Sedej. Dnevni red je predvideval predsedniško poročilo, ki ga je podal Marko Terčič. Orisal je pomembnost kulturne ustanove v vasi in njeno funkcijo združevanja mladine. Izčrpno tajniško poročilo je prebrala Franka Padovan, v njem je poudarila obširno delovanje društva v zadnjih dveh letih: poleg tradicionalnega festivala se je zvrstilo veliko kulturnih večerov, predavanj, koncertov in tudi družabnosti. Blagajniškemu poročilu Janeza Terpina so sledila poročila včlanjenih skupin: Saša Hlede je zabeležil delovanje mešanega zbora in ansambla Briški odmev, Valentina Humar je poročala o otroškem zboru, Ivan Vogrič o Števerjanskem vestniku in Martin Drufovka o mladinskem krožku. Občni zbor so

pozdravili Janez Povše za SSO, Damjan Paulin za ZSKP in PD Štandrež, Dominik Humar za občinsko upravo, Ivan Vogrič za sekcijo SSK, Silvan Hlede pa za KD Briški grič. Na dnevnem redu je bila tudi diskusija, v kateri so prisotni lahko izrazili svoje mnenje in opazke društvu, nakar so bile volitve novega odbora, ki ga sestavljajo: Kristina in Hadrijana Corsi, Aljoša Dorni, Andrejka, Jurij, Martina in Saša Hlede, Florijan Lango, Gianni Manià, Franka Padovan, Nikolaj Pintar, Edi Skok, Janez in Lilijana Terpin, Anita Tomažič, Ivan in Silvana Vogrič. V nadzornem odboru so Martin Komjanc, Branko Terčič in Mirjam Dorni, v razsodišču pa Edi Hlede in Simon Komjanc. V upravni odbor bodo pristopili še predstavniki posameznih skupin: otroškega in mešanega zbora, vestnika, ansambla in mladinskega krožka.

CECILIJANKA 97

V dne 22. in 23. t.m. je bila v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž devetintrideseta zborovska revija Cecilijanka, ki jo kot vedno prireja Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici. Nabito polna velika dvorana, zlasti v nedeljo popoldne, je bila zelo dostojno pozorišče te goriške zborovske manifestacije, ki sodi med najbolj vidne kulturne prireditve na Goriškem in v zamejstvu sploh. V soboto zvečer je v imenu ZSKP spregovorila podpredsednica Franca Padovan, v nedeljo pa je pozdravil predsednik dr. Damjan Paulin, ki je tudi prebral pozdravna telegrama goriškega župana Valentija in predsednika pokrajine Brandolina. Prireditvi so prisostvovali tudi številni predstavniki našega kulturnega in političnega življenja ter cerkvenih oblasti.

Letošnja Cecilijanko so prireditelji posvetili 60-letnici smrti goriškega glasbenika Lojzeta Bratuža ter 70-letnici rojstva tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Na sami reviji je sodelovalo kar 18 pevskih zborov iz Goriške, Tržaške, Koroške, bližnje Slovenije, Kanalske doline in Furlanije. S tem je goriška pevska prirediteljev spet pokazala svojo bogato razsežnost in pomen tako v kulturnem kot v narodnostnem in občeločloveškem pomenu. Zbori so nastopali v mešani, ženski in moški zasedbi. Pri klavirju sta nekateri zборе spremljali Lojzka Bratuž in Dalia Vodice. Napovedovali pa so Katja Šfiligoj, Sara Miklus, Va-

Podpredsednica ZSKP Franca Padovan in MoPZ Mirko Filej

lentina Pahor in Jan Leopoli.

V soboto zvečer so nastopili naslednji zbori (z dirigenti v oklepaju): moški zbor Mirko Filej iz Gorice (Zdravko Klanjšček), mešani zbor Jože Srebrnič iz Deskel (Adela Jerončič), združena moška zborova Briški grič iz Števerjana in A. Paglavca iz Podgore (Marjan Ciglič), mešani zbor Rado Simoniti iz Dobrovega (Rozina Konjedic), moški zbor Štma-ver (Nadja Kovic), deklški zbor Devin (Herman Antonič), mešani zbor Mačkolje (Ivo Lešnik), moška skupina Gruppo vocale iz Farre (Enza Pecorari) in mešani zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček).

V nedeljo popoldne pa so se predstavili mešani zbor Podgora (Mirko Špacapan), moški zbor Fantje izpod Grmade (Ivo Kralj), mešani zbor Štandrež (Tiziana Zavadlav), moška skupina Akord (Mirko Špacapan), mešani zbor Oton Žu-

pančič iz Štandreža (Miran Rustja), ženska skupina Višarski kvintet iz Kanalske doline (Anna Missoni), mešani zbor F.B. Sedez iz Števerjana (Bogdan Kralj), dvojezični zbor iz Celovca iz Koroške (Eduard Oraž), in mešani zbor Hrast iz Doberdoba (Hilarij Lavrenčič).

Cecilijanko je ocenjevala posebna strokovna komisija, ki sta jo sestavljala priznana primorska glasbenika Klavdij Koloini iz Ajdovščine in Ivo Jerlerčič iz Postojne.

Toliko o zunanem poteku prireditve same. Nastopajoči pevski zbori skupno s svojimi dirigenti navadno prav na Cecilijanki prikažejo izsek iz svojega letnega truda in dela; pokažejo nam, kaj so se naučili, kako in kje so napredovali itd. Ob letošnji reviji lahko zatrdimo, da je bila vsekakor na dostojni ravni. Vsi pevski zbori seveda niso bili (kot je pač razumljivo in naravno) na enaki višini, to pa je na vsak način

javni prikaz prizadevanj in študija, ki jih vsak amaterski pevski zbor (kot so v bistvu vsi naši) ima. Če pogledamo programe nastopajoči skupin, lahko ugotovimo, da so bili precej standardni, če seveda izvajamo določene zборе. Poleg tega je veliko zborov izvajalo skladbe Lojzeta Bratuža in Pavleta Merkuja in s tem dejavno počastilo spomin na dva glasbenika, katerima je bila Cecilijanka posvečena. Med nastopajočimi smo kot Goričani letos spet pogrešali kak zbor. Poleg naših slovenskih skupin smo imeli v svoji sredi še furlansko pevsko skupino in slovensko-nemški zbor iz Celovca. Tudi to so zanimivosti, ki so vredne omembe. Pogrešali smo pa še pevski zbor iz Beneške Slovenije, ki je bil navadno dolgo let vedno tako ali drugače prisoten na Cecilijanki.

Ne moremo se na tem mestu spuščati v kako širšo ali kritično analizo nastopajočih, kar je bolj možno le ob koncertih posameznih zborov. Na vsak način pa je Cecilijanka s svojimi nastopi pomenila lepo ogledalo zamejske poustvarjalnosti na zborovskem področju in res kulturni pristop k izvajanju slovenske pesmi.

Veliki glasbenik Maurice Ravel je nekoč zapisal: "Velika glasba mora vedno priti iz srca." In tudi naši pevski zbori so gotovo svoje pesmi podali s pravim čustvenim nabojem, kar pomeni, da je njih petje izšlo prav iz srca.

AB

OBVESTILA

ODBOJKARJI VETERANI so vabljani na treninge odbojke v štandreško telovadnico vsak ponedeljek s pričetkom ob 21. uri.

DRUŠTVO JADRO prireja v četrtek, 4. decembra, ob 18. uri v rajonski dvorani v Selcah tradicionalno miklavževanje. Sodelovali bodo otroci iz vrtca in šole iz Romjana ter skupina otrok iz Štandreža. Vabljeni!

NASTOP GORIŠKIH zborov v čast sv. Ceciliji bo v petek, 28. t.m., ob 20.30 v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Sodelujejo tudi zbori M. Filej, Podgora in Štandrež.

ACM GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v ponedeljek, 1. decembra, ob 16.30 v Zavod sv. Družine.

ŠIRŠI ODBOR ZSKP se bo se-

stal v četrtek, 4. decembra, ob 20.30 v sejni sobi Kulturnega centra L. Bratuž.

V GALERIJAH v Katoliški knjigarni razstavlja slikarka Klementina Golija. Razstava bo odprta do 6. decembra 1997.

UPRAVA KULTURNEGA centra L. Bratuž sporoča, da je mladinska predstava *Vilinček z lune* v sklopu *Polžkovega abonmaja*, ki je na programu 28. novembra, prestavljena na marec 1998. Predstava *Miha, Minka in gledališka šminka*, napovedana za 12. december, pa ostane nespremenjena.

KNJIGA CERKEV in družba na Goriškem je na razpolago na uradni listu Novega glasa po znizani ceni.

DAROVJI PRIHODNJIČ

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža, očeta **TEOFILA SIMČIČA** se priskreno zahvaljujemo dr. K. Humarju, msgr. O. Simčiču, g. M. Gerdolu in g. B. Bricu za svečano somaševanje, pevcem za lepo in občuteno petje, darovalcem cvetja ter vsem, ki so počastili pokojnikov spomin. Posebna zahvala gre dr. Humarju za spominske besede o pokojniku pri sv. maši, ob odprtem grobu pa g. Maksu Komacu, dr. Dragu Štoki in g. Ivo Jevnikarju.

Žena Bojana, sin Tomaž, nečaka Aleš in Lučka z družinama, sorodniki Zoro, Mira, Nastja, Fabio in Marko z družino.

Trst-Gorica-Buenos Aires-Bariloche, 24. novembra 1997

ČESTITKE

V petek, 21. t.m., je naš sodelavec in prijatelj, zaposlen kot muzejski svetovalec v Goriškem muzeju v Kromberku, praznoval okrogel življenjski jubilej. Ob srečanju z Abrahamom želimo **Marku** veliko zdravja, veselja, življenjskih uspehov in božjega blagoslova! Uredništvo in uprava Novega glasa

Na tržaški fakulteti je z najboljšim uspehom zaključila študij iz klasične filologije **Mara Gergolet**. Iskreno ji čestitajo vsi domači.

Naše uredništvo se z veseljem pridružuje veselju Mare in njene družine.

Na tržaški univerzi je uspešno zaključil študij ekonomije **Robert Tabaj**. Vsi domači mu čestitajo in želijo še nadaljnega uspeha v življenju.

Čestitkam ob doseženem cilju se pridružuje uredništvo.

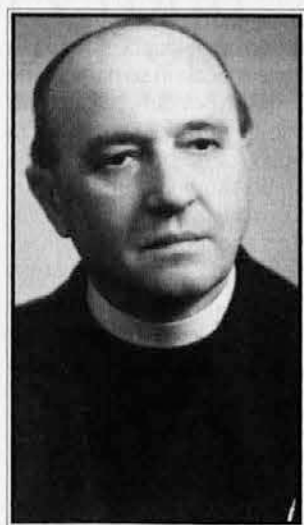
DEŽELNI PODPREDSEDNIK DEGRASSI V CENTRU BRATUŽ

V četrtek, 20. t.m., je Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici obiskal deželni podpredsednik in odbornik za finance Michele Degrassi. Srečal se je s predstavniki organizacij, ki imajo sedež in delujejo v okviru Kulturnega centra. Srečanja so se udeležili predstavniki naslednjih organizacij in društev: SSO, SCGV Emil Komel, ZSKP, Društvo Kulturni center L. Bratuž, Katoliško tiskovno društvo, Zadruga Goriška Mohorjeva, Športno društvo Olympia. Odborniku Degrassiju je stavbo, notranjost in uporabnost struktur predstavil arhitekt David Faganel, ki je sodeloval pri prenovi nekdanjega Katoliškega doma. Predstavniki slovenskih organizacij so Degrassija seznanili z delovanjem centra in organizacij ter mu tudi predstavili težave, ki so predvsem finančne značaja, saj dežela zamuja že več let pri izplačevanju prispevkov za obnovo Kulturnega centra in za delovanje društev slovenske manjšine, ki prejemajo prispevke na podlagi deželne zakona št. 46 iz leta 1990. Dežela izplačuje z velikimi zamudami tudi prispevke za tisk, saj ni izplačala nobenega prispevka od leta 1994 do danes. Degrassi je na srečanju obljubil, da bo posredoval na odgovornih mestih, da bi prišlo čimprej do izplačila zaostalih prispevkov, ki znašajo samo za KC Bratuž 800 milijonov lir.

PRED 20 LETI UMRL MSGR. RUDI KLINEC

Pred 20 leti je dne 2. decembra 1977 preminil v 65. letu starosti zaradi srčne kapi msgr. Rudi Klinec, rojen v Vipolžah v Goriških Brdih...

Po končani gimnaziji v goriškem semenišču je študiral bogoslovje v Bologni in nato cerkveno pravo na Lateranski univerzi v Rimu ter končal študij z doktorsko disertacijo o jožefinizmu v goriški nadškofiji. Po novi maši leta 1937 je sprejel mesto župnika v Velikih Žabljah pri Ajdovščini. Leta 1945 ga je škof Margotti imenoval za škofijskega kanclerja; na tem mestu je ostal 32 let, do smrti. Bil je tudi kanonik. Zaradi strokovnega znanja, vestnosti v opravljanju svojih dolžnosti in zvestobe do predstojnikov so ga cenili vsi štirje goriški škofje, katerim je služil. Dr. Klinec je bil tudi član cerkvenega sodišča v Gorici in Benetkah. Sodeloval je pri raznih ustanovah, zlasti slovenskih. Veliko je storil za obnovo Alojzijevega in za Zavod sv. Družine v Gorici. Posebno pomembno je bilo njegovo mesto pri Goriški Mohorjevi družbi. Ko je postal njen tajnik (1965), se je z vso vneno zavzel za snovanje in izdajanje Primorskega slovenskega biografskega leksikona (PSBL). Delo je steklo l. 1974. Msgr. Klinec je postal njegov najodličnejši pobudnik in sodelavec, napisal je nad 100 člankov, nekaj jih je zapustil v ro-

kopisu. To izredno pomembno delo je vodil "z ogromnim znanjem, neomajnim ugledom in nenavadno človeško toplino." Kot kancler, goreč duhovnik in globoko veren je odločilno vplival, da se je v Gorici osnovala personalna župnija za Slovence pri sv. Ivanu, katere 25-letnico praznujemo v tem mesecu.

Bil je vsestransko aktiven kot publicist, predavatelj in zlasti zgodovinar; predvsem ga je zanimala versko-politična preteklost Slovencev. Ker je bil zaveden Slovenec, ni nikoli omahoval, kadar je bilo treba zagovarjati in braniti slovenske pravice. Bil je izredno delaven, saj je stalno raziskoval v arhivih, zbiral bogato, težko dostopno gradivo in vedno pisal. Imel je tesne stike s pomembnimi osebnostmi iz

zamejstva, matične Slovenije in zdomstva. Napisal je več del verske in zgodovinske vsebine, med temi so najpomembnejša: *Zgodovina goriške nadškofije* (1951), *Zgodovina Goriške Mohorjeve družbe* (1967) in *Primorska duhovščina med fašizmom*, ki je izšla po njegovi smrti 1979. Članke je objavljaval v Katoliškem glasu, koledarjih GMD, v zbornikih *V edinosti* itd. Vsa leta je pisal dnevnik, ki zaobjema več zvezkov. Zlasti so zanimivi tisti o letih 1943-45. V njih natančno, prizadeto in kritično podaja sliko ne samo svetovnih dogodkov, ampak tudi delovanja in dogajanja v Gorici, še posebno v Velikih Žabljah, kjer je živel, deloval in trpel. Opisuje srečanja z goriškimi voditelji, komentira in razglablja o težkih vojnih razmerah v raznih vipavskih in kraških vaseh. Kot duhovnik se je izpostavljala raznim nevarnostim, da je reševal, učil in vzgajal ljudstvo. Takole je zapisal 7.7. 1944, ko je dobil v roke letak z naslovom *Narodna oblast in duhovščina*, iz katerega je razumel, da se bliža preganjanje vere: "Iskal sem duše, vršil svoje svete dolžnosti, govoril jasno in odločno. Moja srčna želja je biti in ostati vesten duhovnik. Bog in Cerkev nad vse! Narod sem ljubil, v ječah sem bil zanj; ljubim ga z vsem srcem, a v Bogu. Bog blagoslovi ubogo moje ljudstvo!"

Msgr. Klinec je prerano umrl sredi svojega plodovitega dela, ko je še veliko načrtoval in skrbel za kulturno ter duhovno rast Slovencev.

KD

KATOLIŠKA KNJIGARNA, TRAVNIK 25 - GORICA

Vljudno Vas vabimo na predstavitev knjige

Marije Pirjevec

TRŽAŠKI ZAPISI

Študijo bo predstavila prof. Lojzka Bratuž. Na večeru bo predvajan dokumentarec o Borisu Pahorju, za katerega je scenarij napisala prof. Pirjevec.

Petek, 28. novembra, ob 18. uri.

EUR
ART

KULTURNO ZDRUŽENJE GRAPHITI

Vas v sodelovanju z glasbenim ateljejem Emil Komel, Kulturnim centrom Lojze Bratuž in zborom Lorenzo Perosi vljudno vabi na

PRVO OTVORITEV NA DRŽAVNI RAVNI RAZSTAVE

CARMINA BURANA EURART 97

Slavnostno odprtje bo v soboto, 29. novembra, ob 18.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85 - Gorica.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba

POC
Tajno društvo

nedelja, 30. novembra 1997, ob 17. uri v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, Gorica.

ZVEZA PRIMORSKIH GLASBENIH ŠOL
SCGV EMIL KOMEL - GORICA

KLAVIRSKESKE PISANICE

Predstavitve nove zbirke skladb za mladino bo v sredo, 3. decembra, ob 18. uri v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

NOVE SLOVENSKE SKLADBE BODO IGRALI UČENCI
GLASBENE ŠOLE IZ KOPRA.

KULTURNO DRUŠTVO IVAN TRINKO

MI IN DRUGIH MILIJON MANJŠINCEV V ALPAH

ERIKA JAZBAR

V soboto so v čedajskih občinskih razstavnih prostorih ob Hudičevem mostu odprli razstavo z naslovom *Drugi v Alpah*. Večer je pripravilo KD Ivan Trinko v okviru pobude *Spoznajmo se*; ta se je tokrat poglobila v realnost jezikovnih manjšin, ki so naseljene na italijanskem alpskem območju od francoske do slovenske meje.

Na srečanju je ob političnem predstavniku in predsedniku KD Ivan Trinko Marinu Vertovcu (na sliki) spregovorila tudi avtorica potujoče razstave oz. knjige-kataloga dr. Woltraud de Concini, ki sama pripada jezikovni skupnosti Mokenov. Njeno raziskovalno delo so omogočila sredstva občine Pergine Valsugana (TN) v sodelovanju z Avtonomno deželno Tridentinsko Gornje Poadižje in Evropsko skupnostjo, ki je po besedah same avtorice zelo pozorna in občutljiva na probleme oz. pobude, ki prihajajo iz omenjenih realnosti. Dr. De Concini je predstavila svoje delo kot ne znanstveno, saj je avtorica v enem letu raziskav predvsem potovala iz kraja v kraj in osebno spoznavala ljudi in njihovo vsakdanje jezikovno-kulturno življenje. Raznolika jezikovna karta, ki je tako nastala, je verodostojna, saj slika dejansko realnost in ne ponavlja podatkov iz prejšnjih raziskav oz. študij.

O tej iniciativi in drugih kulturnih srečanjih smo se pogovorili s profesorjem **Marinom Vertovcem**, ki nosi glavno zaslugo za idejno in konkretno organizacijo pobud pod geslom *Spoznajmo se*.

O nizu srečanj nam je povedal najprej tole: "Pobuda, ki se predstavlja z geslom *Spoznajmo se* in jo prireja naše društvo, si že vrsto let prizadeva za stike, medsebojno

spoznavanje ter kulturna oz. širše družbena srečanja med sicer različnimi, vendar ne nazadnje zelo podobnimi jezikovnimi in kulturnimi stvarnostmi, ki bogatijo naš prostor. Omenjeni niz pobud smo sooblikovali najprej s slovensko manjšino, ki živi na avstrijskem Koroškem, letos spomladi smo bili gostje na srečanjih z Brici, v okviru katerih smo slavnostno pobrali KD I. Trinko z občino Brda; z italijansko manjšino iz Slovenije, predvsem iz Koprca, smo imeli pomembne stike in srečanja. V letošnji sezoni smo v bistvu zagrabili priložnost, ki nam jo je nudila potujoča razstava dr. De Concini, kajti slednja je za našo narodnostno skupnost oz. za našega človeka lahko zelo zanimiva in poučna."

V pogovoru je nato tekla beseda o idejni postavitvi razstave, ki je prvič na ogled v naši deželi: "Enoletno raziskovalno delo dr. De Concini nam predstavlja deset jezikovnih manjšin alpskega loka na italijanski strani meje. Če jih lahko naštejemo, tu najdemo Korošce, Cimbre, Frankoprovensalce, Furlane, Ladince, Mokene, Okcitance, Slovence, Južne Tirolce in skupino Walser oz. nemško govorečo skupnost v Dolini Aoste, ki je zelo povezana s Švico. Jezikovne manjšine alpskega loka štejejo približno milijon ljudi; med njimi so skupnosti, ki so dobro poznane, zakonsko zaščitene in z močno narodnostno zavestjo, ob njih pa tudi take, ki se narodnostno prebujajo v zadnjih letih, ki se ne morejo ponajti s številčno premočjo; skratka take, ki so vsakdanjemu človeku manj znane. Mislim, da je razstava zanimiva predvsem zaradi slednjih. Oblikovno raziskovalno delo sestavljajo krajši opisi in fotografije navad, noš,

izročila, tradicionalnih praznikov in srečanj, ki omogočajo hitro dojemanje in sintetično razumevanje skupnosti, ki živi v širšem alpskem kulturnem prostoru. Sicer ne manjka niti skopih številčnih podatkov in zgodovinske retrospektive.

Omenjena razstava je potujoča, prihaja iz Turina. Po Čedadu bo odpotovala v Brescio, nato v Sauris, prišla bo tudi v Gorico. V Čedadu bo na ogled do konca meseca novembra z naslednjim urnikom: od 10. do 13. ure in od 16. do 18."

Razstava je prvič v naši deželi, vendar je bila pred čedajskim večerom na ogled teden dni v Špetru. "Špeter Slovenov je končno postalo ne le geografsko, temveč predvsem v srcih naših ljudi malo glavno mesto, središče Benečije; zato smo mislili, da je primerno in tudi pomembno, če se predstavimo najprej svojim ljudem. Čedad predstavlja okno našega beneškega življa proti Furlanom in Italijanom, obenem pa je največje središče v teh krajih; zato smo se odloči-

li, da zaradi kulturnih razsežnosti razstave in njene bogate sporočilnosti predstavimo slednjo tudi našim sodržavljanom v Čedadu."

Ob podobnih sicer preredkih srečanjih radi spregovorimo o nezadostnem sodelovanju med jezikovnimi manjšinami, ki bogatijo italijansko državo. Stiki so predvsem na politični ravni, medtem ko je kulturnih srečanj premalo oz. jih skoraj ni. Razstava dr. De Concini je pomembna in zanimiva, ker nam pomaga dojeti t.i. alpski kulturni prostor oz. številne skupne značilnosti tega območja in ljudi, ki sicer izhajajo iz različnih stvarnosti ali stopenj zavesti, vendar so si v izkušnjah pogosto zelo podobni.

V pogovoru s prof. Vertovcem spregovorimo še o pričakovanem koncertu, ki bo obšel letošnjo izvedbo niza srečanj *Spoznajmo se*. "V cerkvi sv. Jakoba v Azli bo v petek, 28. novembra, ob 20. uri celovečerni koncert Trinkovih nabožnih skladb. Ivana Trinka namreč poznamo predvsem kot javnega delavca, politika, raziskovalca, kritika, filozofa in duhovnika, malokdaj pa pozna njegov glasbeni opus. Naše društvo, ki nosi ime po buditelju beneškega človeka, skrbi že od vsega začetka za boljše poznavanje te vsestranske osebnosti. Pred leti so našli na podstrešju zavoda Nobili Dimesse (Ubogih sester) v Vidmu, kjer je bil Ivan Trinko dolga leta ravnatelj, njegovo glasbeno delo, začeli so ga preučevati in v petek bomo lahko poslušali prvi celovečerni koncert izključno Trinkove glasbe, ki bo trajal pod drugo uro. Skladbe so cerkvene značaja in so namenjene ženskim pevkom, za katere so bile ne nazadnje napisane za bogoslužne potrebe. Izvedla jih bo skupina iz Trsta Gallus Consort; z naslovom *Adoramus* nam bodo predstavili sedemnajst zanimivih Trinkovih skladb."

IN MEMORIAM

SOŠOLCU, PRIJATELJU, SOBRATU SREČKU ŠULIGOJU V SLOVO

JANEZ FILIPIČ

Dragi Srečko!

Trinšestdeset let je minilo, kar nas je božja ljubezen zbrala v Gorici iz vseh koncev naše sončne Primorske, da bi nas usposobila za gradnjo božjega kraljestva v naši domovini.

Rodil si se v Gorici, središču severne Primorske, pridružil si se nam, da bi se v prijetnem sovočju s sošolci hrvaškega, furlanskega in italijanskega jezika likali, da bi bili čimbolj uporabno orodje v božjih rokah. V času italijanskega fašizma smo se naučili še bolj ljubiti svoj materin jezik, največjo dobrino in vrednoto poleg vere v trpečega, vstalega, odrešujočega

ODLIČNO DELO

V ŠPETRU PREDSTAVITEV VEČJEZIČNEGA SLOVARJA

Zadnji ponedeljek je bila na pobudo tamkajšnje Gorske skupnosti v občinskih dvorani v Špetru Slovenov predstavitev večjezičnega slovarja (italijansko-slovenski-furlanski-nemški in angleški), ki sta ga sestavila Marjan Breclj in Gianni Nazzi. Delo je najprej izdal videmski dnevnik *Messaggero Veneto*. V Špetru ga je predstavil predsednik okrajnega šolskega sveta iz Čedada Gasperin, nato je spregovoril predsednik Gorske skupnosti Nadiških dolin in špetrski župan Firmino Marinig. Deželni šolski skrbnik dr. Giurleo je v svojem posegu poudaril pomen takega dela, saj bodo slovar nato darovali vsem šoloobveznim učencem in dijakom tega področja. O samem slovarju in njegovem pomenu za slovensko oz. furlansko stvarnost pa sta obširneje spregovorila vseučiliška docenta prof. Lojzka Bratuž z videmske univerze in prof. G. Faggin s tržaškega vseučilišča. Orisala sta tudi zgodovinsko ozadje in vlogo podobnega znanstvenega dela. Ob koncu je spregovoril še podpredsednik deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine dr. Miloš Budin, ki je med drugimi poudaril politični in sploh širši pomen tega slovarskega dela zlasti za našo deželo. Prisotna sta bila tudi oba avtorja slovarja. Zanimivega večera se je udeležilo res lepo število ljudi zlasti iz Beneške Slovenije.

Kristusa. Po končani moriji druge svetovne vojne smo bili maziljeni za Gospodove duhovnike, da gremo označati božjo blagovest ubogim, trpečim, našemu ljudstvu. Čas, ko smo vstopili v diktaturo brezbožnega enoumja, ki je tajilo celo Boga, in je bilo treba braniti, varovati, graditi osnovne človeške vrednote.

Za primorsko zemljo in Istro nas je bilo posvečenih 30, polovica jih je že odšla po plačilo k Gospodarju življenja, ki nas je najel za delo v njegovem vinogradu. Na zahvalno nedeljo si se po dolgi teži bolezni pridružil tistim, katerih imena so zapisana v knjigi življenja in že uživajo Boga in njegovo stotero plačilo, ki ga je Gospod obljubil vsem, ki so zapustili očeta in mater ter šli za njim. Zvest si bil v malem, Gospod ti bo naklonil veliko, saj si v izredno težkih časih pogumno in požrtvovalno gradil božje kraljestvo in varoval osnovne človekove pravice. Bil si načelno zvest Kristusu in njegovi Cerkvi in nisi klonil niti v času največjega nasilja. Svoje službeno delovanje si začel na kamnitem Krasu ob varnem vodstvu plemenitega dekana Kosa, ki ti je bil zgled dobrega pastirja, saj niti v času vojne ni zapustil svojega ljudstva, ampak je šel z njimi v zloglasno taborišče v Nemčiji. Nadaljeval si svoje dušnopastirsko delo v sončnih, vinorodnih Brdih, dokler se nisi preselil k modri Soči v Kanal. Rodil si se ob Soči v Gorici, največ si deloval ob Soči v Kanalu, ob Soči boš počival v pričakovanju vstajenja.

Bil si pristen Primorec, poln vedrine, veselja, poguma in požrtvovalnosti. Do zadnjega možnega trenutka si bil v Gospodovi službi, kljub teži bolezni, napoved bližajočega se konca si sprejel vdano v božjo voljo: "Oče zgodi se tvoja volja. In zatisnil si oči pozorišču te zemlje z besedami: "Vse zate Gospod in Marija..." Ko si preteklo leto obhajal zahvalno mašo za 50 let duhovništva, si večkrat ponovil: "Srečen sem bil v svojem duhovništvu in če bi se še enkrat rodil, bi spet postal duhovnik". Dragi Srečko, prosi za nas pri Bogu, da bi te znali posnemati v tvojem darujočem služenju, ker veselega darovalca je Gospod vesel, kot je zapisano v Svetem pismu. Tvoja osrečujoča izjava ob zlati maši naj bi med mladimi vzbudila nove duhovne poklice, ki bi v lastni sreči osrečevali še druge, kar pravi že tvoje ime.

KOBARIŠKI MUZEJ IN ARHEOLOŠKI INŠTITUT ZNANSTVENO-RAZISKOVALNEGA CENTRA SAZU

ANTIČNA ŠKOFIJA, BOŽJA POT IN UTRDBA (2)

MIRAN MIHELIC

Niže od teh cerkva so zaznali še četrto cerkev, ki bi mogla biti, po sledovih bivanja Vzhodnih Gotov in Longobarđov, namenjena germanski arijanski verski ločini. Ta je nastala šele v 4. st. in je doseglja največji razcvet prav v času preseljevanja ljudstev. Tudi tukaj, preden bo rečena zadnja beseda, bo treba izhajati iz širšega znanja na področju drugih ved. Brošuro je simpatično oblikovala in uredila Milojka Žalik Huzjan, risbe pa izdelala Dragica Knific Lunder. Svoj zgodovinski spomin začena že v prazgodovinskem obdobju, ko je vrh tega hriba spodbujal k varnejši poselitvi in dodatni utrditvi v časih, ko je bilo prebivalstvo v dolini o-

groženo. Na tem prehodu v Padsko nižino pa se je to dogajalo često. To dokazujejo v najgloblji zemeljski plasti najdena kamnita orodja, ki segajo v srednjo kameno dobo. Kaj je, poleg obrambe, še pogojevalo tamkajšnje naselitev - meni Slavko Ciglenečki -, bodo morđa pokazala šele izkopavanja na širšem področju hriba. Vsekakor pa ti izsledki potiskajo znatno nazaj dosedanje domneve o prvih naselbinah v Gornjem Posočju. Poleg tega so tu najdenine iz zgodnjega in poznega obdobja halštatske dobe, mlajše železne dobe, rimskega obdobja in zlasti poznoantičnega obdobja s časom preseljevanja ljudstev. Največ podatkov je tudi zaradi ostankov arhitekture iz obdobja 5. in 6. stoletja. Srečna okoliščina je,

da to področje ni bilo več v kasnejših dobah poseljeno in tako so se ruševine zidovja v svoji zasnovi ohranile nedotaknjene. Le malo pa je manjkalo, pa bi tam zrasla utrdba med prvo svetovno vojno, kar pa je nagli razvoj dogodkov preprečil. Nekaj malega so tu naredili škode nemški strelni jarki v drugi vojni, vendar so ti le na obrobju naselbine.

Kot ugotavlja avtor, vse ostaline močno presega bogata in pomembna utrdba iz poznoantičnega obdobja, v kateri je mogoče videti zadnji odblek izginule antične civilizacije s posamičnimi prvini, krajšega časa nastanka Germanov in prihajajočih Slovanov. Po velikosti, ohranjenosti in doslej odkritih najdbah se naselbina uvršča med najpo-

membnejše v vzhodnoalpskem prostoru in bogati naše vedenje o skrivnostnem času na prehodu iz antike v srednji vek. Posebnost tega staroselskega naselja-mesta je torej obsegala vojaško posadko za varstvo bližnje ceste, sakralno središče, ki ni služilo le tukajšnjim prebivalcem, ampak so prihajali k obredom ali na romanja tudi iz bližnjih naselbin. Raziskovanja na Tonovcovem gradu so zato pomembna ne le za razumevanje te naselbine in Gornjega Posočja v poznoantičnem obdobju, ampak tudi pojasnjujejo številne druge, manj znane ali že uničene naselbine in dopolnjujejo znanje o času, ki je ključnega pomena za razumevanje nastanka slovenskega naroda.

KONEC

KAKOVOST IN PESTROST STORITEV JE IZZIV ZA EZ

NARAVNA ZDRAVILIŠČA IMAJO NAJVEČJI DELEŽ V TURIZMU

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji deluje petnajst naravnih zdravilišč, ki vsa dobro poslujejo in izvajajo nove naložbene in druge načrte za nadaljnje izboljšanje in razširitev poslovanja. Pri tem imajo dva poglobljena cilja: s kakovostjo in pestrostjo storitev naj bi slovenska naravna zdravilišča postala bolj zanimiva tudi za države članice EZ; hkrati pa se zdravilišča preusmerjajo v skrb za celotno zdravje, ne le za posamezne bolezni. Takšna usmeritev je odraz dviga naše zavesti o pomenu zdravja v življenju ljudi in narave.

Po mnenju turističnih in drugih strokovnjakov, pa tudi po ocenah gostov (med temi jih je precej iz Trsta, Gorice in drugih krajev ob meji s Slovenijo) imajo slovenska zdravilišča precej prednosti v primerjavi s tujimi. To so razmeroma še zmeraj čista dežela, prijazni ljudje, zdravstvo na visoki strokovni ravni in izredno velike rezerve zdravilnih voda. Slovenska naravna zdravilišča so posejana na južnem obrobju Slovenije, od Lendave na vzhodu do Strunjana ob obali in sestavljajo ogrlico s petnajstimi bi-

seri. Vsako zdravilišče je drugačno, izvorno, enkratno in išče primerjalne prednosti ter tržne pozicije v Sloveniji in v tujih državah.

Naravna zdravilišča imajo skupaj 7.400 ležišč, ki so letos zasedena od najmanj 35,06 odstotka v termah Ptuj, pa do 197,614 odstotka v Rogaški Slatini. Med najbolj zasedenimi zdravilišči so Šmarješke Toplice in Dolenjske Toplice.

NOVE GRADNJE V VSEH ZDRAVILIŠČIH

Kljub temu da država naravnim zdraviliščem ne pomaga pri njihovem razvoju oz. jim ne daje posojila za izpolnjevanje njihovih načrtov ter da hitro upada tudi delež zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije pri financiranju zdraviliškega zdravljenja, v vseh zdraviliščih izvajajo razne gradnje ali druge posege za razširitev in posodobitev poslovanja. To je mogoče zato, ker večina zdravilišč posluje z dobičkom.

Naravna zdravilišča imajo že zdaj največji delež v finančnih učinkih slovenskega turizma, v prihodnosti pa se bo le-ta lahko še povečal. To je pomembno zlasti zato,

ker slovenska zdravilišča naspotujejo množičnemu zdraviliškemu turizmu.

V skoraj vseh slovenskih zdraviliščih imajo obsežne naložbene načrte do leta 2000. Največ projektov se nanaša na gradnjo novih hotelov ali drugačno povečanje prenočitvenih zmogljivosti, na širitev bazenskih ali drugih rekreativnih površin ter na sovlaganja v čistejše in bolj urejeno okolje krajev, v katerih so. V Krkih zdraviliščih napovedujejo razširitev od zdajšnjih treh (zdravilišča Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice in Strunjan) na pet zdravilišč. V okviru investicijskih načrtov v zdravilišču Dolenjske Toplice že izvajajo dela za posodobitev zdraviliškega doma. Terme Čatež se nameravajo uveljaviti tudi na Hrvaškem. V Rogaški Slatini, ki je najstarejše in v svetu daleč najbolj znano slovensko naravno zdravilišče, bodo poskušali poenotiti načrte osmih različnih lastnikov, da bi ga skupaj širili. V Termah Hoteli Palace Portorož bodo zmogljivosti povečali vsaj na 1000 ležišč, obnovili pa bodo tudi hotel Palace.

ŠTEVILNIM USLUŽBENCEM
PRETI ODPUST

V ŠPLOŠNI BOLNIŠNICI V ŠEMPETRU PRI NOVI GORICI OMEJILI SPREJEM BOLNIKOV

Direktor splošne bolnišnice Dr. Franca Derganca v Šempetru pri Novi Gorici dr. Darko Žiberna je izdal uvedbo o omejevanju sprejema v bolnišnico, katere območje šteje okoli 120 tisoč prebivalcev. Omejitve ne veljajo za najhujše bolezni, na primer za bolnike z rakom. Omejitve bodo predvidoma trajale do konca decembra letos, uvedli pa so jih zaradi visoke izgube v poslovanju bolnišnice. Le-ta je samo v prvih devetih mesecih tega leta znašala 160 milijonov tolarjev; zelo veliki pa so tudi dolgi dobaviteljev in obveznosti do bank. Finančna kriza naj bi nastala predvsem zato, ker Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki ga financira zdravstvo, splošni bolnišnici v Šempetru ne plačuje vseh storitev oz. ne poravnava celotnih stroškov njegovega delovanja. Delni vzrok finančnih težav pa so

tudi pomanjkljivosti pri delu oziroma organizaciji bolnišnice. Za izboljšanje stanja naj bi v bolnišnici, kot je na novinarski konferenci dejal direktor dr. Darko Žiberna, odpustili najmanj 80 uslužbencev. Med njimi bo tudi nekaj zdravnikov.

Naj na tem mestu še poudarimo, da v svojem poslovanju beležijo izgubo tudi vse druge območne (regionalne) bolnišnice v Sloveniji, toda nobena med njimi ni omejila sprejema bolnikov. Po višini izgube je bolnišnica v Šempetru, ki ima okoli 550 ležišč, na drugem mestu v Sloveniji za Kliničnim centrom v Ljubljani. Vendar tudi v slednjem niso uvedli omejitve pri sprejemanju bolnikov in jih tudi ne nameravajo uvesti. Vsako omejevanje pomeni namreč kršenje zakona o zagotavljanju zdravstvenem stanju. M.

PREJELI SMO

SPOŠTOVANI!

Smo štiričlanska družina. Oče in mati sva invalida 1. kategorije, 22-letni sin je brez zaposlitve, hčerka hodi v 7. razred osnovne šole. Imamo sicer streho nad glavo, toda dohodek 32.000 SIT je le za položnice in kakšno štruco kruha. Tako ni denarja ne za hrano ne za najnujnejšo obleko.

Slovenske cerkvene in državne dobrodelne organizacije nimajo pravega posluha za finančno pomoč.

Skupaj z ženo si močno želiva, da bi še dodatno zaslužila dovolj denarja za preživetje, vendar nama to huda bolezen onemogoča.

Zato prosiva dobrosrčno družino-e za finančno pomoč. Prosimo vas tudi, če nam lahko sporočite naslove društev Slovencev po svetu. Tega v Sloveniji nismo izvedeli.

V želji, da se vam in vašim bralcem izpolni kakšna zelo potrebna želja, bomo molili za to, kot tudi za vaše hrepenenje po domovini Sloveniji

Prisrčno pozdravljeni!

Naš naslov: Mezgec Anica, Alojz - Koroška c. 52, 2000 Maribor, Slovenija

- MEZGEC ANICA, ALOJZ, MARKO, MAJA

13

ČETRTEK
27. NOVEMBRA
1997

S 1. STRANI

RTV SLOVENIJA PREK SATELITA

MILAN KUČAN SPET PREDSEDNIK DRŽAVE

SLOVENSKA BESEDA IN SLIKA TUDI V LOGU POD MANGARTOM

MIRAN MIHELIC

Predstavniki pomladnih strank so v svojih komentarjih po volitvah menili, da je Milan Kučan zmagal predvsem zato, ker se omenjene stranke niso mogle dogovoriti o skupnem kandidatu za predsednika države. O tem so v tiskovnem središču v ljubljanskem Cankarjevem domu govorili oziroma si izmenjali obtožbe predstavniki SLS, SDS, in SKD, Marjan Podobnik, France Zagožen, Janez Podobnik, Janez Janša in Lojze Peterle. Slednja sta prepričana, da pod vodstvom Milana Kučana Slovenija ne bo imela pogojev, moči in volje, da bi dosegla narodno spravo in pomiritev ter s tem pospešila vključevanje države v EZ in Nato.

Nacionalna radio in TV sta samo eno minuto po zaprtju volišč objavila izide t.i. vzporednih volitev (exit pol), ki sta jih opravili omenjeni ustanovi ob sodelovanju Inštituta za raziskovanje medijev. Pri teh je sodelovalo 7 tisoč volivcev po vsej Sloveniji. Izidi so bili zelo podobni volilnim rezultatom, ki jih je pozno zvečer objavila državna volilna komisija.

Minister za promet in zveze mag. Anton Begauer je pred kratkim uradno predal v obratovanje sistem slovenske televizije in radia po satelitu Bird 3. Že septembra 1997 so iz vesoljskega središča v Francoski Gvajani izstrelili raketo Ariane 4 zahodnoevropskega konzorcija Arianspace. Kot je povedal direktor RTV Ljubljana, je v vesolju sedaj tudi "slovenski" telekomunikacijski satelit. Po njem bo možno po vsej Evropi spremljati tri televizijske in tri radijske programe RTV Slovenija. Za sedaj je to najmočnejši in najmodernejši satelit, ki uporablja najnovejšo digitalno tehnologijo. Ta omogoča največjo možno kakovost slike in zvoka za garantirano dobo 15 let. Obenem omogoča interaktivno RTV, navezavo na internet in spremljanje več programov hkrati. Za tiste, ki sedaj spremljajo TV signale prek zemeljske povezave ali kabelskih sistemov, se za zdaj ne bo spremenilo prav nič. V naslednjih letih pa bo novo obdobje digitalne tehnologije narokovalo uporabnikom povsod po svetu postopno zamenjavo ali izpopolnjevanje analognih sprejemnikov. Tako bodo uporabniki za sprejem televizijskih programov po

letu 2010 potrebovali digitalne kompatibilne sprejemne naprave. S tem stopa RTV Slovenija v korak s časom. Poleg tega pa digitalna tehnologija nadomešča drage in potratne energije zemeljske in analognе zveze.

Oddajanje programov RTV Slovenije prek satelita je velikega pomena za tiste, ki živijo v težko dostopnih predelih in sedaj niso gledali slovenskih nacionalnih TV programov zaradi tehničnih ovir. Teh je sedaj v Sloveniji kar 15.000 gospodinjstev. Se posebej pa je to pomembno za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jim domača govornica ugaša, ker je v tuje govorečih središčih ne slišijo več. Že v poizkusnem obdobju pa se oglašajo tudi rojaki na drugih celinah in z veseljem ugotavljajo, da vidijo slovenske programe. Samo v Evropi gleda te programe že 64 milijonov gledalcev; tudi tuji javnosti je sedaj dano, da spremlja dogajanje v Sloveniji.

Prvi primer priključitve domačih uporabnikov na ta sistem so opravili v obmejni vasi Logu pod Mangartom, kjer doslej še niso sprejemali slovenske televizije in radia. Zato je minister Begauer prav tam uradno odprl sistem.

DVE RAZSTAVI TONETA KRALJA

Tednik Družina je pred kratkim poročal, da so v mariborski galeriji Ars sacra odprli razstavo Toneta Kralja, isti umetnik pa je sedaj delno predstavljen tudi v Kulturnem centru Srečko Kosovel v Sežani. Za obe razstavi ima zasluho višji kustos Moderne galerije v Ljubljani Igor Kranjc, ki se že dalj časa skupaj s sodelavci ukvarja s tem umetnikom, saj vodi priprave na veliko retrospektivno razstavo Toneta Kralja prihodnje leto v Ljubljani.

Razstava v Sežani je bila odprta v petek, 20. novembra zvečer, in bo trajala do 20. decembra tega leta. Na otvoritvi so spregovorili Aleksander Peršolja v imenu organizatorja, podžupan sežanske občine in nato še višji kustos, umetnostni zgodovinar Igor Kranjc. Prisotna je bila tudi Kraljeva vdova Mara Kralj, ki se je prireditve udeležila kljub visoki starosti, a se je čilega duha v krajšem nagovoru spomnila pokojnega moža, zlasti pa njegovega delovanja na Primorskem ter se zavze-

la za to, da bi združil napore za ohranitev Kraljevega cerkvenega stenskega slikarstva. Za popestritev otvoritve je s pevskim programom poskrbel Mešani pevski zbor Divača pod vodstvom Antona Baloha.

S pričujočo razstavo je Tone Kralj že drugič predstavljen v Sežani, saj je Goriški muzej pred dvajsetimi leti poskrbel za manjše razstave tega umetnika v tamkajšnji Mali galeriji. Več o razstavi v prihodnji številki.

MV

20 LET GALERIJE V KANALU

TATJANA GREGORIČ

Jeseni leta 1977 je bil po večletnih prizadevanjih v Kanalu ob Soči obnovljen obrambni stolp, del še ohranjen srednjeveške utrdbe, ki je novo funkcijo dobil s tem, da so njegovo razvejano notranjost požlahtile grafike enega najbolj pomembnih slovenskih slikarjev vseh časov, to je Rika Debenjaka. Ta je svojem rojstnemu kraju poklonil svoj življenjski grafični opus, za katerega je sicer prejel številne mednarodne nagrade. Kanalska galerija je stalni zbirki del Rika Debenjaka v dvajsetih letih doda-

la več kot stoštrideset razstav mnogih znanih slovenskih slikarjev in kiparjev (Ivana Kobilca, Veno Pilon, Jože Tisnikar, Božidar Jakac, Janez Boljka, Avgust Černigoj, Gabrijel Stupica, Zdenko Kalin, Lojze Spacal, France Mihelič...) in prvi, ki se je predstavil domačemu občinstvu, je bil ravno slikar Pavel Medvešek, risar, grafik, ilustrator, oblikovalec in velik poznavalec primorskih starožitnosti. Pomembni sooblikovalec se vernoprimskega likovnega miljeja se od 7. novembra vnovič predstavlja v galeriji Rika Debenjaka, tokrat s pregledno razstavo, ki v zbirki

50 del razkriva avtorja, ki mu vsako področje likovnega ustvarjanja predstavlja svojevrsten izziv: razstavljeni so namreč njegovi grafični listi, slike, ilustracije in knjižne opreme. Ponovno odstiranje arhaičnosti duha, intimna navezanost na kraje, ljudi, običaje, zemljo, kamen so teme, ki zaznamujejo Medveškovo osebnost izpoved. O umetniku in njegovem delu je na otvoritvi spregovorila umetnostna zgodovinarica Maja Jerman Bratec, o pomenu galerije in likovnega življenja v Kanalu je v uvodu razmišljal kanalski župan Zoran Madon, glasbeno pa je prireditel popestrila mlada violonistka Mojca Gal, gojenka novogoriške glasbene šole.

ZVEZA NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV

OVREDNOTENJE, RAZVOJ IN ZAŠČITA KMETIJSTVA

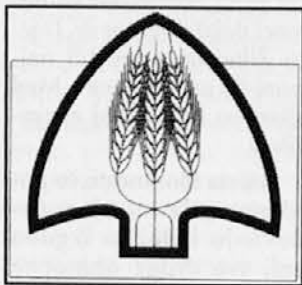
ERIK DOLHAR

Predsednik tržaške pokrajinske Zveze neposrednih obdelovalcev **dr. Nevo Radovič** (na sliki) je v ponedeljek, 24. t.m., med tiskovno konferenco na novem sedežu Zveze v ul. Teatro Romano v Trstu predstavil zahteve in pobude kmetov. "Zveza neposrednih obdelovalcev želi postaviti vprašanje kmetijstva v središče pozornosti države," je na začetku povedal Radovič ter se nato zaustavil pri nekaterih tipičnih problemih tržaške pokrajine, v kateri si Zveza prizadeva za splošen družbeno-gospodarski razvoj. Posebej je omenil snujoci se Kraški park, ki bi po mnenju Zveze lahko bil prava priložnost za tovrstni razvoj, a le v primeru, da bo pri upravi Parka aktivno soudeleženo domače prebivalstvo. "Zveza se bori za dostojanstvo kmečkega sveta," je še povedal Radovič.

Ravnatelj pokrajinske Zveze neposrednih obdelovalcev Vito Rubert je poudaril, da so kmetje in njihove stanovske organizacije priredile po vsej Italiji manifestacije, da bi seznanile širšo javnost s svojimi problemi. Obžaloval je pomanjkanje neke kmetijsko-agrarne politike na vsedravnih ravni, saj je bil zadnji zakon za poljedelstvo izdelan leta 1989. Kmetje občutijo predvsem pomanjkanje koordinacije med različnimi predlagatelji, predlogi in izvršno oblastjo.

Popoldne je bilo v kmečkem turizmu Žbogar v Samatorci še srečanje ta temo: *Kmetijstvo, nezmanjšljiva dobrina*, na katerem je Zveza neposrednih obdelovalcev predstavila svoje predloge za razvoj in zaščito kmetijstva. "Če rešimo kmetijstvo, rešimo tudi okolje, prispevamo k zmanjšanju primanjkljaja prehranske bilance in ustvarimo možnost zaposlitve za mlade," je med drugim mnenje članov Zveze. Radovič je tudi nakazal nasprotnike kmetijstva: to so zakoni za zaščito teritorija, ki se ne zmenijo za kmeta, regulacijski načrti, ki dejansko onemogočajo ustanovitve učinkovitih kmetij - podjetij, higiensko-sanitarni predpisi, ki ne poznajo kmečke stvarnosti. Največjo hibo nedvomno predstavlja pomanjkanje neke kmečke politike. Prav zato Zveza neposrednih obdelovalcev ponuja svoje predloge za kmetijstvo, ki predstavlja temeljni sektor za družbeno-gospodarski razvoj. "Davek IVA na vino se je od 9% povišal na 20%," je še povedal Radovič in dodal ugotovitve, da so vino nekoč imeli za del vsakodnevnih prehrane, danes pa naj bi bil to luksuz. Po uvodnih besedah Radoviča in Ruberta se je vnela živahna razprava, v katero so posegli predstavniki živinozdravnikov, deželni in pokrajinski funkcionarji, predstavnik trža-

V torek, 25. t.m. je bila v Trstu pokrajinska protestna manifestacija, 10. decembra pa bo še deželna.

škega nadzorništva ter - kot edini predstavnik krajevnih političnih uprav - zgoniški odbornik Rado Milič. Predsednik Zveze neposrednih obdelovalcev dr. Nevo Radovič je ob tem obžaloval, da se posveta niso udeležili krajevni politiki, katerim je bilo konec koncev srečanje namenjeno. V razpravi so prišli na dan vsakodnevni problemi kraških kmetov, še zlasti v zvezi s hlevi in klavnicami, ne da bi pri tem pozabili na vedno večje birokratske zapletljaj. Po debati so se gostitelji kmečkega turizma Žbogar izkazali še s pokušajo tipičnih pridelkov svoje farme.

V torek, 25. t.m., je Zveza neposrednih obdelovalcev priredila še protestno manifestacijo na Borznem trgu. Kmetje so želeli širšo javnost

seznaniti s problemi našega kmetijstva in s predlogi, ki jih je Zveza predstavila za razvoj in zaščito kmetijstva. Po vseh pokrajinskih prestolnicah Italije so bile istočasno podobne manifestacije, na katerih so kmetje sodelovali s svojimi traktorji in drugimi delovnimi vozili. Ta protestna zborovanja so ponekod povzročila pravi kaos v cestnem in železniškem prometu, še zlasti v Venetu in Lombardiji, pa tudi na meji z našo deželo. Medtem ko so bile manifestacije drugod po Italiji naperjene predvsem proti t.i. "mlečnim kvotam", ki jih je narekovala Evropska zveza, je v Trstu Zveza neposrednih obdelovalcev protestirala proti novemu davku "IRAP", ki še nadalje obremenjuje družinske kmetije. Zveza naproša širšo javnost, naj podpre njihovo bitko za kmetijstvo, ki naj opogumi italijansko vlado, da podpre pridelke Italije v Bruslju. Zveza nadalje predlaga kmetijski razvojni načrt, ki krepi italijansko gospodarstvo. Italija naj ne bo edina država v Evropi, ki nima neke kmetijske politike, vredne tega imena.

"Učinkovito kmetijstvo je predvsem jamstvo za uporabnike, zato je potrebno, da je javnost osveščena s problemi tistih, ki delajo na polju," je bila še ena od parol na torkovi manifestaciji, na kateri so člani Zveze ob mizi, ki je bila obložena s kmečkimi pridelki in za priložnost postavljeni kra-

FOTO KROMA

ški "koloni", delili mimoidočim letake in jih seznanjali s svojimi problemi. Ob tej priložnosti urad tržaškega župana ni dovolil kmetom, da bi na Borzni trg simbolično pripeljali nekaj traktorjev, Zveza pa je s to manifestacijo vseeno dosegla svoj cilj, saj je pritegnila pozornost mimoidočih, ki so se rade volje ustavili na prigrizku, kozarcu kozjega mleka ali pristne domače kapljice ter še podpisali zahteve Zveze. Kasneje je predstavništvo Zveze sprejel tržaški prefekt Defeis, kateremu je pokrajinsko vodstvo Zveze neposrednih obdelovalcev predstavilo svoje zahteve.

Velika pobuda Zveze neposrednih obdelovalcev bo 10. decembra, ko naj bi kmetje iz vse dežele privozili na masovno manifestacijo v Trst s kakimi 500 traktorji.

ITALIJANSKO PRAVO REFORMA NEPROFITNIH ORGANIZACIJ (1)

DAMJAN HLEDE

1. UVOD

Dalj časa napovedana in pričakovana reforma neprofitnih organizacij je postala zakon (za pripravljane korake k tej reformi glej članke, objavljene v Novem glasu 8., 15. in 22. maja ter 7. avgusta). Gre za vladno izvedbo zakonodajnega pooblastila, ki so ga vsebovali odstavki 186-193 tretjega člena zakona št. 662 z dne 23. decembra 1996 (finančni zakon za leto 1997). V tem trenutku zakon še ni bil objavljen v uradnem listu, tako da ni še znana njegova številka. Znan pa je dan, ko bodo v njem vsebovane norme stopile v veljavo: to je **1. januar 1998**, kot izrecno predvideva 30. člen.

Že uvodoma gre podčrtati dejstvo, da je omenjena reforma izključno davčno olajševalne narave. Lahko rečemo, da to predstavlja njeno največjo hibo, kajti pričakovanja so bila večja in predvsem večja je bila (in torej še je) socialno-ekonomska potreba po koreniti celoviti preureditvi tega t.i. tretjega sektorja; celovitost njegove preureditve je namreč zahtevala poseg tudi na področje civilnopravne ureditve neprofitnih organizacij. Ponavljamo, da gre za relevanten sektor naše družbe, ki ima v sebi še velik del nerazvitega proizvodnega potenciala (delovna mesta ter proizvodnja uslug in dobrin). Že sedaj zaposluje socialna ekonomija (drug izraz, s katerim z gospodarskega vidika poimenujemo ta pojav) približno 2% vse delovne sile na državni ravni, njeni gospodarski učinki pa predstavljajo prav

tako približno 2% notranjega bruto produkta. Nujno bi bilo zato poseči na prvo in peto knjigo civilnega zakonika: na prvo, da bi sistematično določili območje neprofitnih organizacij s subjektivnega vidika; na peto, da bi norme, ki urejajo podjetniško delo, prilagodili tudi tem novim subjektom državne ekonomije. Predvsem slednje bi bilo potrebno, da bi se izognili nevarnostim skrivljene konkurence med neprofitnimi organizacijami na eni strani in podjetji na drugi na področju trgovinskih dejavnosti. Močne davčne olajšave neprofitnim organizacijam, kakršne pač uvaja omenjena reforma za njihove dejavnosti trgovinske narave, so povzročile nasprotovanje podjetnikov, kajti brez civilnopravnih korektivov so podvržene zlorabam tistih, ki bi na tak način lahko začeli izvrševati posle trgovinske narave z manjšo osebno odgovornostjo in torej z neupravičeno manjšimi stroški.

Druga hiba te reforme je še vedno v smislu celovitosti: pričakovali je bilo namreč zakonski tekst, ki bi po eni strani uvedel nekatere novosti in olajšave (kar je bilo dejansko narejeno), po drugi pa bi v sebi združil vse obstoječe norme, ki z različnih vidikov že sedaj urejajo področje neprofitnih organizacij in jih je bilo že doslej velikokrat težko koordinirati med sabo. Ker to ni bilo narejeno, imamo sedaj še novih trideset členov, ki jih bo treba koordinirati z nešteti drugimi že zmeraj obstoječimi normami. Skratka, imamo še nadaljnjo komplikacijo.

DALJE

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE

SEJA TRGOVCEV NA DROBNO

Smo sredi velikih sprememb, ki temeljito preoblikujejo okvire dela za vse trgovske panoge. Ob predoru velike distribucije v druge evropske države so nekateri domnevali, da se ta ne bo obnesla v Italiji, pa ni tako, saj so "hard-discount" v zadnjih letih pridobili kar 20-25% nacionalnega prodajnega trga. Prav tako so v močnem razvoju nove tržne tehnologije, od interneta do franšizinga in drugih sistemov, ki bodo še bolj spodbudili tla tradicionalni trgovini, ki posluje na družinski osnovi. Mali trgovski obrati imajo možnosti, da se preustrojijo na tržišču, a morajo zato bolj pogumno stopiti po novih poteh, ki se jim odpirajo. To je bil srž razmišljanja, ki ga je podal izvedenec za marketing Karlo Devetak na seji odbora sekcije trgovine na drobno pri SDGZ v Trstu 17. t.m.

Devetak je bil mnenja, da bi se morali krajevni trgovci oborožiti z novimi marketinškimi prijemi in da bi morali skupno nastopati. Možne akcije in reklame ali tudi čiste komercialne dejavnosti (nabava, sprejem naročil, prodaja na dom itd.), pri katerih se trgovci lahko povezujejo v t.i. "mre-

že" in se skupno poslužujejo razpoložljivih inovativnih storitev in tehnoloških pripomočkov. Devetak je prikazal že obstoječo možnost promocije v Sloveniji prek sodelovanja s Klubom naročnikov Dela in Slovenskih novic. Več kot sto tisoč naročnikom obeh časopisov lahko zamejske trgovine ponudijo nekatere popuste. Več trgovskih in gostinskih obratov s Tržaškega in Goriškega se je že vključilo v to akcijo; kdor je zainteresiran, da bi k le-tej pristopil, lahko kliče tajništvo SDGZ v Trstu (040-362949).

Predsednik trgovcev Ervin Mezgec je v preostalem delu seje poročal o delu sekcije in Zdrženjav prid tega sektorja in slovenskega podjetništva v Italiji sploh. SDGZ je v Odboru trgovskih združenj "Trieste Commercio Sviluppo", ki izvaja promocijsko akcijo Trieste City Club; včlanjenih je okrog 500 obratov, med temi tudi več naših trgovin iz mesta in okolice. Zaradi birokratskih zapletov starta letošnja izved-

ba žal prepozna, a obstajajo izglede, da se bo začela naslednja že spomladi. Zdrženje je pristostvovalo na raznih sestankih o trgovski problematiki na deželni ravni (novi deželni plan) in občinski (regulacijski načrti, tržaški prometni plan, Trst turistično mesto itd.).

SDGZ je bilo v predstavništvu slovenskega krajevnega gospodarstva med pobudniki in ustanovnimi člani Zdrženja "Trst prihodnosti". Prav tako je sodelovalo pri nastanku Zadruga Primorski dnevnik. Na seji tržaških trgovcev so udeleženci ugotavljali, da je v upravnem odboru Zadruga premalo gospodarstvenikov; časi pa danes narekujejo, da je treba upravljati gospodarsko in ne več politično, kot smo bili v zamejstvu žal vse preveč navajeni v preteklosti.

Servisna služba je ob običajnih opravilih oktobra uredila in predložila za številne članke prošnje za dotacije tržaške trgovinske zbornice glede na opravljene investicije. Pomemben za trgovce je dogovor med

SDGZ in tremi bankami (Zadruga kraška banka, Nova tržaška kreditna banka in Kmečka banka Gorica) za posebno ugodne bančne pogoje, ki veljajo tako za člane kot za njihove uslužbence. Tajnik sekcije Egon Meden, ki zastopa SDGZ v izvršnem odboru CONGAFI, je poročal o izrednem občnem zboru konzorcija za jamstvo posojil v trgovini ter ponovno opozoril, da to možnost kreditiranja (po znižani obrestni meri in brez posebnih jamstev) naša podjetja še vedno premalo izkoriščajo. Z novim finančnim zakonom se obetajo tudi nove možnosti za popravila in obnovo obratov, za katere predvideva država davčne "popuste".

Predstavili so še druge novosti, ki delno osvetljujejo sicer temno obzorje za krajevno trgovino iz dobro znanih vzrokov in razlogov. Odbor sekcije trgovine na drobno pa se je zedinil okrog začetnega Devetakovega izziva, da je treba biti dejavni in skupaj ukrepati na tem trgovskem področju. Kot prvo akcija bo stekel poglobljen tečaj ali seminar o novih marketinških pristopih, ki so najbolj primerni za trgovinski sektor in prodajo.

PREDAVANJE O NOVOSTIH PRORAČUNSKEGA ZAKONA

Slovensko gospodarsko združenje Gorica vabi na predavanje o novostih, ki jih prinašajo proračunski zakon za leto 1998 in vsi povezovalni zakoni. Potekalo bo v petek, **28. novembra**, na sedežu v Gorici, ulica Roma 20, s pričetkom ob 17. uri.

Predavatelj Giuliano Nadrah bo orisal naslednje točke: 1. nova I.R.P.E.F.; 2. deželni dodatek; 3. odbitki od davka za odvisno delo in pokojnine; 4. naknadni odbitek za upokojeince; za neodvisne delavce; 5. soprog(a) v breme; 6. otroci in drugi družinski člani v breme; 7. novosti za odvisno delo: a) povišek doklad za družine z dvema članoma; b) poenotenje osnove za plačilo socialnega zavarovanja in I.R.P.E.F.; c) Fringe benefit.

Predavatelj Sergio Mogorovich pa bo orisal naslednje točke: 1. revizija davka na dodatno vrednost IVA; 2. poenotena skupna prijava IVA 740-770; 3. fiskalni režim za avtomobile v podjetju; 4. prodaja podjetja; 5. davčna olajšava pri reinvesticijah dobička; 6. deželni davek IRAP; 7. proračunski zakon za leto 1998.

ŠE O USODI DOMA "ERVATTI"

TELOVADNICO PRI
BRIŠČIKIH NAJ BI PREVZELI
PROSEŠKI JUSARJI

ERIK DOLHAR

To je bilo glavno sporočilo sestanka na tržaški občini 18. t.m. Stališče Bruna Rupla.

Tudi to srečanje je potrdilo, da je vprašanje izvajanja deželne zakona št. 16 iz leta 1992 o protivrednosti za gradnjo sinhrotrona pri Bazoviči končno na dobri poti, v smislu, da bi športni center pri Briščkih (*na sliki*) prevzel proseški jusarski odbor. Zadevni sklep občinske uprave je že na deželi za dokončno odobritev, nastal pa je manjši zapletljaj v zvezi s pristojnostmi za njuna obnovenje dela. Tržaška občina bo s sredstvi deželne uprave in zakona o odškodnini prevzela lastništvo športnega objekta z omejitvijo za jusarsko uporabo. Ni pa še jasno, kdo naj bi potem poskrbel za potrebna popravila, občina ali jus.

To so v glavnih obrisih zaključki sestanka s tržaškima občinskima odbornikoma De Grassijem in Tommasinijem, ki so se ga udeležili deželni podpredsednik Budin, predsednik in podpredsednik proseškega jusarskega odbora Rupel in Bogatec (ki je tudi predsednik ŠD Kontovel), predsednik bazovske Zarje Žagar (zakon o protivrednosti za sinhrotron namreč zadeva tudi športni igrišči pri Bazoviči in Trebčah) in predsednik športnega krožka pristaniških delavcev Bessi.

S strani deželne uprave naj bi kazalo, da bi morebitni zamik na prihodnje leto ne ogrozil dodelitve finančnih prispevkov, ki so nakazani za tekoče leto, in da torej ni nobene dvoma o tem, da bodo lepi in veliki center pri Briščkih prevzeli domači jusarji.

Za mnenje smo vprašali predsednika proseškega jusarskega odbora Bruna Rupla: "Ta problem se vleče že leto dni, odkar je prišlo do sklepa, da bi izkoristili deželni zakon št. 16 za protivrednost sinhrotrona. Prišlo je do zaključka, da bi nakazali vsoto denarja tudi za odkup objekta pristaniških delavcev pri Briščkih. Kazalo je, da bo zadeva šla takoj mimo, na tržaški občini pa so se dokumenti nekje zatakneli. Prišli smo do novembra; vedeti je treba, da mora biti predvidena vsota po zakonu 16 potrošena v letu 1997, ta sredstva pa so sedaj težko dosegljiva. Zato je bilo treba zavihati rokave in priti do konkretnih zaključkov. Pristaniški delavci so rekli, da vzdržujejo center že leto dni, čeprav bi ga morali že zapustiti, ter da ga name-

ravajo zapreti. V kolikor je center na jusarskem zemljišču, smo kot jusarski odbor pritisnili na občino z zahtevo, da je treba problem nujno rešiti v nekaj dneh. Občina je tej naši zahtevi takoj odgovorila s sklepom, ki je že šel na deželo. Na sestanku na občini smo z odbornikom za šport in proračun ter drugimi funkcionarji tržaške občine preverili, kaj je bilo do zdaj narejenega, kaj je bilo zgrešenega, predvsem pa, kaj sedaj manjka, da bi lahko zadevo srečno izpeljali. Kljub zakonu Bassani, ki bi moral pospešiti podobne zadeve, pa je italijanska birokracija taka, da terja svoj čas. Upam, da bomo predvsem s politično voljo naših izvoljenih predstavnikov, ki so nam bili vedno ob strani in za katere upam, da nam bodo še naprej, to zadevo lahko izpeljali v nekaj dneh. Če že ne bi odkupili vsega, pa vsaj en del objekta. Kar se tiče potrebnih popravil tega športnega centra, pa bi lahko prenesli to vsoto na leto 1998, tako bi bil problem rešen.

Objekt bi torej odkupil jusarski odbor, kdo pa bi ga upravljal?

Zakon št. 16 predvideva, da lahko ta denar uporabijo samo naša manjšina. Od le-te mora upravo prevzeti neko društvo, drugače jo bo moral prevzeti naš jusarski odbor in jo nato dati društvom v najem, da lahko objekt vzdržujejo. Denarni izdatki so precejšnji, zato bomo morali z občinsko upravo poiskati skupno rešitev. Občina bi nam morala v tem trenutku priskrbeti na pomoč tudi glede upravljanja, da bi ta center spet zaživel, kajti porazno bi bilo, ko bi se naši športniki sredi zime znašli pod milim nebom.

Labko bi rekli, da je to pravica naše manjšine?

To je absolutno njena pravica in prav za to se borimo, kajti to je protivrednost za sinhrotron. To je denar, ki je bil že nakazan, že odobren in sedaj ga moramo izkoristiti. Pri tem si ne smemo privoščiti več nobene napake, kot smo jih verjetno svojčas že delali. V tem trenutku je treba pokazati dobro voljo in razumeti, da ta objekt konec koncev ne bo služil samo nam, temveč bo odprt vsem. Prednost bomo seveda najprej imeli mi, če pa bodo ure proste, bo objekt odprt vsakomur.

VOGRINEC: "SMO NA ROBU
SVETOVNEGA VRHA"
KOŠIR: "OSTAJAM OPTIMIST"

ERIK DOLHAR

Izjava direktorja slovenskih smučarskih reprezentanc Toneta Vogrinca in pogovor z Juretom Koširjem pred odhodom v Združene države Amerike, kjer se nadaljujejo tekme za svetovni pokal.

Slovenski alpski smučarji in smučarke od zgodnjega uvoda v sezono niso pričakovali veliko. Ledeniške tekme v Franciji so bile namreč na sporedu en mesec pred prvim začetkom sezone, prejšnji konec tedna v ZDA.

Tone Vogrinec (*na sliki*) je že dvajset let prvi mož slovenskega alpskega smučanja. Po lanski skromni sezoni se zaenkrat v slovenskem tabornu niso prenažali z napovedmi za letošnjo: "Letošnja sezona je posebna, saj bodo februarja olimpijske igre v vremensko nepredvidljivi Japonski. Upam, da bomo imeli letos več sreče s poškodbami, ki se nas zopet niso izognile. V načrtu je jasno zapisano eno odličje z olimpijskih iger v Naganu. Konkurenca je zelo huda, olimpijska tekma pa je le ena sama. Če bi osvojili dve odličji, bi bil presrečen," pravi Vogrinec. "V svetovnem pokalu računamo na čim več uvrstitev med prvih petnajst, kar je naš realen domet. Jasno je, da so si nekateri smučarji sposobni prisluščati tudi stopničke. Lani smo to tudi pričakovali, potem pa je vse ostalo pri drugem mestu Urške Hrovat v Mariboru. Pričakovanja doma po Sloveniji so nerealna. To ponavljam že nekaj časa, a so me v časih sijajnih rezultatov kar preslišali.

Že ko so vsi slavili tri kolajne z Ol v Lillehammerju, sem ponavljal, da se bo to prej ali slej končalo. Jasno je, da občasno lahko posegamo po vrhu, toda Slovenija ima 2 milijona prebivalcev in v vseh športih se vidimo kot svetovni prvaki. Moramo se spustiti na realna tla. To, kar nam ob dogajanju v slovenski športni politiki uspeva sedaj, je čudež."

Kakšna je vaša realna uvrstitev?

"Suče se okrog 15. mesta. Vem, da bi vsi radi videli Jureta ali Urško na stopničkah, toda to se lahko zgodi le občasno. Realno smo nekje na robu svetovnega vrha in temu primerne uvrstitve je treba sprejeti kot nekaj normalnega."

JURE KOŠIR: "OSTAJAM OPTIMIST"

Najboljši slovenski smučar, Mojstrančan Jure Košir (*na sliki desno zgoraj*) se je na ameriškem slalomu točno tako, kot je napovedal Vogrinec, uvrstil na 15. mesto, v veleslalomu pa se spet ni uvrstil v 2. tek. Zaradi slabih rezultatov v prejšnji sezoni je izpadel iz prve jakostne skupine. Poglejmo, kako je odgovarjal na razna vprašanja.

Že pred odhodom v ZDA si izjavil, da nisi še izpilil tehnične. Kaj bo še potrebno narediti?

Rad bi, da bi v vseh okoliščinah smučal enako. Letos sem na treningih naredil nekaj voženj, za katere sem bil prepričan, da so dobre. Sedaj se lahko samo še trudim, da bi tudi na tekmah pokazal, kar znam.

So za slabe rezultate krivi živci?

V nekaterih primerih je za to kriva tudi nervoza, saj je to normalen pojav in vsakemu tekmovalcu se je kaj podobnega že zgodilo.

Kakšna je tvoja pripravljenost v slalomu?

Doslej sem vedno govoril, da je v redu. Trenutno bi raje molčal...

Letos nisi več prvokategornik. Ali je prav zato motivacija še večja?

Prva jakostna skupina sploh ni tako velika stvar. Če znaš smučati dobro, lahko tudi z višjimi startnimi številkami dosežeš dober rezultat. Priti nazaj v prvo skupino ni glavni problem.

Kaj pa?

Da bi premagal vse tekmece!

Rekel si, da letos v slalomu smučaš čisto drugače kot lani. V čem je razlika?

Predvsem v položaju na smučeh. Lani sem bil zelo nagnjen nazaj in težo sem prenesel na

zadnji del smuči. Letos sem prišel do tiste pozicije, ki je v slalomu poglavitna. Takšno smučanje je tudi bolj enostavno in delaš manj napak.

Si morda razmišljal, da bi se osredotočil na eno disciplino kot na primer Miklavc?

Sem, vendar za kaj takega nimam toliko razlogov kot Miki. On v veleslalomu nima tako velikih ambicij kot jaz. Mislim, da sta bili obe disciplini dokaj enakovredni, čeprav sem svoje največje uspehe dosegel v slalomu. Za podobno razmišljanje bom imel še čas.

Pred prvimi tekmami si bil optimistično razpoložen. Se je sedaj kaj spremenilo?

Ostajam optimist. Res pa je, da te slabi rezultati malce načnejo. Nisem človek, ki bi lahko na to takoj pozabil. S podobnimi stvarmi se je potrebno počasi soočiti. Treba bo najti pravi način smučanja in takrat bodo tudi vsi dvomi izginili.

Ali nameravaš nastopati le v tehničnih disciplinah ali morda tudi v bitrib?

Letos ne bom nastopal v hitrih disciplinah.

Lani si imel na koncu sezone težave s hrbtom. Kako je uspeha rehabilitacija?

Po novoletni show tekmah v Sestriresu sem občutil močne bolečine in takrat sem se začel spraševati, če bom kariero sploh še lahko nadaljeval. Na domači tekmi v Kranjski gori je bil to eden od vzrokov za slab rezultat. Kasneje sem zbolel še za gripo.

Tudi na poletnem treningu v Čilu si bil skoraj ves čas v zdravniški oskrbi. Za kaj je pravzaprav šlo?

Drugi dan sem na prostem treningu hudo padel. Bolečine sem imel le v vratu. Potem sem nekaj časa normalno treniral. Zadnje tri dni me je v posteljo vrgla vročina. Na takšni višini ponavadi odpornost zelo pade.

Si morda pred sezono zamenjal kakšen del opreme?

Vso opremo sem zamenjal, kot je to navada pred novo sezono. Proizvajalec - Rossignol, še vedno ostaja isti. Mislim, da sem za slalom našel odlično kombinacijo.

Kakšne težave imata s trenerjem Grašičem?

Ne bi rad videl, da bi si ljudje ustvarili napačno podobo o meni. Izjava, da sem letos veliko treniral, po svoje niti slučajno ne drži. Letos sem opravil vse treninge z našo reprezentanco. Navodila trenerjev sem vselej upošteval. Z Grašičem nisva skregana. Bolj pomembno bo sedaj reševati stvari na treningih in tekmah.

Odnos smučar - trener je zelo pomemben in labko močno vpliva na rezultate...

Prav gotovo. A četudi se osebi med seboj ne razumeta, je potrebno odnos ohraniti na poslovnih ravni. Enostavno je treba sodelovati in trenirati. Potrebno je ustvariti lojalen odnos, kot se spodbodi za profesionalizem. Seveda me ne smete napačno razumeti. S tem nisem želel reči, da se v naši reprezentanci ne razumemo med seboj.

DAUJE

OBČNI ZBOR KŠD VIPAVA

VELIKI
USPEHI
MALEGA
DRUŠTVA

14. t.m. je bil na Peči občni zbor Kulturno-športnega društva Vipava. Predsednik Andrej Kovic je v svojem poročilu poudaril veliko število kotalkarjev, ki dosegajo zavidljive uspehe, skrb za usposabljanje domačih trenerjev, paradno prirejanje kotalkarskih revij in zavidljivo nepremičninsko premoženje društva, ki se odraža v sodobnem kotalkališču, travnatem igrišču za mali nogomet in društvenih prostorih. V novi odbor so bili izvoljeni: P. Brumat, M. in F. Čavdek, V. in I. Florenin, M. Ferfolja, M. Juren, A., M. in I. Kovic, J. Peteani, D. Semolič, T. Štepančič, G. Sirotti, A. in S. Tomšič, K. Tomasi in M. Zotti.

15

ČETRTEK
27. NOVEMBRA
1997

AMATERSKI NOGOMET

PROMOCIJSKA LIGA: Aielo-ZARJA/GAJA 97 0-3, PRIMORJE - Muggia 0-2, JUVENTINA - Lucinico 0-2;

1. AM. LIGA: VESNA-Pro Fiumicello 2 - 0, SOVODNJE - San Lorenzo 0 - 0;

2. AL: Villesse-MLADOST 0-2, PRIMOREC - Sagrado 3-1, BREG - Villanova 0 - 0;

3. AL: ZARJA/GAJA B-KRAS 0-2, Pieris-BREG B 1-3.

DOMAČA KOŠARKA

C LIGA: JADRAN NTKB - Rovigo 84 - 69 (37 - 27);

C2 LIGA: DOM AGOREST ROY - Codroipese 71 - 95 (29 - 51);

D: La Gradese-BOR RADENSKA 64-70, Arte-KONTOVEL NUOVA EDILE 74-59, Goriziana-CICIBONA PREF. MARSICH 103-101;

PROMOCIJSKA LIGA: BREG - San Vito 70 - 77.

ODBOJKA

V soboto so se začela tudi nižja prvenstva. ŠZ Sloga je sredi prejšnjega tedna predstavilo te ekipe in njihove pokrovitelje. Ti so podjetje Eurosava (ženska D liga), prehrambeni discount Mima Eurospin (moška 1. divizija), podjetje Multinvest (dečki in naraščalniki) ter gostilna - picerija Veto (ženska 1. divizija in Slogina A ekipa deklic). Podjetje Eurosava je tudi tehnični sponzor vseh Sloginih moških mladinskih ekip, saj se je vključilo v deželni mladinski odbojarski projekt, ki sta ga zasnovala SZ Sloga in OK Val.

Sobotni izidi prvenstvenih tekem: moški: B1 LIGA: VALLA GORIZIANA K. BANKA-Mantova 3-0;

B2: Sisley Treviso - SLOGA KOIMPEX 3 - 0;

C: Rigutti-OLYMPIA AGRARIA TERPIN 0-3, SOČA UNITEKNO-Itley Fojda 3-1, BOR-Prevenire 0-3;

D: Rozzol - NAŠ PRAPOR 3 - 0, VAL KOIMPEX - Cordenons 3 - 0;

ženske: B2 LIGA: SLOGA KOIMPEX NTKB-Conegliano 2-3;

C: OLYMPIA KMEČKA BANKA-ASFRI Čedad 3-0, Vivil-VAL IMSA 3-0;

D: SLOGA SAVA-Virtus Favento 0-3, BOR FRIULEXPOR-Morarese 3-0.

ROKOMET

SLOVENSKA B2 LIGA: Hrvatini-Kras 12-21

KNJIŽNI DAR ZA LETO 1998

KOLENDAR 1998

Kalendar je dragocena priča naše prisotnosti in ustvarjalnosti, saj podrobno poroča o ljudeh in delovanju organizacij ter društev.

Nada Pertot

POMAGAJMO SI SAMI

Jezikovni priročnik

Knjiga nas na prijeten in nevsiljiv način vodi skozi pasti in čeri slovenskega jezika. Razdeljena je na tri dele in obravnava različna vprašanja v zvezi s slovenščino, njeno slovnico in skladnjo.

Janko Jež

ŽIVLJENJE MOJE

Z Akcijskim odborom za zedinjeno Slovenijo

Avtor kot šolnik, publicist in politični delavec obuja spomine na mladost v Trstu, študij v Ljubljani, tamkajšnje medvojno življenje ter na vojne dogodke po Italiji. Dragoceno je pričevanje o delovanju na šolskem področju po letu 1948, ko se je vrnil v Trst in se aktivno vključil v rast slovenskega zamejskega šolstva.

Vigj Scuete

MEŽNARJEVE PRIDIGE

Biser furlanskega pripovedništva. Prevajalec g. Srečko Šuligoj je izbral najznačilnejše zgodbe te pripovedi, ki nam slika furlansko podeželje in ljudi, kot jih verjetno ni več. Delo idealno odraža furlansko čutenje in miselnost. Vabi nas k boljšemu poznavanju naših neposrednih sosedov.